

ЗУЛФИЯ

АСАРЛАР

ИККИ ТОМЛИК

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент — 1974

ЗУЛФИЯ

БИРИНЧИ ТОМ

ШЕЪРЛАР

**Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат, нашриёт
Тошкент — 1974**

Уз2
3—91

Инд $\frac{7-4-3-123}{3-M-352-06-74}$ 117—74

ТОНГ КУЙЧИСИ

Ўзбек совет поэзиясида Зулфия деган номнинг чақнаб пайдо бўлиши — тонг юлдузининг туғилишига тенг воқеа бўлгани ҳануз эсимда, ўша тонгнинг ўзидай рост ва ёрқин бир ҳақиқат бу ўзи! Чигилликлар, тортишувлар, изланишлар тўлиқ бир паллада янги ва умидбахш бир садо, ёқимли бир саз жаранглаб кетган эди-да. Уша кезде аёл зотидан қўлига қалам олганлар саноқли ва пайдо бўлиб улгурмайин сўниб қолар, ижодлари ҳам умумийроқ, бир-биридан фарқсизроқ, ибтидоийроқ, жўнроқ, назмгўйликдан нари ўтолмаган машқлар, ўхшатмалар эди. Давр ва поэзия аёл эрки, аёл қалби, изтиробга лиммо-лим она тимсоли, она армонлари, она бахтини, она дилини куйлашга қодир бир онабошига муҳтож ва интизор эди. Зулфия ана шу бўшлиқни тўлдириб қўлига саз олган, ўша чанқоқликни қондирган биринчи аёл, биринчи куйчидир. У биринчи машқларданоқ тонгга маҳлиё. Буюк ва пок тонг гўзалликларига ошиқ, тонгни қадрлашга фидойи, жасоратли ва уринчоқ куйчи бўлди. Зулфия судралиб юргани йўқ, ҳар янги шеърда илгарилаетгани аниқ, парвозга узоқ йиллар тайёрлик кўргани кундай равшан, сатрма-сатр, бандма-банд, шеърма-шеър теранлашиб, ярқираб, бурролик ва жаранг касб этган қалам соҳибасидир. Бу фазилат ва сажия хамирдан қил сугургандек осон ва ўз-ўзидан қўлга кирган эмас, албатта. Узлуксиз меҳнат, уриниш-изланишдан, тунлар уйғоқ ўтганидан, ёзб-чизганидан, ўқиганидан, ўрганганидан, чарчаб аста чироқ сўндирганидан, отаётган тонгни кутганидан, тонгни суюб, куйиб куйлаганидан ҳосил бўлди.

Зулфияхоним шеърларида тонг тимсоли, тонг тасвири буюк эрк, буюк бахт, буюк давр, буюк ва ёруғ дунё тимсолидай жаранглаб кетганлиги ва ҳануз ўшандоқ жаранглаб турганлиги ҳеч кимга сир эмас, ҳаммаси фақат меҳнатдан, узлуксиз меҳнатдан!

Улуг Ватан уруши жаҳонга хавф солганда, эл бошига оғир айрилиқлар, ҳижронлар тушганида ҳам Зулфияхоним овози тиниб қолгани йўқ, балки янги жаранг, ўктамлик зиналарига кўтарилди олди. Бу оғир йиллардаги умумшеърият оқидамида Зулфияхоним овози ёрдан жудо ёш келин, ўглидан жудо онаизор дилининг оғир изтироблари, ғалабага умидвор ва ишончи бор она тимсолининг ифодаси бўлди. Бу оғир йиллардаги Зулфияхоним шеърлари жангчи ёр ва жангчи ёрга вафодорлик садола-ри бўлди:

«Тушда ҳам, ўнгда ҳам излайман сени,
Сен ёвни йўқ этиб, омон қайтгунча».

каби фиғонли, дардли, лекин аниқлик ярқираб турган сатрлар ўша йиллар ҳайқириги-да! Она ҳайқириги, ёр ҳайқириги, давр ҳайқириги, шу билан бирга бардамлик қўшиғи, субут ва садоқат қўшиғи, бир сўз билан айтса вафодорлик қўшиғи. Нечоғлиқ содда-ю, нечоғлиқ теран ва эсда қолгулик! Бу оғир йилларда Зулфияхонимнинг ўз бошига ҳам оғир жудолик тушди. Ўсал бир тасодиф қурбони бўлиб, унинг умр йўлдоши ва мураббийси, дўсти ва суюклиси Ҳамид Олимжон оламдан ўтди. Ҳамма қалам аҳли учун, ўзбек халқи учун, совет маданияти учун оғир бу айрилиқ Зулфияхоним учун ниҳоятда оғир бўлиши табиий ахир! Оловли ишқ, одамайлик, сидқидил дўстлик ва тошқин меҳр ўз авж пардаларида узилиб қолиши фожеа устига фожеа бўлган эди-да. Зулфияхонимнинг дунёда энг яқин кишисини, юлдузи юлдузига тўғри келган забардаст шоирини унутиши мумкин эмас эди-да. Ҳа, унутиш мумкин эмас!

Буюк ҳинд халқида (ўша халқнинг бир тоифасида) яқин ўтмишга қадар мурдани ёндириш одати бор эмиш. Ҳайратомуз ва даҳшатли томони шундаки, ўлган эркакни ёндирганда унинг тирик аёли ҳам ўтин устига чиқиб ўтирар ва бирга ёниб кетар эмиш. Яқин ўтмишга қадар!

Ҳамид Олимжон оловли ва кутилмаган бир фожиа туфайли гўё ёниб кетди-ю, Зулфияхоним ҳам ўша оташда баробар ёнди менинг назаримда. Фарзандларини отаси йўлида вояга етказиш, шеърни Ҳамидона вояга етказиш ўнғаймиди? Ҳануз ёнмоқда... Ўша ишқ, ўша суқ, ўша вафо — Зулфияхоним шеъриятининг ўзак мотивларидан бўлиб қолди.

Кўклам келганда, ўрик гуллаганда, дарё бўйида, тоғ этакларида, дўстлар гурунгида, олис-олис юртларда ҳамisha ва ҳам-ма жойда шоира кўз ўнгидан ўша азиз ва ёрқин шоир тимсоли

нари кетган эмас. Ҳамид Олимжонни соғиниб жаранглаган шеърлар кишини лол қолдиргудек даражада Ҳамидона! Ушандоқ содда, ушандоқ аниқ, ёрқин ва дадил! Ушандоқ асил, ҳақиқий шеърят! Ушандоқ халқчил, ушандоқ пишиқ ва ушандоқ замонавий! Ушандоқ олмос қирра, етакчи ва чақноқ!

Ҳамид Олимжондан поэзиянинг талай сирларини ўрганиб олганига шоиранинг ўзи ҳам иқрор ва шу билан бахтиёр. Шундоқ! Икки ирмоқдан бир жилга оқмоқда эди, бири гўё тиниб қолди-ю, ўзга бири ҳамон оқмоқда. Уша жилга, ўша оқим, ўша мавж, ўша тўлқин! Зулфияхоним бу жилгада Ҳамид Олимжон учун ҳам оқмоқда. Унинг йўқлигини билдириш хаёлида ҳам йўқ, тўлиб-тошиб оқмоқда.

Ҳар бир шоирнинг ҳам ишонган кишиси шундоқ бўлса қани эди!..

Зулфияхоним шеърятида вафо мотивлари билан бир қаторда ватанпарварлик, она табиатнинг моҳирона чизгилари, она тупроқ қўшиқлари, қардошлик қўшиқлари, оналик фахриялари, ватандошлик садолари ҳам энг ўзак мавзулардан.

Шоиранинг талай шеърлари совет адабиётимизда воқеа даражасига кўтарилган шеърлардир. «Рашк», «Сулув тонг», «Қозогистон ўланлари», «Кўкчатов», «Сўроқлайди шоирни шеърим», «Кўзгу», «Кўзлари сузук», «Сенсиз», «Мушоира», «Ҳарорат», «Қуёшли қалам» — ўхҳў! Ҳаммасини санашга ҳожат борми? Мисолларга ҳожат борми? Ҳамма-ҳаммаси шу икки жилд ичида...

Жаҳон камтар, ўта заҳматкаш, билим уфқи кенг, ғоявий метин, эртани коммунист кўзи билан кўра билишга қодир, доимо дили тошқин, оламни тимсоллар — образлар силсилалари кўзгусида тасаввур этишга қодир етук ва асл шоира. Ҳозир шеърятимизнинг ҳам, маданиятимизнинг ҳам, юртимизнинг ҳам ифтхори! Наинки фақат жумҳурият фахри бўлса! Йўқ, Улуғ Ватан фахри! Қолаверса, барча қардош халқлар фахри ва суюклиси ҳозир...

Жаҳонгашта ва тинимсиз шоира асарлари талай-талай халқлар тилида жаранглаб тургани ҳақиқат! Зулфияхоним ўзбек шеърятини жаҳон минбаридан жаранглатганлардан бири ва балким биринчиси. Қозоқ ҳам, арман ҳам, тожик ҳам, украин ҳам, булғор ҳам, ҳинд ҳам, занжи ҳам, араб ҳам шоиранизм ижодидан баҳраманд ва унинг одабийлигига, санъатига, маҳоратига, жасоратига шайдо.

Донгдорлик ва доврўқ бўлса шундай бўлади-да! Ўз Ватанимизда лауреат, ўзга юртларда лауреат — бу анчайин гап эмас, лауреатлик қошининг қаламлиги учун эмас, бўйи-басти учун

эмас, балки шеър учун, санъат учун, одамлар дилини жазиллат-гучи сўз айтолгани учун, халқ ишончини, партия ишончини оқлаётгани учун!

Зулфияхоним шеърятига хос томонлар — поэзиянинг ҳам-ма турларида ва ҳамма вазларида қалам тебрата олишидадир. Сиёсий лирика ҳам, муҳаббат ўланлари ҳам, минбар шеъри ҳам, эркин шеър ҳам бирдек ўз ўрнида — ўз таъсирбахшлигида, ўз жарангдорлигида. Айниқса, замонага заруриги жиҳатидан воқеабанд шеър таъсирчапу, минбар эгаллашга тўла ҳаққи бор. Зулфияхоним шеърлари кўпроқ воқеабанд, манзарали, кўз олдингизда ҳаётнинг бир парчаси, бир бўлаги ярқираб тургани турган. Бу, сўз йўқки, биринчи галда катта маҳорат белгиси, етуклик белгиси, ҳаётга яқинлик белгисидир. Аслик, яъни тақлиддан йироқлик ҳам шоира шеърятининг яхши хусусия-тидир.

Зулфияхонимнинг ўз отасининг темирчилик касбига ҳаваси, пўлат парчаларидан чақмоқлар сачратганига маҳлиё бўлгани ва ўшандоқ бўлишни орзу қилгани бизга маълум. Менимча шоира ўз орзусига тўла етган кўклам ва бахт жарчиси, тонг куйчиси, юракларда чақмоқ чақиб, оловлантириш бахтига эриш-ган омадёр қаламкашдир. Шоира бутун ҳаётини, билимини, вақтини, уқувини — бутун ўзини ва ўзлигини шеърятга ба-ғишлаган, қисқача қилиб айтсак, шеърят учун туғилган жон-дир. Мен халқимизнинг фахри ва умиди даражасидаги бу шои-рага фақат ва фақат шоира сифатида ёндошдим. Унинг бўлак яхши фазилатлари унинг шеърятини тўлдиради, холос.

Леонид Ильич Брежнев Тошкентдаги улкан бир йигинда Зулфияхонимни жумҳуриятимизнинг энг ёрқин сиймолари қато-рида тилга олгани ҳам бежиз эмас. Бу гурур туйғумизга тағин ҳам ғурур қўшади! Нур устига нур, деганлари шу-да!

Зулфияхоним ҳозир ёлғиз эмас. Аёл қалбининг тешишини шеър қилгучи Саида ва Ойдинлар, Гулчеҳралар, Ҳалималар пайдо бўлди. Ҳам издош, ҳам елкадош. Бир-бирига ўхшамаган ва ҳамиша юксакликка интилгучи сулув шоиралар. Булар камо-лотда Зулфияхонимнинг меҳнати қанчадан-қанча. У онабоши буларга.

Суюкли ва ардоқли шоирамиз ҳамиша ҳаракатда. Илгарига қараб ҳаракатда, ҳамиша юксакликка қараб ҳаракатда. Унинг поэзиямиз кўкида тонг юлдузидай кун сайин янада ёруқроқ ва фусункорроқ ёнишига бутун дўстлари ва яқинлари, китобхонла-ри ва мухлислари қатори мен ҳам дил-дилимдан шодман.

МИРТЕМИР

ҲАРОРАТ

Ҳарорат не ўзи?
Ҳарорат, ҳарорат,
Бир жаҳон оғушда сезасан ўзингни.
Тупроғинг кўксини тутади ажиб куй, малоҳат,
Минг баҳор жамоли тиндирар кўзингни!
Ҳарорат не ўзи?

Ҳарорат, ҳарорат!
Ё меҳр маст этган кўзларнинг боқиши?
Кўксингни тоғ этган самимий мулоқот,
Минг дилда бир тонгнинг нурларин оқиши?
Ҳарорат! Минг йиллар тах-тахни тўлдириб,
Безавол ётган ҳис эмасми ҳарорат?
Асрлар бўрони илдиз-ла суғуриб
Ололмай танг қолган кучмасми ҳарорат?

Ҳарорат, ҳарорат!
Сен қуёш умрига тенгмисан,
Жисмингда минг авлод қалбининг чўғи бор.
Бир осмон юлдузни қамраган океандай
кенгмисан,
Ҳар эзгу инсонга порлаган зарранг бор?

Ҳарорат, ҳарорат!
Мен сени сезаман қонимда
Кўрганда фарзанд, дўст, қардошнинг юзини,
Сезаман ўқиган ва уққан онимда
Нур йўлдай дилмараст шеърлардан шоирнинг
кўзини.

Уйдами, куйдами, ўрмонми ё саҳро,
Қўнолгам кун кафти, ё музнинг чангали.
Учраган ҳар одам,

янграган ҳар садо

Чорлайди ҳаётнинг баҳрига қонгали,
Ҳарорат, бу сенми?

Танҳолик туйғусин,

Заифлик, худбинлик иллатин сеҳр этган?
Элни ёв босса ҳам, гўдақлар уйқусин
Ардоқлаб, тонггача ўқ ясаб, шеър битган —
Зарбдор куч сенмасми, ҳарорат, ҳарорат?
Кўраман:

тупроғим кўксида қон томир сингари
Саҳрога жон бериб оқади каналлар,
Нимадир қалбимни уйғотиб, баҳордан илгари
Қўзғатар вулқондай севинчбахш илҳомлар.
Хаёлдай ним шаффоф, фусункор ним оқшом,
Атрсфда ўрмонми ё анжир, олма боғ,
Раққоса — руҳларни, завқларни этган ром,
Сеторми, қўбизми, цембалми ё рубоб —
Сўзлайди дилларга халқ дилин узатиб,
Маст этар оҳанглар сеҳри-ю камоли.
Тилни ҳам билмайсан,
Қўшиғи қонингни тезлатиб,
Борлигинг иситар опанинг алласи мисоли.
Сен ўзинг сезасан қудратга, кучга ёр.
Дўст уйи — ўз уйинг,

қўшиғи — ўз куйинг.

Қайғуси қиймалаб чекасан дард, озор,
Шодлиги нурларга тўлдиран дил уйинг.
Ҳарорат, бу сенми, муқаддас, ноёб ўт, ҳарорат?
Овозлар, оҳанглар, меҳмонлар, мезбонлар...
Ким солган бу эзгу одатлар чўғини дилларга?
Йўғириб бир ўтдан, ким қайси замонлар,

Сўнг, ширин яшанг, деб йўллаган элларга.
Ҳарорат!

Бугун ҳам висолдан яшнаймиз, яйраймиз,
Юраклар,

Кўзларда,

Қонларда сен олов,

Оловки, қуёшнинг умрига баробар!

Шу сабаб, эй дўстлар!

Кўзу қош сингари сизу биз,

Абадий елкадош,

Тақдирдош, биродар,

Бош узра дўстлик деб аталган ҳарорат нур ялов.

БУЮР, ВАТАН

Қандай кўркем ва лаззатбахш дала баҳори,
Кенг сийнаси балқиб ётар эркин меҳнат-ла.
Манглайини танғиб дала чин бахтиёри,
Большевистик кўкламида ишлар қудрат-ла.

Азиз дала, колхозчи-ла мен ҳам жипслашиб,
Пахтакордай тер тўкаман бўлиб мардона,
Ғайратларим меҳнатим-ла, бирга кифтлашиб
Далаларни кулдираман бўлиб парвона.

Бахш этганман шу ишимга мен борлиғимни,
Пок юзимни тоза қайноқ шуълага қориб,
Шу баҳорнинг тантанаси билан завқланиб,
Дала бўйлаб кездираман тракторимни.

Чунки маҳкам ва мустаҳкам партиямизнинг
Буйруғини сингдираман олиб зиммамга.
Бор кучимни ишга солиб шу кенг водийнинг
Бўлиб кўзи, нур тўкаман бригадамга.

Меҳнатларим пайларимга мадад бахш этар,
Юрагимга ўз ишқини солиб қайнатар.
Комсомоллик қудратларим тошиб кетади,
Юракларим орзуларга қараб етади.

Баъзан қийноқ талвасага юзин тутган ёв,
Йўлларимни тўсмоқ бўлиб уннаб кўради.
Баъзан ҳужум, баъзан бўҳтон, иғволар қилиб,
Кундай порлоқ йўлларимга ғовлар солади.

Очиқдирким, бу йўлимга бўлолмас ҳеч ғов,
Ўзлигини йўқотган бир гулдай сўлади.

Армон яқин, кунлар яқин, кулар меҳнатим,
Дала кўм-кўк, дала опшоқ ёзар қанотин,
Орзуларим тўлар-тошар, эркалар бахтим,
Севиб билиб олгандирман дала ҳаётин.

Азиз Ватан, бер команданг ҳар ёнга учсин.
Комсомоллик ишқи билан тепсин қалбимиз,
Бер буйруғинг ҳар бир сўзинг зафарлар қучсин,
Водий бўйлаб меҳнат тўксин маҳкам сафимиз.

1934

БАҲОР КЕЧАСИ

Кеча жимжит, кўп гўзал кеча,
Қарайсану, суқинг киради.
Ёнади гул, жилмаяр ғунча,
Еллар ғир-ғир эсиб туради.

Баҳор кечи тиниқ ва оппоқ,
Борлиқ тўлган гуллар ҳидига.
Ҳислар уйғоқ, табиат уйғоқ,
Уйғун бўлиб киши дилига.

Ажаб, гўё тиниқ тўлин ой
Ҳоким сезар осмонда ўзин,
Бахтли билар шу дам ҳойнаҳой,
Сайр этган-чун бутун ер юзин.

Тун мусаффо, кеча беозор,
Биздайин соф нафас олади.
Унда йўқдир ўтмишдаги аор,
Янги куйга қулоқ солади.

Ойда кулиш, электрда нур,
Юрагимда севги тўлқини.
Дайди шамол елади ҳур-ҳур,
Олиб кетар кўздан уйқуни.

Ерга баҳор чаман тўшаган,
Олма ҳали гулин тўкмаган.
Кўк бахмалга гуллар бурканган,
Лаб очмаган, булбул ўпмаган.

Кўзим тушди олма гулига,
Дедим, тақсам энг гўзал бирин —
Сўйлаб берса... менинг чаккамда,
Дилбарлигин, гўзаллик сирин.

Шундай гўзал баҳорнинг гули,
Ундан гўзал биз ўсган ҳаёт.
Гул тутади ҳур инсон қўли,
Гулга тўлган бутун коинот.

Шу манзара, шу ажиб чаман
Қучоғида севинчга ботдим.
Оқшом завқин қониб ичиб мен,
Тоғ ортига ойни узатдим.

1935

БАҲОР

Ҳаво кўм-кўк, унда йўқ ғубор,
Қуёш нурын беҳад сочади.
Ерда ажиб тўлишиб баҳор,
Ҳар кун янги чеҳра очади.

Қишдан чиққан боғчалар, боғлар,
Безанади баҳор гулига.
Майса ўтлар, зилол япроқлар
Илҳом берар киши дилига.

Ариқ лабидаги бинафша,
Қашф этади ўзи бир баҳор.
Кўнгилларга беради нашъа,
Сайраб булбул чиройли наҳор.

Ҳаёлингни мафтун этади
Гўзал оппоқ фируза тонглар.
Уйқуларни олиб кетади
Аллақандай майин шамоллар.

Баҳор кўриб яшнар даралар,
Қир ҳам иш завқига тўлади,
Меҳнат билан зумрад далалар
Кундан кунга дилбар бўлади.

Ишга чиқар, севиб, шошилиб,
Қуёш билан тенг турган қизлар;
Ишлар баҳор каби очилиб,
Ёнар бахмал лоладай юзлар.

Баҳор, ёшлик ишга тушар тез,
Тонгда меҳнат завқли бўлади.
Бахтли тонгдай кулган ўзбек қиз
Тракторнинг рулин буради.

Қиши билан етилган тупроқ
Қиз қўлига очар кўксини.
Олтин кузда очилган оппоқ
Ҳосил эркалайди кўзини.

Юракларда, кўзларда баҳор,
Ерда, кўкда баҳор юради.
Ҳатто сочи оқарган чоллар,
Баҳор каби яшнаб киради.

Шундай сочиб гулларин ҳар гал,
Еру кўкни безаш одати.
Гул ёзади баҳордан гўзал,
Шод инсоннинг ҳур саодати.

1936

МУҲАББАТ ТОНГИ КУЛГАНДА

Оқшом эди, ойдин кўприкда
Барно қизу йигит турарди;
Ойни кутган оқшомги кўкда
Бешик-бешик булут юарди.

Булутларнинг ёриб қучоғин,
Ой кўрсатди олмос юзини.
Мағрур ташлаб ерга нигоҳин,
Тинглаб қолди йигит сўзини.

«Хоҳи инон, хоҳи инонма,
Сенинг севгинг қилмоқда шайдо.
Бундай ёниш бегона жонда
Бир ўчмас ўт бўлибди пайдо!»

Ой сузади, ел эсар майин,
Икки қалбни ёқар бир оташ.
Ёниқ дилнинг бахтиёр найин,
Ютмоқ бўлур сукут жафокаш.

Йигит севги тонгини кутар,
Қиз кўзидай қуюлади тун.
Лекин узун киприклар ўта —
Ярқирайди бахтга тўла кун.

«У бир ўтки, сени кўрмасам
Изтиробга солар жисмимни,
Лол қоламан — ахтариб топсам,
Унутаман ҳатто исмимни.

Хоҳ инонгин, инонма хоҳи,
Хаёлимда кезасан ёлғиз.
Мени севгин!»
Йигит нигоҳи
Севги тилар — сукут қилар қиз.

Оппоқ паға булут устида
Ҳайрон сузар кекса ойсулув.
Юлдузларни қучиб кўксида,
Анҳор тўлиб жўшиб оқар сув.

Шу чоққача ишқин қиз фақат,
Дилдан сўраб айтганди дилга.
Илк, мусаффо, катта муҳаббат
Қиз дилидан келмасди тилга.

Ҳозир юрак бир нигоҳ бўлиб,
Боққан эди йигит кўзига.
Оқшом оғушига нур тўлиб,
Тонг кулгандай бўлди юзига.

Елда қўшиқ, кўприкда шуъла,
Бахт-ла тепди икки ёш юрак...
Ой сўзлади юлдузни тўплаб,
Севги тонги ҳақида эртак.

1936

ҚУРДОШ ҚИЗГА

Сен-ла бирга жавлон уриб дунёга келган,
Сен-ла ўсиб шон яратиб камолга етган,
Рухсат этгин, Октябр-ла қутлайин сени,
У ҳам сендай севинч билан юраги тепган.

Дунё ортиқ ёриганди сен туғилганда,
Юрагингни севинч билан тинглади онанг.
Қизил нурга тўлиб ўлка тонги кулганда,
Янги баҳор нафаси-ла яйради тананг.

Сен бахтлисан, ёрқин кунлар доялик қилди,
Октябрнинг ниҳол қўли силади бошинг.
Жангда енгган отанг қайтиб қўлига олди,
Гўдакликдан бир умрга тўхтади ёшинг.

Янги илм, янги орзу билан бўйиди,
Қайғу-алам гарди юқмай покиза онгга.
Ўйнаб-кулиб «аъло» баҳо олиб ўқидинг,
Навойни ўқиб кириб келардинг тонгга.

Қуёш нури, ёрқин бахтдан югурган каби,
Ўн саккизда гўзал бўлиб дилбар тўлибсан.

«Кадр бўлсам, қонса чанқоқ ўлкам талаби» —
Тилагида дорилфунун томон юрибсан.

Бугун тўйинг, Октябрнинг қувноқ қурдоши,
Табриклайди бахтлар билан дўстларинг, отанг.
Пешқадам қиз, Октябрнинг севған йўлдоши,
Чаман гулга тўлиб-тошар сен туғилган тонг.

1936

ОКТАБРЬ

Ҷур Ватан боғида қушдайин озод,
Эркин қанот ёздим, яшнаб гулладим.
Шу ҳаётда чексиз қувноқман ҳам шод,
Шод дилдан шодликни мағрур куйладим.

Толе йўргаклади мен тугилганда,
Мен кўрдим Октябрь тонги отганин.
Халқим ҳур, севинчда, қуёш бошида,
Бир умр ҳурликка, бахтга боққанин.

Зулматлар қилинган элда тор-мор,
Чимматлар ўлимга этилган маҳкум.
Чимматсиз юзларда илм нури бор,
Энди бу ўлкада қолмаган мазлум.

Ватаним чаманзор, ёруғ эди йўл,
Мактаб жонажоним чин уйим бўлди.
Озорни билмаган эрка, ёш кўнгил
Ҷар кун бир янги куй умидга тўлди.

Бахтлиман, юзим ҳеч чачвон кўрмади,
Паранжи на экан билмади умр.
Хушчақчақ кунимга азоб кирмади.
Шунинг-чун кўзимда асло сўнмас нур.

Бу нур Октябрнинг шуъласи эди,
Бу шодлик Ватанда эди барқарор.
Жарангли шоирнинг нағмаси энди,
Унда бор на алам, на қайғули зор.

Октябрь, сен ўзинг бизни сайратган,
Ғалабанг шу гўзал шодликни берди.
Сенинг нурларингдир бизни яйратган.
Сенинг номинг билан эрк қўлга кирди.

Дунёда зулмдан қолмас бир кун из,
Бутун ер куррасин ғалабанг тутар.
Биздай озод бўлар барча хотин-қиз,
Сени биздай ҳар чоқ севинч-ла кутар.

1937

ҚИЗЛАР ҚУШИҒИ

(Ўзбекистон хотин-қизларининг I съезидига)

Съезд. Минбар. Нутқ сўзлайди,
Сўзлар бахтдан жувонлар, қизлар.
Нутқ эмас, гўё куйлайди,
Қўшиқ каби порлайди юзлар.

«Озод яшаб совет юртида,
Меҳнат қилиб завқин сурамиз.
Қуллик куйган ҳурлик ўтида
Кўкрагимиз кириб юрамиз.

Фабриканинг чевар эпчили
Бизмиз, бошда дурралар алвон.
Гўё кўкнинг учқур лочини
Пахтазорда урамиз жавлон.

Оқизамиз бахт дарёсини
Яратамиз чаман чўлларда.
Парчалаймиз боқмай додига
Тўсиқ бўлса кимдир йўлларда...»

Кеча эди, шу чечан қизлар
Инсонликдан маҳрум этилган.
Қуёш кўрмай саргайиб юзлар
Дилларини таҳқирлик тилган.

Ёши тўлмай сотилар эди,
Оҳ-зорига заррача боқмай.
Асирадай кун кўрар эди,
Шодлик дилга шамини ёқмай.

На тингланган илтижо, зори,
На юролган чеҳрасин очиб.
Ҳар ерда бор тошу торозу,
Қайга борсин тақдирдан қочиб?

Бири бойнинг қўлида оқсоч,
Гўдаклари кўчада сарсон.
Кун ўтади очу яланғоч
Топмоқ мушкул ҳатто парча нон.

Бу қисматни Октябрь йиқди,
Тақдир озод, дил топди қанот.
Қуёш бўлиб дилни иситди,
Инсон топди ҳақиқий ҳаёт.

«Тубанларнинг тубани» бирдан
Октябр-ла кўтарди бошин.
Қуллик заҳри йўқолди дилдан,
Елкасидан — асрлик тоши.

Яшмаб кетди дилда тилаклар,
Меҳнат билан гуллади турмуш.
Толиш билмас нозик билаклар,
Бағишлайди ўзи қудрат иш.

Мазмунлидир энди ҳар қадам,
Қулочини кенг очгач ҳаёт.
Ижод этар ўзи бахт одам,
Ҳар кимда бир нурли кашфиёт.

Кириб борар кучимиз қирга,
Тоғ-тошларга киради кўзи.
Ижод севиб, ҳаёт-ла бирга
Юксалади инсоннинг ўзи.

Парашютдан соябон ясаб
Яқин чиқар қуёшга бири.
Дарёлардан қилар нур талаб,
Тожихонлар яшнатар ерни.

Юртимизга ўзимиз эга,
Қўлларимиз, дилларимиз ҳур.
Қувонмайлик тошиқиб нега,
Бошда чақнаб турган бўлса нур?!

Қутқарганнинг қулликдан элни,
Номи, руҳи дилимизга жо.
Енг шимариб боғлашиб белни
Эл истагин этамиз бажо.

Яратганмиз ажиб бир ҳаёт
Ҳайратланар унга одамзот.
Чунки унга қуллик, зулм ёт
Бунда ҳамма инсон, ҳар эл шод.

Биз Коммунизм қасрин қурамыз,
Иўлимизда порлайди қуёш.
Ишлаб, яшнаб олға борамиз,
Партиядир буюк карвонбош.

1938

СЕНИНГ МАҚТОВИНГ

Кўр, эркам, гўзалдир вафоли даланг
Хуснингдай тўлишиб кирар саҳари.
Атрофи поёнсиз кўринар аранг,
Унда кумушланар меҳнат гавҳари.

Сенинг ёш бахтингдай иур тўлиб яшнар,
Момик пахталаринг далада оппоқ.
Ўргилиб терасан ишда вақтинг чоғ,
Дилингга муҳаббат сиғмайин тошар.

Уни ниҳолликдан ўстирдинг, қўзим,
Ўстирдинг ардоглаб, гул очилтирдинг,
Далангни кўрганда қувнайди кўзим,
Тупроқдан пахтамас, дур сочилтирдинг.

Тонг ели эсади сочингни тараб,
Ғайратинг тунлардан яратар кундуз.
Сен чиққач далага, сени кузатиб
Сўнг кетар уйига кўкдаги юлдуз.

Меҳнатга нур мисол сингиб кетасан,
Этагинг момикқа тўлади тез-тез.
Қувониб мардлинг таъриф этаман,
Шеър бўлиб келасан қаршимга сен, қиз.

Сени мақтайинми ёки далангни,
Далангда кезайми, қўшиғинг тинглай.
Кўз нурунг бахш этар пахтангга рангни,
Пахтанг юрагингга солмиш ёниқ най.

Йигитлар тилида сенинг мақтовинг,
Фусункор кўзларинг ёқармиш дилни.
Нозик қўлларингдан таралган шонинг
Азизим, шод этар колхозни, элни.

Мен сени мақтайман, сизни мақтайман,
Ўлкам ифтихори — пахтакор қизлар.
Достонларга киринг мисоли гулшан,
Эй меҳнат кўкида ёрқин юлдузлар.

1938

КУТИШ

Ота-она уйқуга кетди,
Уйда фақат Инобат бедор.
Унинг кутган кунлари етди,
Букун ўзин санар бахтиёр.

Кичик қалбда буюк севинч бор,
Ер юзини тутиб кетгудай.
У бировни кутар беқарор,
Қанот бўлса, ўзи етгудай.

Қиз билади, шошади йигит,
Самолётда қилади парвоз.
Қиз дейди: «Дил, ёстиқни тарк эт,
Тоза пардай қанотингни ёз!

Қанотинг ёз! Ишқимни олиб
Юлдузларнинг қаватида уч.
Ой нурига аргимчоқ солиб
Булутларнинг бешигини қуч.

Учувчига бўлдинг ошифта,
Осмонни ҳам ўз маконинг бил.
Пўлат қушни тутиб сен аста,
Кутганимни сен ҳикоя қил!

Оқ булутдан ошиб унга ет,
Айтки, юрак тўла фахрим бор.
Ватан кўкин сақларкан йигит,
Қиз қилмасин нега ифтихор?..»

Юрак ёрга учиб кетгандай,
Қиз ўлтирар кўкдан узмай кўз.
Минг кўз бўлиб йигит боққандай,
Чақнаб қарар қизга минг юлдуз.

Ёнар юлдуз, кўкда ой кулар,
Бари қарар қизнинг юзига.
Гоҳ суқланар, гоҳи рашк билан
Қарай-қарай оқар йўлига.

Тотли хаёл ғарқ этган, қиз жим,
На қилишин ўзи билмайди.
Эсар майин ел билмай тиним,
Қизнинг тўсдай сочин силайди.

Қиз кўнглидан кечирганларин,
Гўё ел ҳам, ой ҳам билади.
Не қилсинки, кўзи сирларин,
Оқ дил билан сўйлаб беради.

Қиз кутишнинг завқи билан маст,
Яна юрагида ўт ёнди.
Гўё ой-ла сўзлашгач бирпас
Дилидаги армони қонди.

1938

ЧЕВАР ҚИЗ ҚУШИҒИ

Улкам озодлик боғи,
Нурга тўлган ҳар ёғи.
Ҳар тонг мени чорлайди
Фабрикамнинг қучоғи.

Ипагим толим-толим,
Яшнар чамандай боғим.
Атлас тўқиб элимга,
Тонгдай кулган иқболим.

Иқболим бор, бахтим бор,
Москва пойтахтим бор,
Шойи билан дўстларни
Ясантириш аҳдим бор.

Дилимда доҳий — устоз,
Шунинг учун шоҳим соз.
Марғилондан Москваға
Беқасамим пояндоз.

1939

ҲИЖРОН

Куз оқшоми эди. Булутли оқшом,
Ойдан тўкилмасди кумуш каби нур.
Азамат тераклар сафи хаёлчан
Кўкка чўзган эди бошини мағрур.

Барглари сарғайган гуллар, дарахтлар
Оқшом туманида сокин боққан чоғ,
Ёрим, севар ёрим, жўнади жангга,
Менинг юрагимга тушди ҳижрон-доғ.

Мен севган дилдорнинг севган юртин бор!
Ишқ доим эрк учун ҳижронга рози.
Бу ҳижрон мангумас, висоли ҳам бор —
Қаҳратон қишларнинг бўлгандай ёзи.

1942

МЕНИНГ ВАТАНИМ

Мен шунда туғилдим, кўрдим дунёни,
Ҳаётга илк қадам қўйганман шунда.
Тилим нутқ топди, кўзим зиёни,
Меҳр ва эрк билан яшадим кунда.

Гўдак тушунчамда Ватан деб билдим
Кўзни қамаштирган кўм-кўк боғингни,
Кўрганда қирғоқдан кетолмай қолдим,
Ойга кўзгу бўлган соф булоғингни.

Кўкси хазинага бой баланд тоғлар,
Пахта водийларинг чексиз, бепоён.
Қунда қизиб ётган қумликларинг ҳам
Ажиб жилва билан боқди меҳрибон.

Ердан бош кўтарган ҳар бир гиёҳга
Боғбон муҳаббати, меҳри-ла боқдим.
Ҳар ғунчанг, ҳар гулинг кўзим эркалаб,
Мен ғамсиз, аламсиз қўшиқ-ла оқдим.

Боғларинг гулларга бурканган баҳор,
Илк севги қалбимга кирди яширин.
Салқин кочаларни ўтказиб бедор,
Тошқин сувларингга айтдим ишқ сирин.

Тонгда булбулларинг хониш қилганда,
Мени мафтун этди ажиб бир ҳаёт.
Ниҳол саз тутқаздинг менинг қўлимга,
Қўшиғим туғилиб чиқарди қанот.

Фақат сени дедим, қалб қўшиғини,
Эй азиз Ватаним, атадим сенга!
Сен ҳур бўлганинг-чун нафасим ҳурдир,
Ҳаётим лаззатли, бахт ёрдир менга.

Мана шуинг учун тупроғинг азиз,
Кўвим қорасидай кўраман яқин.
Сенинг меҳринг, ишқинг кезар қонимда,
Мисоли баҳорги ҳаётбахш оқин.

Сенинг пок парчангга босиб кирди ёв,
Бизнинг саодатга солмоқ бўлди чанг.
Қўзғал, қутқар дединг, қўзғалди эл-халқ,
Ҳар қарич ер учун қилдик қаттиқ жанг.

Кириб келган сари душман ўт сочиб,
Мени қоплаб олди ғазаб, ҳаяжон.
Фашист куйдиргани ҳар хона учун
Қасос истагида оловланди жон.

Қўшиғим, оромим, қалам, кучимни
Сенинг ҳимоянгга келтириб тикдим.
Мен жангдан узоқда — оддий солдатдай,
Сенга қурол ясаб, темирлар букдим.

Ишончим буюкки, бўлур зўр байрам,
Менинг севганим ҳам қайтади голиб.

Йўлига чиқаман қучоғим тўла
Боғларингда ўсган гуллардан олиб,

Бутун халқим билан байрамга чиқиб,
Ғалабани қутлаб, оламан созим,
Сенга, азиз Ватан, сенга, она юрт,
Меҳринг, ишқинг билан тўлиқ овозим.

1942

ГУЛЛАР ОЧИЛГАНДА

Сени кузатганда оппоқ қор эди,
Энди баҳор келди, боғлар ям-яшил.
Сени эсга солиб гуллар очилди,
Қайдасан, гул фаслин севган тоза дил?

Субҳидам уйғониб гулга қарайман,
Оқ, пушти гулларнинг бўйи сочилар.
— Ғамхўр боғбонинг қаерда?— дейман,
Жавобга ғунчалар лаби очилар:

«Узоқ... узоқларда эркам, у боғбон,
У ерда на гул бор, на гулгун баҳор.
Унда қаҳратон қиш — ўкирар бўрон.
Ҳали ёғмоқдадир паға-паға қор.

Душман хазон қилган гулсиз у боғлар,
Севганинг қўлида топгуси ҳаёт.
Гулзорда сайролмас бойқушлар, зоглар,
Баҳор қушлари боз елпигай қанот...

У дер: «Ёвдан асар қолмасин буткул,
Ғалаба байрами бўлсин гул билан.
Йигит севганига тутсин яна гул —
Ёвни енгиб келган ғолиб қўл билан.

Манман деган шерлар жанг майдонида,
Ушаларнинг бири сен, севган киши.
Юрт ишқи ёнаркан йигит қонида,
Унга гул юбормоқ ҳар қизнинг иши.

Гулинг очилибди, ёрингга юбор,
Меҳрингдан сўзласин унга ҳикоя.
Атиргуллар ҳиди маст этсин такрор,
Севгинг балолардан қилсин ҳимоя.

Гуллар бағишласин томирига қон,
Жангларда мардлиги бўлсин зиёда.
Курашда ботирлик келтиради шон,
Марднинг номи мангу қолар дунёда».

Шундай субҳидамда сен деб уйғониб,
Гуллар эртагига қулоғим солдим.
Сен эккан гулларнинг лабидан қониб,
Тўйгунча лаззатли бўсалар олдим.

1942

СЕНИНГ МАФТУНИНГ

Яхшики йигитда эр юраги бор,
У севса ҳеч қачон ёнмас яширин.
Севгинг тўғрисида ўзинг очдинг сўз,
Эй кўзи қоп-қора, сўзлари ширин!

Менинг севганимни ҳали билмасдинг,
Танҳо ўртанишдан мен олдим лаззат.
Дилимни кемирган муҳаббат сири,
Ўзим ардоқладим, ҳам қилдим иззат.

Қалбимга ёзилган муҳаббат сўзи,
Ўйимни чулғади менинг ҳар минут;
Лекин ишондимки, сен сўз очмасанг,
Шу дардда ўлсам ҳам этаман сукут.

Ҳатто билмас эдим севармидинг сен,
Балки севганингдир бир бахтиёр қиз.
Балки хаёлингдан мен беҳад йироқ,
Аммо сен дилимда кечаю кундуз.

Фақат ўйладимки, уятдир қизга
Йигитга севгисин айласа изҳор.

Бу — доғ солар дедим қизнинг ҳуснига,
Энди иложим йўқ бўлмайин иқрор.

Узоқ мен ахтардим, аммо ўзимда
Бир куч тополмадим севгидан устун!
Мен сени севаман, сеҳргар йигит,
Бутун борлигим-ла мен сенга мафтун.

1942

ОЛТИН КУЗ

Севаман, олтин куз, севаман жондан,
Атлас табиатли гўзал човингни.
Дарахтлар либоси ранго-ранг, гулгун,
Кўзни эркалаган чаман боғингни.

Севаман, ерларга рангдор япроқлар,
Юмшоқ ва ранг-баранг гилам тўшаса,
Гул тергандай териб барг қизалоқлар,
Қушлардай гурпанглаб яйраб ўйнаса.

Далада пахталар кумуши порлаб,
Момиқ юзларини қуёшга тутса.
Теримчи чечанлар этаклаб, қоплаб
Тоғдай хирмонларга келтириб тўкса —

Мен беҳад севаман! Енгим шимариб,
Қизлар орқасидан юраман мен ҳам.
Кенг водий қўйнида кўксим қабариб,
Яйрайман, нашъага тўламан бу дам.

Симоб тўлқинлари тутиб осмонни,
Муттасил ёмгирлар зериктирса ҳам,
Кумуш булоқларнинг сувлари сокин,
Қушлар инларига кириб олса ҳам,

Мен ғамгин боқмайман, кўнглимда баҳор,
Олтин япроқларга қараб толмайман.
Ясан келинчакдай ҳар бир дарахтга
Севаман! Нигоҳим уза олмайман.

Булут чодирини йиртиб, мўралаб,
Чиқса қуёш, кўкка бўламан мафтун,
Севаман нурларда пати ялтираб,
Оппоқ кабутарлар қилсалар ўйин.

Тўзони ювилган барглар шамолда,
Рангини кўз-кўзлаб қилганда ҳузур,
Ҳозир тинган ёмғир томчиларида,
Олтин япроқларда ёниб тоза нур —

Гавҳар маржон каби ялтираб турса,
Мени ҳам ўрайди шеърини ҳаяжон!
Қуёшни қаршилаб чиқиб айвонга,
Нурларга кўмилиб юраман шодон.

Севаман олтин куз, севаман жондан!
Товусдай безанган дарахт, богларни!
Ёмғирли оқшоминг, қуёшли тонгинг,
Хаёлга чўмганим гўзал онларни!

1943

СОЙ КЕЧАСИ

Тоғ ортидан кўтарилди ой,
Сўлим қирғоқ нур-ла ўпишди.
Кўзгу бўлди жимжит оққан сой,
Ойнинг акси сувларни қучди.

Сойми ёки шаббода олди
Менинг кўзимдаги уйқуни?
Ой ёримни ёдимга солди,
Дилда тошди севги тўлқини.

1943

ФАРЗАНД

Нега севмай, эркалаб ўпмай,
Нечун демай уни ҳаётим?
Нега демай кўзимнинг нури,
Сўзлаганда қандим, новвотим?

Ширин экан фарзанд, у билан
Оилага кирар экан жон.
Кўзи кўзга тушиши билан
Меҳри болқир экан бепоён.

Иқбол бўлиб кўзинг олдида,
Кундан кунга топаркан камол,
Не бахт, тоза ҳаёт боғингда
Ўсса тоза, бебаҳо ниҳол.

У бор ерда қайғу ва ҳасрат
Ҳаётингга бегона экан.
Қани айтинг, фарзанддан қиммат
Бу дунёда нима бор экан?

О... фарзандим, кўзим нурисан,
Менга сендай бўла олур ким?
Сен ҳаётим, сени кўраркан,
Дилда беҳад жўшади меҳрим.

Қора кўзларингга қарайман,
Унда борлиқ бўлар намоён.
Менинг бахтим ёрқин, бетумон
Жилваланиб кўрinar аён.

Ширин сўзинг, чексиз меҳринг бор,
Қилиғингда бир олам ором.
Сен билан дил чиройли гулзор,
Қўшиғимга туганмас илҳом.

Сен ўс — соғлом, беқайғу, эркам,
Муҳаббатим бошинга соя,
Мен бахтиёр алла айтайин,
Қўшиқларим кўп, бениҳоя.

Кўз ёш нима, сен билма зинҳор,
Сенга порлоқ тилайман иқбол,
Бу дунёда на яхшики бор
Сенга, қўзим, сенга бўлсин, ол!

1943

ПАЛАК

«Сенга мафтун бўлиб севиб қолганим,
Ишқинг оловида ўртанганим рост.
Сенинг ёдинг билан нафас олганим,
Исминг такрорлашга ўртанганим рост».

Дедингу, эй йигит, юзимга боқдинг,
Сендан узолмадим мен нигоҳимни.
Уша гўзал баҳор бағримни ёқдинг,
Энди ўзинг тингла тортган оҳимни!

Қизлар бўйи етса, тикарди палак,
Мен сени севдиму, олдим қўлимга.
Саватда товланар ранг-баранг ипак,
Баҳор нусха ташлар чизган гулимга...

Душман ажал тортиб келди Батанга,
Бизнинг севгимизга ташлади ҳижрон.
Сен кетдинг ярогинг олиб елканга,
Қайтаман, кут, — дединг, — ёв битган замон.

Сен-ла бирга кетди баҳор ҳам юрак,
Ёмон ваҳималар олди ҳушимни.
Келгач дилбар хатинг, хайрли дарак,
Умидим ўсди-ю, тикдим ишимни.

Уни тика бердим кечалар бедор,
Қаршимда суратинг, тортдим қатимни.
Хаёлимда сенсан доим, азиз ёр,
Ишқинг билан чекдим севгим хатини.

Ёвни тамом қилиб сен қайтсанг голиб,
Ишқда бирга тепгай биздаги юрак.
Сени қаршилагай қуёшдай ёниб,
Йўлингга кўз тутиб мен тиккан палак.

Сенинг дилларингга бергай ул ором,
Севгим армуғони бўлур умрбод.
Меҳрибон қўлимнинг санъати мудом
Сенинг рўпарангда турса бас, мен шод!

1943

ҚҰЛИМДА ҚУРОЛУ, УСТИМДА ШИНЕЛЬ

«Олга кетмоқдамиз ҳужум-ла ҳамон,
Музаффар жангимиз этмоқда давом.
Нега хат ёзмайсан, енгдими ҳижрон,
Бардош қилолмайин унутдинг тамом?»—

Дебсан, баҳодирим, хатни кўп ёздим,
Мендаги муҳаббат сиғмас мактубга.
Кутдим, ўйламаки севгидан оздим,
Бардош берар экан севги маҳбубга.

Наҳот мен унутай, унутай сени,
Наҳот ўйладингки шунча бағрим тош.
Юлдузлар кўзингни эслатган чоғда,
Наҳотки, тўлмаса дийдаларга ёш.

Беҳад соғинганман, кўришга зорман,
Хабар бер, қайдасан, эй офатижон.
Бу кун сен томонга қиламан сафар,
Сен ҳам кўрмак бўлсанг бергил тез нишон!

Гўзал Ўзбекистон қолди ортимда,
Қизлар оқ йўл тилаб силкитди рўмол.
Оқ йўл тиладилар яшил далалар,
Ҳовуз бўйидаги жийда, мажнунтол.

Сўроқлаб бораман учган қушлардан,
Мардлигингдан куйлар улар навоси.
Силаб сочларимни мени эркалар
Улуғ Россиянинг қорли самоси.

Бирга жанг қилармиз туриб ёнма-ён,
Таниш бўлиб қолар ўқлар овози.
Мен узган ўқимдан фашист йиқилса,
Сен мамнун бўларсан, Ватан ҳам рози.

Ишқинг қанотида сени сўроқлаб,
Парвоз қилмоқдаман осмонда енгил,
Тездан етажакман сенинг ёнингга,
Қўлимда қуролу, устимда шинель.

1943

ВИДОЛАШУВ

(М. Исаковскийдан)

Жоним, сен йироқда, битмоқда куним,
Қалам олмоқдаман қўлга сўнгги бор.
Кимга бориб тегса, майли, мактубим
Сенга ёзилмишдир зинҳор ва зинҳор.

Алвидо, қадрдон! Энди баҳорда,
Қизлар гулни куйлаб ўйнамас боғда.
Бунда зулмат ҳоким, сўлим қизларни
Қулликка йўллайлар тонготар чоғда.

Азизим! Эркисизга фашист ерида,
Таҳқир ва азобсиз бўлурми ҳаёт?
Балки аллақачон бир дор тагида,
Менга мунтазирдир оғзи қон жаллод.

Балки жарликларга отар танамни,
Ётарман пок сийнам бўлиб чок-чок.
Паришон ёзилган ипак сочимни
Топтаб ўтиб кетар қадами нопок.

Жонгинам! У олтин кокилни унут!
Энди у ўсмайди. Топталгани рост.
Гуллар, гул баргига тушган шабнамни
Барини унутгин, фақат ол қасос!

Мени қайлиғим деб атардинг ҳар он,
Хушнуд тўй кунларин кутардим доим.
Энди бир ифлоснинг ҳирсига қурбон
Бўлиб, ғунчаликда сўлди чиройим.

Ҳалок этмасинлар, ўлдирмасинлар,
Яшамоқ истаيمان байрамга қадар.
Шунда ҳам сен пешвоз чиқма йўлимга,
Таний олмаслигинг, жоним, муқаррар.

Татьянанг рухсори саргайиб сўлган,
Таниб ололмайман ўзимни тамом.
Жондан севганингни унут, азиз ёр,
Аммо ёшлигим-чун олгин интиқом!

Қалин ўрмонлардан овозим эшит,
Ўлдир ул аблаҳни, жаллодни ўлдир!
Ёздим бу мактубни ғурбатда куйиб,
Шунинг-чун ёшимдан қоғоз ҳам ҳўлдир.

Алвидо, қадрдон, жоним, алвидо!

1943

БИЗНИ КУТ

(М. Исаковскийга жавоб)

Татьяна, овозинг қулоққа етди,
Пора-пора бўлди юрак шу замон.
Фашист қамчисининг қурбони бўлди
Кулгинг жаранглаган, сен яшаган он.

Гулшанлар қўйнида орзуга тўла
Ҳаёт кечирардинг инсонликка хос.
Боғдаги булбулга бўлиб ҳамоҳанг,
Сайраб ўсар эдинг ғурбатдан халос,

Энди чарх ураркан ўлим бошингда,
Зорингдан титради еру осмон.
Жаллодлар куларкан сенинг қаршингда.
Жонинг ўртандими ўтда беомон?

Сени балоларга этиб гирифтор,
Асло ташлай олмас қулликка ҳеч ким!
Бизнинг интиқомга бўлади дучор,
Ҳам сўзсиз ўлимга этилар маҳкум.

Ипак сочларингни топтай олур ким?
Бармоғи текканнинг олинур жони!
Сенинг кўз ёшингга сабаб бўлганлар,
Ҳар бир томчисининг бўлур қурбони.

Қалин ўрмоқлардан келади додинг,
Сенинг кўз ёшингдир ундаги шабнам.
Бизни кут, қуритар сенинг кўз ёшинг
Шарқдан кўтарилган қуёш субҳидам.

Бизни кут, қаршингда турса ҳам ўлим,
Йиртқич чангалида бўлсанг ҳамки, кут.
Қардошларинг сенга узатган қўлин,
Буюк ишонч билан бизларга кўз тут.

Бизни кут, бардошинг сенга бўлсин ёр,
Занжирбанд бўлсанг ҳам этамиз халос.
Аждарҳо оғзидан, ўлим чоҳидан
Қутқарар биздаги муқаддас қасос.

Сен ул асоратда бўлмайсан ҳалок,
Байрам кунларига етасан омон.
Товусдай товланиб бошингда гултож
Хиромон юрасан эркин ва шодон.

Бизни кут жонгинам, бардош билан кут!

1943

ЙИГИТЛАРГА

(Ўзбек жангчилари делегациясига)

Салом келтирибсиз, хуш кўрдик дўстлар,
Соғ кўриб, юксалди кўнгил бепоён.
Шод бўлди оталар, оналар, қизлар,
Ҳамма орзу қилди кўрмакни шу он.

Келингиз баҳодир йигитлар, сиз-ла
Ҳалоскор мардларнинг саломи келди.
Соғиниш, муҳаббат, меҳрга тўла
Хатлари ҳам ширин каломи келди.

Бизнинг дилимизда сиз бор ҳар маҳал,
Музаффар бошига ёғдириб ажал —
Душманнинг бошига ёғдириб ажал —
Жавлон урганингиз қасос отида.

Сиз жангда ботирсиз, сизнинг юракда,
Кекса боболарнинг ўлмас номи бор.
Муқаддас интиқом ёшлик ғурури,
Танда йигитликнинг жўшқин қони бор.

Биз эса сизлар-ла оламиз нафас,
Ҳар бир ғалабангиз келтирар шодлик.
Сиз қилич солганда, ўлганда душман,
Биламиз қардошлар олар озодлик.

Азиз паҳлавонлар, уринг аблаҳни,
Қанча кўпроқ ўлса, шунча тез зафар,
Қанча кўпроқ ўлса, элнинг бошидан
Тезроқ кўтарилар бу хавфу хатар.

Биз сизни кутамиз, кўзлар интизор,
Дилни пора қилар ҳижрон тунлари.
Лекин тунимизни ёритар ҳар он
Сиздаги зафарнинг ўткир нурлари.

Биз сизни кутамиз, қадрдон мардлар,
Бодомлар оқ гулин очгани дамда,
Далада иш қизиб, эсганда еллар,
Қизлар уйқусини этганда канда.

Ёвни янчиб келинг тезроқ, кутамиз
Бухор беқасамдан ёзиб пояндоз.
Бутун кўчамизда бўлади байрам,
Гулдасталар билан чиқамиз пешвоз.

1943

ЭРИМОҚДА ҚОР

Қуёш ҳовуч-ҳовуч нурини сешиб,
Ҳур-ҳур еллар эсиб, эримоқда қор.
Водийга, қирларга майсасин ёйиб,
Дилларни эркалаб келмоқда баҳор.

Осмонда оқ, енгил булутлар сузар,
Сойларда лиммо-лим шишадай сувлар,
Пода қирга чиқиб қилмоқда ҳузур,
Тоғларда ўйнайди гала оҳулар.

Дарахтлар киймоқда ям-яшил либос,
Кўркини очмоқда кечаги куртак.
Дилларда туйғулар уйғониб қийғос,
Этмоқда муҳаббат ҳақида эртак.

Водийда шаббода кезмоқда майин,
Наврўз билан қутлаб колхозчиларни.
Булбул чалиб ўтиб илҳомбахш найин
Далага чорлайди тонгда уларни.

Найда такрорланар сафарбар сўзлар:
«Ёрим келсин десанг ғолиб, бегубор,
Мана семиз тупроқ, ишла, зулфизар,
Нозик қўлларингда мардлар кучи бор!»

Ўғли йўллариға мунтазир она,
Ҳижрон юрагига ўт солган келин,
Сен меҳнат қилмасанг бунда мардона,
Фурсатни бой берсанг, ғалаба қийин!

Ҳамал — амал дерлар. Ҳар кетмон зарби
Буюк ҳосилларга бўлур далолат.
Сенинг қўлиг билан жангда қаҳрамон
Душманнинг бошига солар қиёмат».

Еллар тонгда тинглар мардлар оинтин,
Меҳнатга керади кенг кўксини ер.
Колхозчи сураркан тракторини —
Бу ерда кўкарар ёвга офат — дер.

Қуёш ҳовуч-ҳовуч тўкиб нурини,
Ҳур-ҳур еллар эсиб, эримоқда қор.
Майсаларга ўраб водийни, қирни,
Дилларни эркалаб келмоқда баҳор.

1943

ТУН

Тоғ ортига ўтиб кетди кун,
Секин чўкди тоза, салқин тун...

Мен дераза очганим чорбоғ,
Сокин ухлар тун кўрпасида.
Майин қўшиқ ёйилар ҳар ён,
Эсиб ўтган ел шарпасида.

Сув оқади аллалаб тушни,
Ҳамма ухлар, уйда мен уйғоқ,
Парча қоғоз, кичик бир қалам,
Бошим узра порлайди чироқ.

Тунда қанча хаёл, қанча куй,
Мен берилиб қулоқ соламан.
Сўз тополмай ифодасига,
Ранг ахтариб шошиб қоламан.

Соф ел эсар... Парвона учар,
Чироқ атрофида ўргилиб,
Ўзин уриб парт бўлади-ю,
Столимга тушади келиб.

Мен ёзаман, юлдузлар ўтар,
Ҳар бириси сўйлар бир эртак.

Мана, Хулкар қаршимда чақнар,
Ёрқин тонгдан келтириб дарак.

Тун ўтади, яна чорбоғдан
Кўтарилар саҳарги туман.
Мен-чи, аста чироқ сўндириб,
Отаётган тонгни кутаман.

Кўзларимда эриб кетди тун,
Ёйилмоқда ёрқин жувон кун...

1944

ҲИЖРОН КУНЛАРИДА

Эй севгиси азиз, эй сеvimли ёр,
Кетма, асло кетма кўзимдан йироқ!
Гарчи тушимда ҳам сени бир кўриш —
Ҳижрон кунларидан минг бор яхшироқ.

На гўзал тунларки севгили тунлар,
Узун қиш тунлари ўзинг тушимда.
Қора кўзларингнинг дилбар нигоҳи
Кун бўйи яшайди ақлу ҳушимда.

Келиб деразамдан боқдинг жилмайиб.
Кўрдим-у, севинчдан тилим бўлди лол.
Бир нафасга келдим,— дединг,— кўргали
Қушдай учиб чиқдим олдингга дарҳол.

Атрофда очилди ўлка боғлари,
Биз аста йўл олдик гуллар сайлига.
«Сен учун очилган, сенга деб уздим,
Ол,— дединг,— қўлингга сўлса майлига».

Севги, ҳаяжонда ёнингда юриб,
Берган гулларингни дасталаб олдим.
Ҳаёдан юзингга боқолмай тикка,
Ранго-ранг гулларга нигоҳим солдим.

Гулларда учратдим сенинг кўзингни
Оташин севгингни ўқидим унда;
Уни ўпмак бўлиб юзимни қўйдим...
Қушлар ҳам сайради шу ажиб тунда.

Мен уйғониб қолдим. Қалбим безовта,
Сўнгра бедор ўтдим ол тонг отгунча,
Ҳам тушда, ҳам ўнгда излайман сени,
Сен ёвни йўқотиб омон қайтгунча!

1944

★ * *

Дейдиларки, сени кўрганда
Кўзларимда ёнар жонли ўт,
Ўша ўтнинг ёлқинларида
Сендан ўзга бор нарсану.

Мудом дилга содиқ кўзларим
Ҳақиқатни кўмиши қийин.
Кўзларимда, қонимда кезган
Ўша севинч, ўша олов сен.

Майли, ўзинг мендан узоқда,
Лекин дилнинг ўти бўлиб қол.
Менинг куйим эмас тузоқда,
Шеър керакми, жон керакми, ол!

1944

* * *

Бахтиёр севгини куйларди созим,
Ўлим ханжарига тегди-ю синди.
Ҳижрон фарёдидай совуқ овозим,
Наҳот, лириканинг ёлқини тинди?

1944

ЮЛДУЗ

Уйда бўғилдиму чиқдим эшикка,
Ер устига чўккан оқшомги туман.
Гўё кўзларимга боққандай тикка
Яшнарди бир юлдуз худди сенсимон.

Худди сендай узоқ ва сендай ёрқин,
Авжи чақнаганда сўнади у ҳам,
Бир юпанч: севгимнинг осмонидан
Учмасдан ёнасан, эй гўзал ҳамдам!

1944

КЕЧИР, ҚОЛДИМ ҒАФЛАТДА

Сени бирдан жонсиз кўрдим,
Жоним чиқди менинг-да.
Эс-ҳушимдан ажраб турдим,
Туйғум кетди сенинг-ла.

Кошки эди, мен бошингда
Турган бўлсам ўша дам.
Кирмасмидим мен қонингга,
Бермасмидим жонни ҳам.

Ажал деган бешафқатга
Кошки отсам ишқимни,
Тўлдирсам ҳам кўкни додга,
Сақласам мен бахтимни.

Кошки эди, сўнг қўлингда
Эркаланиб берсам жон.
Сўнгги нигоҳ сенда қолса,
Мен кўз юрсам беармон...

Яшаш сенинг ҳаққинг дедим,
Кечир, қолдим ғафлатда.
Йўқ эди-ку бўлмоқ маҳрум
Бизнинг илк мунис аҳдда?

1944

СУЛУВ ТОНГ

Эрта баҳор эди, бутун табиат
Яшил бахмал билан ёпилган эди;
Ёмғир сувлари-ла етилган ерлар
Кучли қўллар билан чопилган эди.

Тоғлар этагида, қирлар кўксида
Секин чайқаларди лола денгизи.
Экин ерларида эди намоён
Баҳорги меҳнатнинг ҳосилдор изи.

Куйчи ариқларнинг бўйида жийда
Майин таратганда атир бўйини,
Қумушдай баргларда бошланганида
Тонгги шабнамларнинг жилва ўйини;

Мен лола тергали чиқдим далага,
Кетдим майсалардан олмай кўзимни.
Қалбим осойишта, кўнглим беғубор,
Офтоб нурлари силар юзимни.

Ёнгил борар эдим марзалар бўйлаб,
Қушлар учар эди кўм-кўк ҳавода,
Сувлар ўз куйига борлигим ўраб
Эркин оқар эдик ширин навода;

Қайдан пайдо бўлди, билмайман ҳали,
Қаршимда бир барно йигитни кўрдим.
Шу он кўкрагимда бир нарса ёниб
Унинг оташида мен беҳол турдим.

Бутун авзойимда ўша ўт юрди,
Кўзим унга тўнди, тилим бўлди лол,
Ҳамон сочар эди бўйини жийда,
Сувлар оқар эди ариқда зилол...

Аста бурилдиму булоқ лабига,
Шаффоф сувларига ювдим юзимни.
Унинг замзамали ойинасида
Гўзал ва бахтиёр кўрдим ўзимни.

Ховуч-ховуч олиб муздак сув ичдим,
Лекин ҳароратни этди зиёда.
Юрагим ўртанди беҳад, беомон
Гўё ғарқ бўлгандим ўтли дарёда.

Ўша ўтли дарё зўр тўлқинида,
Тотли бир лаззатда пар каби оқдим.
Юрак куйга кирди ишқ ёлқинида,
Шу ишқ китобига илк марта боқдим.

Шундан бери ўтди қанча баҳорлар,
Қанча мармар тонгнинг чиқди қуёши.
Беҳад сулув эди, кўп сулув эди —
Менинг юрагимнинг ишқ тонгин боши.

Ҳар баҳор фаслининг шундай тонгини,
Юлдузлар кетмасдан кутаман боғда.

Гўзал хотиротга тўлади қалбим,
Еллар сулув тонгни эслатган чоғда.

Гўё келтиради сабо, қуёш, гул
Ёшлик баҳоридан чексиз нашида,
Севги парисидай эркалар мени
Атирдай бўйини сочганда жийда.

1944

ИККИ МАКТУБ

I

Хотирингда борми, байрам кун эди,
Иккинчи май куни бирга бўлдик биз
Бирга бог айландик, ширин суҳбатлар,
Кейин сув бўйига келдик иккимиз.

Сув шўх оқар эди, сув қўйнида ой,
Чирокларнинг акси ўйнашар сувда.
Дарахтлар, гулларнинг баргларида нур,
Кўкда тун гўзали сузар осуда

Оқ кўйлақда эдинг, кифтинг тўла соч,
Беҳад гўзал эдинг — бир паримисол.
Бир сўзлаб ўн кулдинг — сенинг ҳар сўзинг
Мени борган сари қила борди лол.

Сен кулдинг — у кулги гул япроғида,
Гул ғунчаси бўлиб қилди табассум.
Сен кулдинг — у кулги ой боқишида,
Сенинг ишқинг билан қаради маъсум.

Сен кулдинг — у кулги чироқ нуридай,
Менинг кўзларимга порлаб қўйилди.
Шўх оққан анҳорнинг тўлқинларидай,
Жаранглаб қирғоққа тордай урилди.

Шул оқшом мен учун борлиқ сен эдинг.
Елғиз сени кўрдим, сен-ла олдим тин,
Ўша сувнинг бўйи, ўша оқшомда
Сен-ла бўлган эди жаннат десам, чин.

Лекин шошавердинг, сен қиз уйингга,
Тонггача қолишга мен эдим рози.
Чунки бахтли эдим, ҳузуримда сен,
Мени маст этганди кулгинг парвози.

Эшигинг олдида хайрлашдик биз,
Сени жаннат ҳовлинг қўйнига олди.
Мен кетдим бир ўзим, кўзда суратинг,
Қалбда хандонингдан лаззатлар қолди.

Ҳозир мен жангдаман — сендан узоқда,
Тўплар гумбурлайди, атроф қор оппоқ.
Кўзларим олдида юртдаги боғлар,
Ва сен чилвир сочим, йўлимга муштоқ.

Мени соғинганда — дўстларинг билан
Ўша соҳилларни сайр эт, э, нигор,
Мен ҳам тез қайтарман, жарангли кулгинг
Яна мени этар масту бахтиёр...

II

Гўзал лавҳаларни эслатган хатинг
Сени соғинганда тегди қўлимга,
Ҳар бир нуқтасида бор муҳаббатинг,
Муҳаббат тўлқини оқди дилимга.

Тўғри, мен кулардим, сен мамнун эдинг,
Бўлмасди дилларда қайғу, шикоят.

Ҳаёт гулгун эди, ҳижрон бегона,
Ҳамма бахтли эди — шод бениҳоят.

Азизим, ёзибсан — дўстларинг билан,
Биз юрган боғларда этгин сен сайр!
Ҳар чоқ синглинг билан чиқаман боққа,
Сени кўргим келиб куйганда бағир.

Доим у билан мен. У ўшар сенга,
Унинг ҳам сенингдай кўзлари хумор,
Сенинг табассуминг, сенинг қиёфанг,
Сенинг суҳбатингдай ширин сўзи бор.

Ҳозир у биз юрган сувнинг бўйида
Райҳонлар кўкарган, сочилар атри,
Гулларнинг қатида бўлмиш намоён,
Сен менга ўқиган шеърларнинг сатри.

Баҳор баҳор экан, қалб ҳам қалб экан.
Қўлларда қурол-у, юракда севги.
Уша анҳор бўйи — гул тўла чаман,
Ҳамон юрагимда ишқинг чечаги.

Фронт ҳам, зафар ҳам эслатар сени,
Қуёш нафасингни, ой боқишингни,
Иссиқ юзларингни эслатса синглинг,
Юрагим эслатар дил ёқишингни.

Қалб сени танлаган, сенинг дардинг-ла,
Бир нафас билмайди ором, фароғат.
Сенга етишарман, у кунлар яқин,
Висол умидлари бағишлар тоқат.

1944

ОНА ЭЛДА ТЎЛИШАР НАҲОР...

I

Бу тушми ё хаёл, бу на турли куй,
Қаердан бу қадар қушлар сайраши?
Ўрмон шамолимас, жанглар дудимас,
Қайдан райҳон ҳиди, елнинг яйраши?

Йигит апил-тапил очди кўзини,
Кўзига кун тушди, лабига кулгу.
Ҳовлига сув сепар онаизори —
Туғилган элининг тонготари бу.

Йигит қуюқ завқ-ла боқди йироққа,
Ялтираб кўринди тоғ бошида қор.
Уруш хавфи битган она-тупроқда
Нурлар қанотида кирмоқда наҳор.

Йигит яйраб кетди, кўкси қабариб,
Уни мафтун этди тонгнинг чиройи.
Сўридан тушди у, боғ томон юрди,
Тинчлик ва бахт куйин қилиб хиргойи.

II

Йигит боққа чиқди — кенг яғринида
Ўйнайди дарахтлар ўта тушган нур.

Олдида ёйилиб, шарбатга тўлиб
Таниш ва жонажон боғи товланур.

У ета олмади нигоҳи билан
Меваги дарахтлар қалин ва юксак.
Наҳот ўзи эккан қирмизак олам,
Мана шу ялтираб ёнган ёқутдек?

Йигит мамнун борар... Нурли ўйнайди
Янги кенг ариқда сув карашмаси.
Бир ёқда шафтоли, бир ёқда анжир —
Йигит нигоҳида шарбат чашмаси.

У тўймай қарарди — яқинда бирдан
Қўшиқ жаранглади, тарқалди ўйи.
Йигит қўшни боққа ташлади назар,
Ишкомда кўринди қизларнинг бўйи.

Қизлар... товусларми, оҳуларми ё,
Товланган жамоллар олди кўзини.
Эртак қучоғида қолгандай гўё
Ажиб ўт ичида сизди ўзини...

III

Тинди-ю, қизларнинг дилрабо куйи,
Акси садо қолди кўкда жаранглаб.
Ва ишкомдан чиқди икки етук қиз,
Саватда узум-ла, йигитга қараб.

Йигит шошиб қолди — лабда табассум,
Гоҳи чиллакига, гоҳ қизга боқди.

Чиллаки товланди шакарга тўлиб,
Қизлар латофати бағрини ёқди.

— Салом,— эгилишди қизлар жилмайиб,
Тутишди узумни мафтун йигитга.
Бир бош узум қўлда, йигит тўнди жим,
Сочин майда ўрган сутдай оқ бетга.

«Наҳот ўша Зебо, ўша қўшни қиз,
Шу нозик латофат, шу оҳу қараш.
Қандай баркамол бу! Ё янглишдимми,
Нечун кўкрагимда туташи оташ!»

Йигит кўз узмади Зебо юзидан,
Сеҳрланган каби қолди шуурсиз.
Шу жаннат боғ бўлиб кўринди унга,
Пушти кўйлак кийган Зебо номли қиз.

1945

ҒОЛИБЛАР ҚАЙТГАНДА

Йўқ, бўлмас, бормайман,— деди-ю хотин
Хизматин тамомлаб чиқди кўчага.
Кун тикка, ҳаво дим, у ҳар қадамда,
Дуч келди висолга шошган тўдага.

Безалган машиналар учар тизилиб,
Гулдаста кўтарган қизлар беҳисоб.
Қизил байроқларда, шод чеҳраларда,
Висол айёмига чорлаган хитоб.

Қўл силкиб жилмайди уларга қараб,
Жонлангандай бўлди қайғули юзи.
Жадал уйга қайтди. Хонага кириб
Эри суратида тўхтади кўзи.

Узоқ туриб қолди, гўё суратни
Биринчи кўргандай ўз ётоғида.
Ўксиб-ўксиб боқди, кўзини узмай,
Икки томчи қотди оқ ёноғида.

«Нечун сенга бўлган пок муҳаббатим,
Шунча тез фироққа бўлди гирифтор?
Жонлар берар эдим бир нафасига,
Мен ҳам сенинг билан кўришсам дийдор.

Мана, ўлдирувчи аччиқ бир ҳижрон
Тамом ёнди зафар алангасида.
Неча йиллар кутган муҳтарам еисол
Ярқирар Тошкентнинг бўсағасида.

Бу кун қайтиб келар Ватан мардлари,
Элнинг келажагин сақлаб қолганлар.
Азиз тупроғини, бахтини севиб,
Эркин машғал қилиб, тунни ёрганлар.

Бу кун қайтиб келар қардош эларни
Фашист занжиридан озод этганлар.
Шулар, парчаланган арслон танангни
Опичиб қирғоқдан олиб ўтганлар.

Шулар, гўринг тўла нур бўлсин дея,
Иссиқ қўллар билан ташлаган тупроқ,
Сўнгра қаттиқ жанглар, зўр бўронларда,
Шу ер, шу қишлоқни ёвдан этган пок.

Бу кун шулар қайтар — Ойгулнинг эри,
Умиднинг дадаси қайтади ғолиб.
Чиқмасам бўлмайди, бутун элда тўй,
Бу кун йиғлаш гуноҳ бу уйда қолиб».

Кўзин чирт юмди-ю, силкди бошини,
Хотин тетик юриб чиқди эшикка.
Самода янграйди ғалаба куйи,
Қуёш чарақлайди тепада тикка.

Қўлда қайчи билан кирди гулзорга,
Ҳали узилмаган гуллар оралаб.

Ҷош ўртасин ёпди марварид рёза,
Гулдан даста қилди танлаб, саралаб.

Хотин шошилади, қучоғида гул,
Ўғлини етаклаб чиқди кўчага.
Чиқди-ю, дам ўтмай қўшилиб кетди,
Висолга ошиққан қувноқ тўдага.

1945

БАҲОР КЕЛДИ СЕНИ СҮРОҚЛАБ...

Салқин саҳарларда, бодом гулида,
Бинафша лабида, ерларда баҳор.
Қушларнинг парвози, елларнинг нози,
Бахмал водийларда, қирларда баҳор...

Қанча севар эдинг, бағрим, баҳорни,
Ўрик гулларининг эдинг мафтуни.
Ҳар уйғонган куртак ҳаёт берган каби
Кўзларингга суртиб ўлардинг уни.

Мана қимматлигим, яна баҳор келиб,
Сени излаб юрди, кезди сарсари.
Қишнинг ёқасидан тутиб сўради сени,
Ул ҳам ёш тўкди-ю, чекилди нари.

Сени излар экан, бўлиб шаббода,
Сен юрган боғларни қидириб чиқди.
Ёзиб кўрсатай деб ҳусн-кўркини,
Яшил қирғоқларни қидириб чиқди.

Топмай, сабри тугаб бўрон бўлди-ю,
Жарликларга олиб кетди бошини.
Фарҳод тоғларидан дарагинг излаб,
Сойларга қулатди тоғнинг тошини.

Қирларга илк чиққан қўйчивонлардан
Қайда шоир, дея айлади сўроқ.
Барида сукунат, маъюслик кўриб,
Ҳориб-чарчаб келди, тоқатлари тоқ...

Сўнгра жило бўлиб кирди ётоғимга,
Хулкар ва Омоннинг ўпди юзидан.
Сингиб ёш куйдирган заъфар ёноғимга
Секин хабар берди менга Ўзидан.

Лекин ётоғимда сени тополмай,
Бир нуқтада қолди узоқ тикилиб.
Яна ел бўлди-ю, кезиб сарсари,
Мендан сўрай кетди қалбимни тилиб:

«Қани мен келганда кулиб қаршилаб,
Қўшиғи мавжланиб бир дарё оққан?
«Бахтим борми дея, яккаш сўроқлаб»
Мени шеърга ўраб суқланиб боққан?

Ўрик гулларига тўнмайди нега,
Елда ҳилпиратиб жингала сочин?
Нега мен келтирган шўх нашидага
Пешвоз чиқмайди у ёзиб қулочин?

Қандай ишққа тўлиб боқарди тонгга,
Камол топтирарди кенг хаёлимни.
Унинг рангдор, жозиб қўшиғида
Мудом кўрар эдим ўз жамолимни.

Қани ўша куйчи, хаёлчан йигит?
Нечун кўзингда ёш, туриб қолдинг лол.
Нечун қора либос, сочларингда оқ,
Нечун бу кўкламда сен паришонқол?»

Кандай жавоб айтай, лолдир тилларим,
Баридан тутдим-у, келдим қошингга.
У ҳам ғаминг билан кезди афтода,
Боқиб туrolмайин қабринг тошига.

Аламда тутоқиб дарахтга кўчди,
Куртакни уйғотиб сўйлади ғамнок.
Сенинг ёдинг билан елиб беқарор,
Гуллар ғунчасини этди чок-чок.

Гулу райҳонларнинг таралди атри,
Самони қолади майин бир қўшиқ.
Бу қўшиқ нақадар ошно, яқин,
Нақадар ҳаётбахш, оташга тўлиқ.

Баҳорга бурканган сен севган элда,
Овозинг янгради жўшқин, забардаст.
Ўлмаган экансан, жоним, сен ҳаёт,
Мен ҳам ҳали сенсиз олмадим нафас.

Ҳижронинг қалбимда, созинг қўлимда,
Ҳаётни куйлайман, чекинар алам,
Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам!

1945

КЎРГАНМИДИНГ КЎЗЛАРИМДА ЁШ?

Соғинганда излаб бир нишон,
Қабринг томон олар эдим йўл.
Келтирардинг менга бир замон,
Энди ҳар чоғ мен элтаман гул.

Келдим. Узоқ қолдим мен сокин,
Сенинг азиз бошингда ёлғиз,
Осмон тиниқ эди ва локин,
Парча булут етиб келиб тез,

Кўкда менинг бошимда туриб
Гўё юрагимдай қалқди у.
Кўзимдаги ёшимни кўриб
У ҳам тўкди ёшини дув-дув.

Биз йиғладик тепаида шу кун,
Келдингни, деб кўтармадинг бош.
Айт-чи, сен-ла бахтиёр онлар,
Кўрганмидинг кўзимда бир ёш?

1945

СЕН ҚАЙДАСАН ЮРАГИМ

Қалб бұлганда йироқда
Ирода экан ожиз.
Дўстлар ҳам кўп атрофда,
Аммо мен якка-ёлғиз...

Бирдан қалбим кексариб,
Қон ҳам қочди юзимдан.
Сен, сирдошни ахтариб,
Хаёл кетар изингдан.

Қайга кетдинг юрагим,
Битди бардош ва тоқат.
Суҳбатингдир тилагим,
Дилда ҳасратим қат-қат.

Кўпдир айтажак сўзим,
Ўгитларингга зормен,
Йиғлайсан деб дўстларим
Таъна қилар. Нетай мен?

Совуш бермайди менга,
Еқиб кетганинг олов.

Нетай, етмайман сенга,
Ўртага ташланган ғов.

Ишққа маскан юрагим,
Тоғиб бер, деб қистайди.
Нима қилай, бераҳм —
Руҳим сени истайди.

1945

НЕ БАЛОГА ЭТДИНГ МУБТАЛО

Утди ойлар ғам билан оқиб,
Дил топмади зарра тасалло.
Фироқингда қолдим тутоқиб,
Не балога этдинг мубтало!

Кўз очгани қўймайди алам,
Бошим қўйсам куйдирар болиш.
Юпатолмас китоб ва қалам,
Мисраларим кўтарар нолиш.

Наҳот шунча маъсум, шундай пок
Севишмоқда алам бор шунча?
Бардош бермас ирода, идрок,
Тамоман лол ақл, тушунча.

Тоғдай бор деб билган юрагим
Қуш бошича қолмади чоғи?
Ғамни енгарман деган сарим
Яна ортар алами, доғи.

Эриб кетмагандим севгингдан,
Бўлмаслик-чун бахтингдан жудо,
Бирга қолиш учун сен билан
Куяману, бўлмайман адо.

1945

КЕЛИНЧАК

Букун тўйинг куни, севгинг шодлиги
Гўё ёш қалбингга сиғмайн қолди.
Бахтиёр ҳаётнинг илк тантанаси
Сен ўсган қишлоқни қувончга солди.

Сенга тўй совғаси, гуллар кўтариб,
Гуррос-гуррос келар дўстинг, тенгқуринг,
Янги уйда тўлиб кампирлар мамнун
Янги бахт, одатдан қизитар гурунг.

Дарахт орқасидан суқли термулиб
Бошингдан сочаркан ой оппоқ чечак.
Севганинг ёнида, дўстлар ичида
Сени бахтли, гўзал кўрдим, келинчак!

Устингда хушбичим оқ — тўй либоси.
Сочинг ҳалқаси-ла ўйнайди шамол.
Тўйга келганларнинг кўзлари сенда
Гарчанд шу колхозда топгансан камол

Куёв тикилганда бахтиёр, мафтун,
Гунча лабларингга чиқар ним кулгу.
Сен ваъда этдигинг бахту саодат,
Унда акс этади мисоли кўзгу.

Электр маржони нури қўйнида,
Чимилдиқ тўсмаган суратинг зариф.
О, ёшлик, порлоқсан, гўзалсан, гулсан
Сенинг таърифингга қаламим заиф.

Янги давр яратган ёр-ёр авжида,
Қадаҳда жимирлар лола ранг шароб,
Товусдай хиромон сузар раққоса,
Яллага жўр бўлган танбуру рубоб.

Умрда бир бўлур бундай тантана,
Борлигинг кўз бўлиб боқасан унга.
Биламан, истайсан ўтмаса бу дам,
Хотима бўлмаса шу ажиб тунга.

Эрка қиз, бу ажиб тун орқасида,
Заррин саҳифали саҳар кутади.
Ҳаёт китобининг илк варағини
Толенинг кенг очиб сенга тутади.

Ҳали муҳаббатнинг баҳори олдда,
Олдинда ёш ҳаёт, ранг-баранг фасл.
Умрингиз хушчақчақ, иноқ бўлади,
Бунга ёниб турган кўзларинг кафил.

Шу кўзлар юлдуздай абадий кулсин,
Баҳор йўлларингга тўшасин чечак.
Шу ёшлик, шу чирой, умринг баҳори,
Сарғайиш билмасин, сулув келинчак.

1946

ҲАЁТ ЖИЛОСИ

Яна йилдай узун бўлди тун,
Кўзларимга келмади уйқу.
Турли хаёл чулғаб ўйимни,
Утдай ёқди бошимни парқув.

Тўшагимда кучсиз ва ҳорғин
Тўниб ётдим хаёлга ботиб,
Девордаги гардиш палакка
Шуъла тушди қуюндай оқиб.

Сўйламади юпанчли сўзлар,
Одатдаги дўстлар сингари.
Аммо енгил тортиб нафасим,
Назаримда ғам кетди нари.

Уйга кирган ҳаётбахш жило,
Тишга боқ, деб қилгандай хитоб.
Кўтарилиб дарчадан боқдим,
Оғушига олди офтоб.

Қарадиму, кўзимни ортиқ
Узолмадим тирик ҳаётдан.

Созим, қалбим, қўшиғим билан
Мафтун бўлдим мен қайта бошдан.

Ана, қушлар қанотида нур,
Нур-ла ўйнар баргдаги шабнам.
Шу гиёҳдай, эй азиз офтоб,
Интиламан сен томон мен ҳам.

1946

ХАЁЛЛАР

Эй хаёллар, елдай сездирмай
Келасизу чулғайсиз ўйим.
Ҳатто безган чоғда ҳам ғоят
Кўксингизга ташлайман ўзим.

Зотан, сизсиз бўм-бўшдай ҳаёт,
Дил қанотсиз қуш билан тенгдир.
Ҳатто икков зўрға жойлашган
Хонам сиз-ла осмондай кенгдир...

Тун ухлайди ширин уйқуда,
Ой-юлдузда оқади ҳаёт.
Сиз-чи, мени этасиз мафтун
Ўйим чулғаб елпийсиз қанот.

Бодом тоғларига чирмашиб
Излашасиз бирга оҳуни.
Оққуш каби енгил ва кўркем,
Мен-ла кечиб ўтасиз сувни.

Кўз ёшидай тиниқ ҳар булоқ
Табиатга тутар ойна,
Мағрур бошин қорға ўраб тоғ
Акс этади бир ошпоқ сийна.

Сиз тиклайсиз севги ва илҳом
Уйи бўлмиш оппоқ ўтовни
Ва эсимга солиб қўясиз
Ўзи эздан чиқмас бировни.

Шунда сизга янги ном бериб
Ҳаяжонда атайман Севги.
Юксалтирар дилимни тоғдай
Шу янги ҳис, шу янги сезги.

Маст назар-ла атрофга боқиб
Табиатда кўраман чирой.
Кун шуъласин қамраб тўлқинга
Шўх кўпириб оқар дарё, сой.

Олтин рангга кириб кўринар
Дала йўлдан кўтарилган чанг.
Чўл чечагин менга тутқизар
Қиргоқдаги ҳар тош, ҳар харсанг —

Сеҳргарсиз тирик хаёллар,
Сеҳрингизга этасиз мафтун.
Йўқса, чўлда қийғоч гулшанни,
Тикандан гул ундирмак нечун?

Оқшом ғунча атаб кетганим
Хандон кулиб боқса эрталаб,
Салқин кеча камол топтирган
Соҳил мандан қилса шеър талаб —

Шунда сизни чечакка ўраб,
Номингизни атайман Илҳом.
Мук тушаман шеър машқига,
Севинчига, дардига дил ром.

Оппоқ қоғоз, кичик бир қалам,
Изланишда ўтиб кетар тун.
Гоҳ севги деб сарлавҳа қўйиб
Изтиробда ёнаман бутун.

Гўзал оқшом каби сездирмай,
Келасизу чулғайсиз бошим,
Гоҳ қийнайсиз, гоҳ яйратасиз
Туни бўйи бўлиб йўлдошим.

1947

УРИК ГУЛЛАГАНДА

«Теразамнинг олдида бир туп,
Урик оппоқ бўлиб гуллади...»
Гулни кўриб ишқпараст қалбим,
Минг айтилган дарддан куйлади.

Сени қўмсаб оқшом чоғида
Ҳижрон қўшар экан ҳарорат.
Улгудайин муштоқ бўлибман —
Висолингга, йўқ чоғи тоқат.

Сени қўмсаб оқшом чоғида
Кириб келдим шу таниш уйга.
Биз бир чоқлар яшаган уйда
Тунаб қолдим хаёл-ла бирга.

Бунча иссиқ, бунча ҳам шинам
Ёшлик кечган торгина шу жой.
Бунда яшар ажиб онлардан,
Ишқ-ла ўтган тунлардан чирой.

Ҳар бурчаги элитар ҳушим,
Нақадарлик ошно, яқин.
Худди тунда камолга етган
Қўшиғингда чақнаган чақин.

Бунда ҳаёт — илҳом онлари
Қаламингдан тўкилган гавҳар.
Гул бўйини олганда шамол
Рашкка тўлиб тўнган у кўзлар.

Сен тугатгач чанқоқлик билан
Ўқиб мафтун бўлганим ҳаёт.
«Қалай деган» бўлиб термулган
Кўзларингнинг оташи ҳаёт.

Ҳали ҳаёт, такрор ўқиркан
Завққа тўлиб яйраган кўксим.
Юзингдаги улуғвор, майин,
Бир жаҳонга арзир табассум.

Бари ҳаёт, муҳаббат каби,
Ҳамма ерда кўринар изинг.
Паррандалар нағма куйида
Жаранглайди товушинг, сўзинг.

Мени ўраб олди ҳаяжон,
Яна ортди севгининг кучи.
Шарқ қизариб, чиқмоқда қуёш,
Олтинланди теракнинг учи.

Сен куйлаган ўрик шу кеча
Бурканди оқ — оппоқ чечакка.
Мен қадрдон хотира билан
Жўнаб кетдим уйимга якка.

1947

СИРЕНЬ

Тонг елининг ипак қўллари,
Сирень, тегиб ўтгач гулингга,
Нечун майин, нозик тебраниб
Қараб қолдинг унинг йўлига?

Сен тебрандинг — очди лабини
Кўксингдаги нафис ғунчалар.
Айт-чи, сенга деди неларни
Яшнаб кетдинг, гўзал, шунчалар?

Мен биламан, у қуёшингда
Элчи бўлиб келар ҳар саҳар.
Юрагингга солиб ҳаяжон,
Қулоғингга сўйлар хушхабар.

Сен ошиқиб муштоқлик билан
Тебранасан нафис ва маъсум.
Ҳали ҳижрон билмаган ишқдай
Юзларингда ўйнар табассум.

Сен силкининг, бўлди муаттар
Атрофимни ўраган ҳаво.
Айт-чи, қачон менинг ёримдан
Ҳабар олиб келаркан сабо?

1947

ЧОРЖУЙ — ҚҰНҒИРОТ

Сахро. Поёнсиз қум, сузар эди ой,
Тепадан силжирди беш нафар одам.
Томоқлар қақраган, тиззалар жонсиз,
Лагерга етмасдан олиб бўлмас дам.

Бошлиқ тепаликдан қарайди узоқ,
Қаршидан қўзғалган қора тоғми у?
Поход лагери йўқ, фақат ўнг ёқда
Ташналикни қўзғаб жилпанглар Аму.

Бир дамда саҳрони тутди тўполон,
Қум тўла бўроннинг ошди ҳуриши.
Таппа ерга ётди беш нафар одам,
Зўрайди қумларнинг саваб уриши.

Қора қум қанчалар кўчган-у, йўлда
Саксовул ва унгур учратган, холос.
«Одам қайдан келди бизнинг даргоҳга,
Чўл кўксин тилишга кимда бор асос?»

Сахро фиғон-фалак, кўкка урар қум,
Бошлиқ ҳаяжонда, юраги ғашдир.
Қайда қолди экан олдинги гуруҳ,
Лагерга етдими ёки адашди?

Инженер ўйлайди, тўрт ҳамроҳи жим.
Бир чопонга ўраб ётар бошини.
Бўрон ўкиради, келтириб урар
Баҳайбат саҳронинг қуму тошини.

«Кечир, азим саҳро, чўл кўксин тилиш,
Ҳаёт олиб келиш бизнинг расмимиз.
Бу халқ ихтиёри, орзу-умиди,
Шунинг-чун мустаҳкам, кескин азмимиз.

Ёввойи кўчишинг, ўжар хуружинг
Амин бўл, асосни синдира олмас!
Биз тортган йўллардан оққан инсонни
Сенинг девдай кучинг тиндира олмас.

Чўлларга жон берган халқнинг қўлида
Темир из чўзилар Қўнғирот томон.
Дастлабки паровоз учиб ўтганда
Сен лол қолишингга зўр менда имон».

Йўлчи жасурларнинг толди тинкаси,
Ниҳоят пасайди бўроннинг забти.
Бошлиқ секин турди, сингди юзига
Уфқдан кўринган қуёшнинг тапти.

Бошлиқ ҳамроҳларга меҳр-ла қараб,
Режа ва газларин қўлига олди.
— Олтибой, Ниёзқул, туринглар!— деди,—
Чоржўйга атиги бир бекат қолди.

Йигитлар бошлиқни қучишди кулиб,
Ёйилди тонгдай соф завқли қаҳқаҳа.
Йўлбарс терисидай жилвага кириб
Ётарди аслига қайтган кенг воҳа.

Бошланди муқаддас меҳнат эртаси,
Жиддий иш бошлади бешовлон тетик.
Ўлчаниб, ўрганиб қозиқ қоқилди,
Трасса чўзилди нурдай тўғри, тик.

Олтибой ўрнатган қозиқлар бўйлаб
Ҳаёт олиб келар ижодкор насл.
Чўлда чаман унар, ҳаёт гуркирар,
Бошланар шу зайл янги бир фасл.

1947

БИЗ ТОНГНИ СЕВГАН-ЧУН

Тинчгина тонг отар. Чиқади қуёш,
Кўм-кўк майсаларда ялтирар шабнам.
Осмон ҳам тип-тиниқ, еллар мусаффо,
Эркин нафас олиб уйғонар эл ҳам.

Биз тонгни севамиз — алвон рангида
Кураш қурбонларин яшайди хуни.
Қон бериб, жон бериб бутун жаҳонда
Дастлаб қаршилаган биз бўлдик уни.

Биз тонгни севган-чун, уни қаршилаб
Ҳар кун зафар билан кўтарилар қад,
Шу тонг тниқлигин сақлар муқаддас
Қудрат, севгимиздан яратилган сад.

Бу чексиз севгида, қудратимизда
Шонли оталарнинг ҳиссаси улкан,
Шунинг-чун тинч меҳнат шиори билан
Балқиб юксалади жонажон ўлкам.

Биз тонгни севган-чун, соф кўкимизга
Уфқдан ўтолмас зулмат дудлари,

Шу эркин тебранган майсалар дамин
Бўғолмас порохнинг заҳар ҳидлари.

Онадай ардоқлаб, боладай севиб
Сақлаймиз тупроқни, шарафни, донгни
Ўткир кўзимизни уфқдан узмай
Ҳар кун қаршилаймиз сафобахш тонгни.

1947

ТОЖИКИСТОН ХОТИРАЛАРИ

I. Яқинлик

Элим йўллар экан саломи билан,
Меҳринг қанотида пар каби учдим.
Сени бир кўришни қилардим орзу,
Мана, зумрад тонгда бағрингга тушдим...

Тонгдай ёш, дарёдай уйғоқ шаҳарсан,
Жувон кун иш билан олади нафас.
Ёшлигинг эсларкан, салобатингга
Дўстлик ғурури-ла қарадим бирпас.

Муҳташам бинолар гўзал, басавлат,
Кўчалар нур каби покиза, адил.
Йўлларга соябон дарахтларингда,
Ухларкан олтин куз — атлас бир фасл.

Тарихинг сўйлади жаннат боғингда
Токларни кўмаркан менга боғбон чол.
Яқин ўтмишингни бу кунинг билан
Таққослаб кўролмай ақлим бўлди лол!

Шу ерда бўлганмиш кўҳна Душанба,
Туяни кўмгудай ботқоқлик ва лой.
Тиккайган дарахту тангадай соя
Кўрмаган жазира, қашшоқ, вайрон жой.

Шаҳар барпо бўлмиш унинг кўзида,
Ўзи қўйишганмиш пойдеворга гишт.
Бундаги энг кекса дарахт ҳам ҳатто
Унинг ўз қўлида топмиш парвариш...

Кўчангда сафарга чиққан карвондай
Тераклар кўзимни тортди йироққа.
Хаёлим чирмашди равоқ сингари
Мағрур кўтарилган мўйсафид тоққа.

На гўзал манзара очар бу тоғлар,
Тўшига баҳорнинг текканда лаби.
Қўшиқдай жўш урар кумуш ирмоқлар
Шафақдай ёнганда лола гилами.

Мен ҳасад қилардим тожик шоирга,
Агар бўлмасайди эркин қўшиғим!
Баҳор илҳомига бўлурман шерик —
Қўшиқ сайёҳсифат билмайди қўним...

Тоғлиққа кираман — ўнгу сўлимда
Бир тоғнинг иккига бўлинган қадди —
Тош бағрин қоқ кесиб нурга очмиш йўл
Ижодкор халқингнинг истаги, қадди.

Варзоб соҳилида — тоғ орасида —
Янги барпо бўлган шаҳарда турдим.
ГЭС дан пойтахтга кокилдай симдан
Нур берур қора кўз қизингни кўрдим.

Бахтлар водийси деб аталган Вахшда,
Миллионер колхозчи — кечаги деҳқон,
Бепоён ерларинг Фарғона каби
Миср пахтасига бўлибди макон.

Помирда ғаллакор колхоз байроғин
Елпиркан тоғлиқнинг сарин еллари,
Ҳеч ажаб эмаски у шарқ деҳқонин
Дилини ёритса машғал сингари...

Ҳар ерда учратдим дўстни, ўртоқни,
Мени қаршилади меҳрибон кўзлар.
Нақадар самимий, яқин ва илиқ
Биз фақат дил билан сезолган сўзлар.

Бу кўзлар кўп таниш бўлиши аён,
Чунки нурын олмиш бир офтобдан.
Ўз номин таниган туташ, ёнма-ён
Бирлик деб аталган буюк китобдан.

Тўғри, боғимизнинг меваси ҳар хил,
Чаманда гулларни ўзга япроғи.
Лекин бир ҳаводан олади нафас,
Кўки бир, суви бир, бирдир тупроғи.

Атлас боғларингда қизғин, оташин,
Ғазалхон дўстларнинг ўтди гурунги.
Кўп тилу бир дилдай тўқидик қўшиқ
Ҳаётини бу куйнинг бўлмади сўнги.

Ҳамоҳанг жаранглар бу бирлик куйи,
Узоқ-узоқларда яшаймиз гарчанд.
Орзу-армонимиз бирдир, дилимиз
Кремль нури-ла этилган пайванд.

Шунинг-чун ҳаётинг қувнатди бизни,
Севинчлар жўш урди мисли пўртана.
Бугун бир қуёшдан баҳраманд богнинг
Ун беш томонига тарқаймиз яна.

II. Перронда

Кенг шаҳар устига қўнмоқда оқшом,
Туманда мудрайди тераклар учи...
Менинг юрагимда ширин ҳаяжон,
Шу қадар буюкми дўстликнинг кучи?

Мана бўсағандан сўнг бор қарайман,
Бутун кўркемликнинг, ҳуснинг кўзимда.
Жўнаб кетаётиб, хайр демакка,
Бир куч тополмайин қолдим ўзимда...

Барча гўзалликни севганим сабаб,
Мармар тонларингнинг бўлдим мафтун.
Эрка тупроғинга дўстларим билан
Қадам қўйгандаёқ сезгандим буни.

Сўнгги бор қарайман, кўк осмонингга,
Ой бўлиб кулади дўстларнинг меҳри.
Баримдан тутуди оҳанрабодай
Элларда барқарор дўстликнинг сеҳри.

Сени ўраб олган тоғлар тўшига,
Тўлин ой ёймоқда кумуш кокилин.
Бу кеч оҳуларнинг кўрган тушига
Қулоғим солмайин кетмагим қийин...

Лекин она ернинг зўр экан дами —
Меҳрибон қўйнингдан букуң кетаман.
Сени шоирларинг севгани каби
Тошкентни ҳам, сени бирдай севаман.

Яқинмиз, чақирсак товушимиз етар,
Фироқ йўқ дили бир эл ҳаётида.

Қалбимни хотиранг эркалаган дам,
Куйимни йўллайман ел қанотида...

Паровоз қўзгалар...

Дам сайин йироқ

Кетаман... Қалбим хайр демади сира.

Демакки, яшайди мисли нур варақ

Сен менга бахш этган гўзал хотира...

1947

СЕНИНГ ТОНГИНГ

Хулкарнинг шеъри

Эрта сенинг тугилган кунинг,
Ун ёш тўлар шу тонготарда.
Йиллар ўтгач онгли ва қодир
Кўрсам дейман миллион қаторда.

Ташқарида қирчиллар январь,
Қор устида ойнинг кумуши.
Сен ухлайсан, кенг пешонангда
Ярқирайди толе кулиши.

Сен ухлайсан, январь аёзи
Ишга солди моҳир қўлини,
Сени қутлаб кенг деразанга
Чизиб кетди нафис гулини.

Сен ухлайсан, қизим уйқунгни
Чегарада ардоқлар посбон.
Қаршилайди қуёш кунингни
Ер узра бахт, тумансиз осмон.

Сўрсанг бизнинг болалигимиз,
Қудуқ эди — қоронгу, чуқур.
Осмонда ҳақиқат, ҳаёт,
Юлдуз каби узоқ эди нур.

Бахт тарихин билмоқ истасанг,
Сўнгроқ сўйлаб бераман ўзим.
Сен учун бахт муаммо эмас,
Эрк, ҳуррият меросинг, қўзим.

Бахтинг шулки, ҳаёт ахтариб,
Толпинмайсан гўзал рўёга.
Бахтинг шулки, элнинг баҳори,
Гуллаган пайт келдинг дунёга.

Шунинг-чун ҳам гўдак ёшингдан
Юрагингда тўладир орзинг.
Мурғак қанот елпишларингда,
Етилади баланд парвозинг.

Йўлинг кўпдир, ҳавас ранг-баранг,
Қучоғига чорлайди ҳар фан.
Хоҳ инженер, хоҳ муаллим бўл —
Элинг учун бирдек кераксан.

Денгизларнинг тўлқинини кес,
Қанот кериб кенг осмонда уч.
Юлдузларнинг сирини фош эт,
Хизматингга, ерга олиб туш.

Шу кўк, шу ер сен билан қондош,
Бирга яйра, жонингдай сақла.
Ёт назардан асрай бил уни
Элинг берган инсоний ҳақ-ла.

Эрта сенинг туғилган кунинг.
Ун ёш тўлар шу тонготарда.

Йиллар ўтгач онгли ва қодир,
Кўрсам дейман миллион қаторда.

Ташқарида қирчиллар январь,
Яноғингда ойнинг кулиши.
Менга ҳаёт, бахтингдан сўйлар
Юрагингнинг текис уриши.

1947

ДАЛАДА БИР КҮН

Кечагина шошқин кузнинг қақшатовчи тиллари
Ялаб ўтиб қовжиратди ғўзаларнинг баргини.
Уқтин-ўқтин чиққан булут ҳам елларнинг чаиғлари
Далаларга олиб чиқди ёш-қарининг барини.

Ҳали қуёш тоғ ортида. Теримчилар далада.
Аллақачон қуйи ерга ўтди раис Турсуной.
Тонг тумани кўтарилар, денгиз мисол пахтазор,
Елкандай оқ кўринади дала шийпон, хирмон жой.

Бўй баравар ғўзаларнинг кўсаклардан боши зил,
Пахталари енгдай оппоқ осилмишдир чаноқда.
Мавсум бўйи тўккан меҳнат ҳосил бўлди эвлоқсиз,
Қани дўстлар, терим сари! Кунлар қолди саноқда.

Бир тўда қиз шўнғиб кетди ёнбошдаги пайкалда,
Шабнамларни силкиб терар чевар қўлли Мурубат.
Биладики, шу эгати тўла оппоқ пахтада,
Тонгдай кўҳлик толеи бор, ярқираган тоғдай бахт.

Биладики, шу пахтада ёзда топган кетмони,
Шу кўсакда ёзда оққан дурдай меҳнат терлари.
Шу пахтадан ёш кўксини баланд қилган нишони,
Шу туфайли уни куйлар шоирларнинг шеърлари.

Дўстларига ваъда берган халқи билан мардона,
Сув деганда тўлқин бўлган, нур деганда ҳарорат,
Тўйини ҳам кузга қўйиб, шуни деган ягона,
Энди олтин тер деганда етмайдими маҳорат?

Биладики, гектар-гектар ерга дурдай сочилиб.
Ялтирайди жондай севган дўстларига берган сўз.
Дўстлик азиз! Сўз муқаддас! Терар чевар шошилиб,
Ғаниматдир, ҳар дақиқа — қор уфурар шошқин
куз.

Ана, бошга кўркам гулдай пахтасини кўтариб
Хирмон сари илдам келар Зуҳра билан Марҳабо.
Нуроний чол оқ булутдай пахталарни шопириб,
Ўқир тамтам қизларининг гайратига тасанно.

Бунда гайрат ўзи юрар, ёш-қарининг қонида,
Йўлбошчидир бунда унинг иродаси — қарори.
Шу сабабдан шийпонларда кўтарилган хирмондан
Аравалаб оқиб кетар оқ олтинлар қанори.

Шу оқ, оппоқ олтинларнинг, шу тупроқнинг
дилидан,
Карвон қилиб, ортиб берар меҳнатсевар қўллари.
Биладики, шу карвонлар оппоқ нурдай изидан
Коммунизм богларига кириб борар йўллари.

Оқшом. Қуёш алвон бўлиб, бошин қўяр уфққа
Катта ердан ҳоргин, лекин хурсанд қайтар
Турсуной.
Бугун терим яхши, дея тикилади у кўкка,
Осмон тиниқ, эрта терим кўпроқ бўлур ҳойнаҳой.

1948

ДУСТИМГА

Бугун одатимча тонгда уйғониб,
Азизим, ҳақингда яна сурдим ўй.
Яна эрта баҳор ирмоқларидай,
Менинг кўкрагимда тўлқинланди куй.

Нечунким, ўзингни тонгга ўхшатдим,
Бахтинг ярақлади қуёш сингари.
Сенинг йўлларигни эслатди менга
Уфқдан юксакка интилган сари.

Фақат сен кўрган тун юлдузсиз эди,
Қуёш чиқди, ботди сендан узоқда;
Ҳатто қалбингдаги туғма ўтинг ҳам,
Сўнди қора турмуш солган тузоқда.

Сенга Ленин тутган эрк байроғининг,
Қип-қизил шуъласи тушгач кулбангга,
Сен ғамгин бошингни кўтардинг аста,
Уша сўнган ўтинг олди аланга.

Инсонсан, инсондай кун кечир,— деди,—
Бошингдан кўтариб қоп-қора тунни.
Қамашган кўзинг-ла кўрдинг бир умр
Сенга инсонликни берган қонуни.

Сомон йўлидан ҳам узоқ йўл босдинг,
Келиб етишгунча сен бу ҳуқуққа.
Қанча жон, қанча қон, умид, истеъдод,
Қанча Турсунойлар чўкди қудуққа.

✓
Не-не машаққатли йўллари босиб
Чиқолдинг зуматдан голиб, саломат.
Тунингга нур киргач, дилингга ҳаёт,
Заҳил юзларингга чиқди малоҳат.

Очиқ кўзлар билан оламга боқдинг,
Ҳаётни танидинг ранг-баранг ва кенг.
Жаҳон ҳам умрида илк кўрди сени,
Эркину, озоду, ҳамма бобда тенг.

Асир умидларинг қулф уриб кетди,
Уфқдан уфққа етди қулочинг.
Сен билан яшнади улуғ мамлакат,
Бахтига жўр бўлди сенинг қувончинг.

Сен — она! Сен битмас ҳаёт булоғи,
Ҳаётни яратган муҳтарам омил.
Улуғ келажакнинг ёш ниҳоллари
Сендан тармоқ ёзиб топар такомил.

Сен — куйчи, пахтакор, олим, тўқувчи,
Юлдузлар илмини билган мунажжим;
Табиат сиридан баҳс этганинда,
Қуръон ҳам, инжил ҳам бари қолди жим.

↳
Сен бахтиёр эдинг. Бошланди уруш,
Эрингни оқшомда жангга кузатдинг.
Тонгда биринчи бор заводга келиб,
Эгасиз дастгоҳга қўлинг узатдинг.

Колхозда тўкин, мўл ҳосил ёйилиб,
Шундай қола берди қўлингга қараб.
Оила ташвиши, (уруш ваҳмаси) —
Барчаси, барчаси қилди иш талаб,

Ҳар ерда улгурди эпчил қўлларинг,
Ҳафталаб билмадинг (уйқу ва ҳордиқ.)
Вафо одат бўлди... (ҳатто тул қолган)
Чоғда ҳам севгингга қололдинг содиқ.

(Ғарбдан келган зулмат сўкилди чок-чок,
Сенинг ўгилларинг очган ўт билан;
Ундаги жасорат, муҳаббат, нафрат)
Сенинг соф кўксингдан ўтган сут билан.

Елкангга юкини ортган бу йиллар
Бутун борлигингни кўрсатди яққол.
Гарчанд сочга қўнди бемаҳал қиров,
Чиройинг, ироданг тополди камол.

Баҳодир халқимиз галаба қилди,
Яна изга тушди фаровон ҳаёт.
Паҳлавон элингда бошланди тинч иш,
Яна гуркиради меҳнат ва ижод.

Яна бағринг бутун, кўнгил беташвиш,
Яна орзу-ҳавас, умидлар қат-қат.
Ҳосилдор ерларда, олтин қўлларда,
Яралур ҳар куни янги саодат.

Ҳаётнинг борлиғи, бари сеники,
Ҳар қайга узатсанг етади қўлинг.
Сенга кеча-кундуз нур ўзи ҳамдам,
Тўғридир, ёрқиндир ва кенгдир йўлинг.

Дўстим, сен ҳақингда сурарканман ўй,
Сени хотирлатди ўлканинг тонги.
Қушларнинг кумушдай қанотларида
Гўё учиб юрди кулгинг жаранги.

Ўзингга берилган буюк ҳақ билан,
Сен кулгин, қаҳқаҳанг оламга кетсин.
Чамандан тарқалган баҳор елидай
Хориж Шарқ қизининг қалбига етсин.

Балки чанқаб-чанқаб кутар шу елни,
Бир чоқлар худди сен кутган мисоли.
Суқ билан қараса ҳеч ажаб эмас,
Чунки, сен ҳурликниг ёрқин тимсоли.

Дўстим, илгари бос, фақат илгари!
Сени етаклайди ленинча гоё.
Октябрь бахш этган муқаддас қонун
Буюк ҳуқуқингни қилар ҳимоя.

1949

ҚАЙИНЗОРДА

Паға булут ёйилди кўкка,
Ювиб ўтди баргларни ёмғир.
Арчаларнинг яшил кафтида,
Томчиларда ялтиради нур.

Қаршимдаги юксак қайинзор,
Гуркиради жамоли тўлиб.
Унинг хушбўй, салқин қўйнига
Кириб кетдим мен ҳам чарх уриб.

Сой лабидан чўққига қадар,
Лента каби тош пиллапоя,
Кўланканинг рангпар гуллари,
Мени имлаб сўзлар ҳикоя.

Йўлни қўйиб, тармашдим тошга,
Арчаларнинг тутиб баридан.
Қирғоғимга кел, деб шарқирар,
Пастдаги сой бир тош наридан.

Мен юксакка тармашган сари,
Фазилатга тўлар манзара.
Тўлқинланиб кўринар менга,
Ёнбошдаги бахмалтўш дара.

Узоқ кетдим.. қайин тагида,
Кўкка қараб ястаниб ётдим.
Жануб осмонига термулиб,
Хотиралар конига ботдим.

Шамол эсар, қайин учлари
Тўлқинланар мисоли денғиз.
Барг шитирлар, майналар сайрар,
Бари бир хил, бари бир текис.

Шарқирар сой, шитирлар арча,
Майна сайрар, кезар шаббода.
Бари бутун табиат бўлиб,
Қучоқлайди мени кўк тоғда.

Мен атрофга суқ-ла қарайман,
Лабларимга келар табассум.
Юрагимга тўлар хотира,
Табиатдай рангдор ва маъсум

1950

ЖАНУБ ОҚШОМИ

Қуёш ботди, курорт шаҳарнинг
Ёқимли кун сурони тинди.
Ва жанубнинг паст осмонининг
Юлдузлари кўринди энди.

Қоя, тоғлар, дара ва дарё
Кўм-кўк туман билан қоришди.
Дам ўтмайин арчазор гумбаз
Орқаси оқ нурдан ёришди.

Ёришди тун, эриди туман,
Гумбаз кўркин қилди намоиш.
Ёниқ шамдай кўкка интилган
Арчаларда уйқу — осойиш.

Тун ухлайди, лекин уйқуда
Тотли ҳаёт, ором бор, жон бор.
Майин елда, рақс этган баргда
Қанча ҳаёт, қанча замон бор.

Нурга қўлин чўзган қайинлар
Игналари мудроқмас, сергак.
Ва қушларнинг кўрган тушида
Эрта учун етилар эртак.

Кенг балкондан кузатаман мен,
Гумбаз узра маъсум қўнар ой.
Арчаларнинг жомаси кумуш,
Симобланар ҳозир қора сой.

Ой юксакка сузиб жилади,
Ёйилади зар этаги кенг.
Ой нурида жўшган ҳаётнинг
Латофати кундузига тенг.

1950

СОҒИНГАНДА

Қанча бўлди кўрмаганимга,
Эй қалбимнинг дилбари шоир!
Қанча бўлди бирга ўлтириб,
Сўзлашмадик дилларга доир.

Дил-чи, дилим унутиб бўлмас
Ишқ қўшиғи ёзилган китоб.
Хаёл хиёл чертиб ўтдими —
Топиб бер деб қилади хитоб.

Иккимизга маълум бир қудрат
Йиллар ўта сенга тортади.
Унутайин дейману, фақат
Дилда унинг ўти ортади.

Ҳам табиат, ҳам дўст, ҳам рақиб,
Барчасини қолдириб доғда,
Кўришсак-у, яна тирилса
Ўша ўлган бўса дудоғда.

Юрагимнинг шоҳи деб сени,
Майли, бу гал ўзим тиз чўксам.
Ҳузуригда бахтдан тебраниб,
Ишқ ва соғинч ёшини тўксам.

1950

Қирда бўлди раис узун кун,
 Мана, отда қайтди жадал,
 Беланчакда булутдай гўдак
 Тамшанади кўкракка маҳтал.

Бахт чечагин устига она,
 Худди оппоқ тонгдай эгилди.
 Сут ҳид анқиб турган нафасдан
 Ҳаёт тўла бир баҳор елди.

Нурга қўлин чўзган ниҳолдай,
 Кабутардай толпинди гўдак,
 Бахтдай олиб босди бағрига,
 Кундан иссиқ эди бу кўкрак.

Кўзда ёниб оналик меҳри,
 Ёш кўксида тирсиллади сут,
 Зўр рўзгорда кечган кундузинг
 Шу он бўлди ҳорғини унут.

Бэла эмар мириқиб, шошиб,
 Оқ момиқдай қўллар-ла қучар.
 Бирпас севиб тўйғизади-ю,
 Она қайта далага учар.

Ҳозир тонгдай гўзал, бахтиёр
Ўлтиради баланд сўрида.
Оқшом чўккан улкан пахтазор
Шу гўдакдек кўзи нурида.

Чавандознинг қиличларидай
Жўякдаги сувда ётар ой,
Нурга, сувга, меҳнатга қонди
Чексиз ҳосил бўлар ҳойнаҳой.

Она ўйлар колхозни, элни,
Юрти ишқи дарёдай жўшиб.
Билармикан она сут билан
Шу ҳисларни эмизар қўшиб?

Билади! Шу меҳри наҳридан
Шу парча ўт топар балоғат.
Фарзанд кўрар кунлар, юмишлар..
Толеидек гўзалдир ғоят.

Ҳали туғилмаган кунларни,
Қалб кўзи-ла илғайди аранг;
Колхознинг ҳам ўша кўркини
Тасвирлашга тополмайди ранг.

Ухлаб кетди дала ва гўдак,
Она бедор салқин сўрида.
Орзуларин этар тарбият
Ленин ёққан машғал нурида.

1950

МАРТ ТОНГИДА

Қорли тоғлар устидан тунни
Секин ҳайдаб зумрад тонг отар.
Нур изидан кирган ёш кунни
Бағри баҳор, пойтахтим кутар.

Йўлкаларнинг ойналарида
Олтин мисол ёнади қуёш.
Баҳор ва нур чеҳраларида
Дўстлар менга бўлади йўлдош.

Мана, ўтиб борар олима,
Қадамлари фикридай кескин.
Сочларида ёнади шуъла,
Нигоҳлари кезар тоғ кўксин.

Профессор деб атар халқи
Шу нозанин гўзал жувонни.
Тоғ оҳуси атаса ҳақли
Шоир шеърга ўраб бу номни.

Тупроқ қатин ўрганди узоқ,
Қоялардан, тоғлардан ошди.
Табиатнинг сирин этди фош,
Хазиналар конини очди.

Энди шошар дарсхонасига,
Зафаридан бермоқ-чун хабар.
Сочин сочиб пешонасига,
Қуёш тўлиб шаббода эсар.

Оппоқ тоғлар қори ярқираб,
Тантанада кутади тонгни.
Тоғ пойида гигант комбинат
Қучогига чорлар жувонни.

Олиманинг кўзларида нур,
Дили ижод ишқи-ла тўлиқ.
Тошкент узра эсиб ел ҳур-ҳур,
Қанотида келтирар қўшиқ.

Бунча гўзал, бу қадар дилбар,
Зафар билан янграган бу соз!
Бу қўшиқда, дўстим, сен ҳам бор,
Шундай олға қиласан парвоз!

1950

ПАРАНЖИСИНИ ТАШЛАМАГАН ХОТИНГА

Кундай оппоқ йўл ўртасида,
Кутмаганда учратдим сени.
Очиқ, бахтли қизлар сафида,
Бу юришинг ранжитди мени.
Узоқ ўтмиш бўлиб кўриндинг,
Савол билан келдим қошингга:
Мен ташлаган паранжини сен
Нечун олиб солдинг бошингга?
Қайда экан бу қора сарқит,
Сақлаб қолмиш қайси ифлос қўл?
Тушунчангни туманга ўраб,
Сени қилмиш паранжига қул!
Сенинг эркинг, ҳаққинг ўғирлаб,
Иродангга занжир солган ким?
Эрк макони бўлган ўлкада,
Нечун қолдинг тутқунликда жим?
Нечун, нечун азиз бошингни,
Ўз юртингда эгиб юрасан?
Ҳурлигингни қўлингдан бериб,
Паранжига кириб юрасан?
Биласан-ку бизнинг ўлкада,
Аллақачон тутқунлик битган!
Озод, эркин қизлар таърифи,
Шон-шуҳрати оламга кетган.

Қара, шунча озод хотин-қиз,
Сендан камми хусн бобида?
Ҳар бириси бир ёрқин юлдуз,
Ярқирайди эрк осмонида.
Кремлда кенгаш қуради,
Прагада тушади рақсга.
Измига тоғ кириб юради,
Табиат-ла кирганда баҳсга.
Очиқ кўзин кўкка тикканда,
Кўринади куппа-кундуз ой,
Идрокани сувга тикканда,
Электрга айланади сой.
Тақир чўлни қилади бўстон,
Унинг исми уста пахтакор.
Биласанми, ҳар тонг-ла элга
Рапорт бериш билан бахтиёр.
Қара, унинг кўксига Юлдуз,
Меҳнатидан бўлмиш Қаҳрамон.
Сен-чи, нечун чодир ичида
Қолиб кетдинг азизим, ҳамон?
Айт-чи, дўстим, юзинг яшириб,
Паранжига ўраб қўйган ким?
Юлдуз каби ёнган кўзингни,
Эрк нуридан маҳрум қилган ким?
Жоним, ўтмиш чодирин иргит,
Тонгдай яшна эрклиларга хос!
Танҳоликни абадий тарк эт,
Хур дўстларинг билан қадам бос!
Бу пардани ташласанг агар,
Ойни уялтирар юзинг бор!
Тунга боқсанг тунни ёритар
Юлдуз каби ўтли кўзинг бор!
Бу пардани ташласанг агар,
Кўкрагингга тегади офтоб!

Сенинг ўзинг таратган нурга
Душманларинг бермай қолар тоб!
Ташла гафлат чодирин, дўстим,
Биз билан юр, оппоқ — оқ тонгга!
Ўзинг гулдай яшнаб, ишла-ю,
Юртингни ҳам ўрагин шонга!

1950

ЮРТИМИ КУЙЛАЙМАН

Севикли Ватаним! Эй ҳаёт қадар
Азиз, совет юрти аталган юртим,
Қачон мен дилимга солмайин назар,
Фақат сенинг буюк ишқингни кўрдим.

Нечунким, инсоннинг илк ва сўнг юрти,
Таянчи, ташвиши, қувончи тупроқ.
Менинг тупрогимнинг ҳурликдир кўрки,
Тоғдай иқболининг тожлари порлоқ.

Онам сути билан ишқингда ўсдим,
Ниҳол офтобдан топгандай жило,
Зулмат чачвонига бегона кўзим —
Олдида сен очдинг ёш, ёруғ дунё.

Гўдак тушунчамда Ватан деб билдим
Атрофни ўраган чаман боғингни,
Туганмас меҳрингга ўхшатиб севдим
Ойга кўзгу бўлган соф булоғингни.

Кўкси хазинага бой тоғларингга
Қараркан, ҳавасим тоғлардан ошди.
Қўйнидан отилган шўх ирмоқларга
Куй айтиб ҳур, эркин қўшиғим тошди.

Пахта водийларинг севдим мен жондан,
Баҳорги латофат, кузги хирмонни.
Хаёлдай кенгликлар, қалбимдай тиниқ,
Бахтимдай кенг кўкнинг кумуш ҳилолин.

Тупроғингда ўсган ҳар бир гиёҳга,
Боғбон муҳаббати меҳри-ла боқдим.
Қуёшда нурланиб оққан дарёдай,
Сендаги эрк нури қўйнида оқдим.

Ёп-ёруғ адолат ҳақнинг тонгини,
Жаҳондай толени кўрсатдинг менга.
Бахтиёр фарзанднинг қалб жарангини,
Бутун умидини боғладим сенга.

Нурингдан ёриган ирмоқдай гўё,
Элим-ла интилдим қўшигим жўшиб,
Рус халқи аталган азим бир дарё
Олди ирмоқларни мавжига қўшиб.

Коинот қуёшга бош чўзган мисол,
Барча ирмоқ кирди буюк пойтахтга.
Барча фарзандингдай бўлдим сазовор,
Сенга бир ватандош аталмоқ бахтга.

Мардликда, меҳнатда, ғазаб, севгида
Доно бир онадай бўлдинг сен ибрат.
Бағрим тилинганда ҳижрон тиғида,
Дардимга ироданг беролди мадад.

Шундай бўлган эди — кўксингга душман
Йиртқич тирноғининг ботганда изи.
Сени ва халқимни енгилмас қўрғон
Қилганда саркарда партиям сўзи.

Қайга назар солмай, кучингни кўрдим,
Тингладим меҳнатинг симфониясин,
Ранго-ранг парданинг оҳангларида
Элинг ҳаётининг ҳар сониясин.

Мен кимга боқмайин, ишқинг-ла улуғ
Бахтини қўлида топтирар камол.
Халқлар дилидаги интилиш умид,
Сенинг номинг билан очади жамол.

Шу сабаб эрқпарвар башар тонгида,
Қуёшдай порлайди шуҳратинг сенинг.
Тинчлик-чун курашнинг зўр карвонида,
Яловдор сарбондир қудратинг сенинг,

Сенда ўтган умр билмас саргайиш,
Сен ёлғиз баҳорни этасан талқин.
Шунинг-чун шеъримда ҳамон гул ва ишқ,
Дилларни юксалтган ҳисдаги ёлқин.

Кўксим тоғ, шодлигим баҳорги дарё,
Мен сени куйлайман сўзим, созимда.
Бахтимга сен борсан, эй нузли дунё,
Шодлик баҳор яшар ҳур овозимда.

Гулла эй бахт, илҳом манбаи ўлкам,
Октябрь ёритган эй порлоқ саҳар.
Саҳар пештоқида кўринган кўркам,
Бизнинг коммунизм аталган зафар!

1951

ЛОБАР ҚИЗЛАРГА

Салом, менинг азиз дугоналарим,
Азизим, лобарим, чеварим қизлар!
Эй, тоза қалбимнинг ошнолари,
Куйларим илҳоми, севарим қизлар!

Қаҳрамон йигитлар кечирсин мени,
Бу кун ҳам қўшиғим сизларга доир.
Сизни, ҳур ва озод, сизни куйламоқ
Менга саодатдир, мен бахтли шоир!

Мана, шод юракнинг севгисин қўшиб,
Чевар қўлингизга бермоқ учун гул,
Сизга ёзган юрак шеърим изидан
Республикам бўйлаб мен ҳам олдим йўл.

Ҳорманг, пахтакорлар, муборак бўлсин,
Меҳнат ва тинчликнинг мўл ҳосил тўйи!
Ҳаттоки, қуёшга ета олгудай,
Дур бўлиб уйилмиш хирмонлар бўйи.

Кумушдай очилган бу пахталарда,
Сизнинг қўлингизнинг ҳиссаси улуғ,
Жон-дилдан ишлайсиз, чунки қалбингиз,
Эзгу умид билан севгига тўлиқ.

Сиз энди биласиз саодат нима,
Бахтингиз қаерда, кимсиз ўзингиз.
Бу куну эртани очиқ кўради,
Озодлик мунаввар қилган кўзингиз,

Водийлар қўйнига трактор солмоқ,
Фаровон ҳаётда яйраш дедингиз.
Граммлаб пахтани чаноқдан олмоқ,
Уруш фалокатин ҳайдаш дедингиз.

Баҳорги аҳдимиз устидан чиқсак,
Улуғ юртимизнинг боши осмон.
Москва олқишлаб, дўстлар қувонса,
Ҳаётимиз бўлса яна фаровон.

Тинчлик ва шодликни яратувчи халқ,
Сизнинг қўлингиздан кийинса гўзал.
Сизнинг юрагингиз фахр-ла тўлса,
Азизлар, бахт бундан бўлурми афзал?

Ажойиб бир халқнинг лобар қизисиз,
Сиздан мақтончоқлик, мағрурлик йироқ.
Янги-янги тузган режаларингиз
Сизни олға томон ундайди бу чоқ.

Ўз ери, ўз эрки, ўз ҳур меҳнати,
Ўқиб ёд олгани азиз китобдай.
Не бахтдир, ҳар дамги меҳнат маҳсули
Қалбингиз ёритса худди офтобдай.

Оталар эркаси, оналар бахти,
Ватаннинг севгани, дугона қизлар.
Сиз билан шеъримнинг рубоби янграр,
Сиз билан гўзалдир замона, қизлар.

1951

ФОНТАН ОЛДИДА

Гўзал оқшом,
Ой, юлдуз сузар,
Чироқлардан олиб нурини.
Салқин боғда,
Фонтан ёнида
Икки ёш қалб сўзлар севгини.

Фонтан шодлик каби қайнайди,
Сочилади гавҳар доналар.
Нақадар соз,
Бахтиёр замон,
Муҳаббатга ётдир нолалар.

Ой ҳам ботди,
Янги тонг отди,
Ҳамма ёққа нур сочди қуёш.
Севги тўла,
Шод юрак билан
Дастгоҳига кетди икки ёш...

1951

ТИНГЛА, БУЛБУЛ

Булбул сайрар, ирмоқ куйлар, ўйнар ел,
Ҳамма ёққа нур тўлганга ўхшайди.
Ширин куйга тўлиб кетди маъсум дил,
Севги унга ёр бўлганга ўхшайди.

— Тўхта, булбул, мен куйлайин, жон булбул,
Сен тинглагин қалбимдаги торимни.
Баҳор десам, рашк қилмасин чаман гул,
Юрагимга кириб олган ёримни.

Мен ёр севдим, ишқ ўради ўйимни,
Эрка дилнинг тўлқинига қулоқ сол.
Сен бийронсан, лекин менинг куйимни
Кўрки бўлган садоқатдан сабоқ ол...

1951

ҲОРМАНГ, ҚИЗЛАР

Шакар қизлар, шод қизлар,
Хур элда озод қизлар.
Озодлик қуёшидан —
Диллари обод қизлар!

Сизга зулмат бегона,
Нурга тўлган кўзингиз.
Меҳнат қилиб мардона,
Ойдаи кулган юзингиз!

Эрка қиз, дилбар қизлар,
Хунарда чевар қизлар.
Кўркам гўзал диёрни —
Жонидан севар қизлар.

Сиз Ватаннинг дармони,
Пахтазор қаҳрамони.
Сиз эккан оқ олтиннинг,
Кўкка етар хирмони.

Юртда тинчлик қўрғонин —
Маҳкамлашдир аҳдингиз.
Советлар замонида —
Камол топар бахтингиз.

Лобар қизлар, жон қизлар,
Пахтакор полвон қизлар.
Кўксига юлдуз таққан
Довруғи дoston қизлар!

Шакар қизлар, шод қизлар
Бир умр озод қизлар.
Омон бўлсин қардошлар,
Яшасин ҳаёт, қизлар!

1951

САОДАТНИНГ АМЕРИКАЛИК ХОНИМГА ЖАВОБИ

Менга келиб тегди, бойвучча хоним,
Флор вилласидан ёзган хатингиз.
Ажаб зукколик-ла сурибсиз қалам,
Ҳасад ёндирганда қора дилингиз.

Мактуб дилнинг рамзи, деганларидай,
Мен ҳам қиёфангиз кўрдим шу хатда.
Ёзибсиз бойликлар... уруш ва яна
Ўзингиз ва менинг унвоним ҳақда.

Билсангиз сиз бошқа, мен бошқа олам,
Сўзларим албатта қилади ҳайрон.
Майли, Совет Шарқи эркин қизининг
Жавобин эшитсин халқлар ва жаҳон!

Сиз ҳам геологсиз, сизнинг унвонни,
Отангизнинг беҳад бойлиги берган.
Эрингиз доллари хазинада тахт,
Саройингиз кўкка кўкрагин керган.

Фарзандни вужудан ёмон кўрасиз,
Қаритади, дейсиз туғиш аёлни.
Сиздаги билимни берган долларнинг
Жаранги банд этган бутун хаёлни.

Кийим-кечакларнинг йўқдир ҳисоби,
Миллиондан ошади олтин ва безак.
Гулларга ўралган виллангиз тўлиқ,
Хизматингиз қилар қора қул беҳад.

Ишлаш нега керак, умр роҳатда,
Қуллар меҳнатидан оқиб келар пул.
Мана, америкалик калтабин хоним,
Сизнинг унвонингиз, қиёфангиз шул!

Сиз ўша тақинчоқ долларга банда,
Вилладан дунёга ташлайсиз назар.
Кўзингиз ўйнатар менинг ёш ўлкам,
Хусни тўлиб гўё баҳорги саҳар.

Сиз англай олмайсиз бизнинг дилларни
Тўлдирган зўр кучнинг берган бахтини!
Мана мен геолог, неча йилларки
Тинмай ўрганаман тупроқ қатини.

Бу озод тупроққа қуллик сўзини
Инсон учратмайди ҳатто луғатда...
Қулликни туғдирган ваҳший бир қонун
Ижод этилади сизнинг тарафда!

Мен қулмас, қулим ҳам бўлмас ҳеч қачон,
Бу зўр оилада бир ҳаёт мавжуд.
Териси қорами, оқми, сариқми,
Совет кишисининг номи-ла машҳур.

Мен ҳам фан доктори, бойвучча хоним,
Мен ҳам бойлигимнинг билмайман чекин.
Менинг парвозимда фан чўққисига
Сиз деган долларнинг қўли йўқ лекин.

Мен оддий бир ўзбек чўпоннинг қизи.
Мени фан доктори қилган Ватаним!
Менинг хазинамнинг бойлигин санаб
Бугун Уолл-Стрит уйқудан маҳрум!

Ҳасад-ла сиз тинмай санайсиз лекин,
Ҳисобига етмай куясиз догда.
Чунки бу қурилиш, ижодий ишлар
Кундан-кун ўсади азиз тупроқда!

Жаҳон назарида кун сайин ошган
Дуру гавҳарларнинг асили манда!
Буюк коммунизм бўлиб кўринар,
Жаҳон назарини унга тикканда.

Бу — сўнгсиз қирларни гардишдай ўраб
Ўсган ўрмонларнинг куйдор шовқини.
Янги каналларда қуёш нурини
Қамраб оққан сувнинг кўм-кўк тўлқини.

Чўлда барпо бўлган янги боғ кўрки,
Бу — олтин буғдойлар, зар каби ипак.
Бизнинг оппоқ олтин хирмони ҳар куз
Ҳар колхозда бўлар кўкка етгудак.

Барчаси бир қуёш нурини эмиб,
Кундан-кун ортади қудрати, кўрки.
Бу — менинг Ватаним, тақдирим, бахтим,
Хазинам аталур Советлар юрти!

Сизда геологга йўқмиш эҳтиёж,
Бу ҳақ! Сизга қиммат бу кунги ўлжа.
Бизнинг Тошкентдаги университетлар
Ҳар йил мамлакатга берар юзларча!

Лекин, буюк ишлар учун бу ҳам кам!
Ҳеч бири ўлтирмас сиз каби беиш!
Дилида жўш урган муқаддас тилак:
Ҳаёт гўзаллигин кўпроқ яратиш.

Кўксимда хазинам бир қуёш қадар,
«Олиб халқингга бер!» деб чорлар ҳар тоғ.
Ернинг қатлаמידан тутқун нефть дер:
«Кўзим оч, айқирай мисоли булог!»

Тоғларга биз берган ҳаёт изидан,
Кирар коммунизм ёрқин чироғи.
Мана менинг режам, ҳаёт харитам,
Менинг Ватанимнинг порлоқ иқболи!

Менимча, жаҳонда сиздан йўқ қашшоқ,
Эй дуру гавҳарга кўмилган хоним!
Пардоз қутисида билим ҳам, дил ҳам,
Сизнинг тушунчага ёлғиз пул ҳоқим.

Чақалоқ оғзидан келган сут ҳидин
Менга берган кайфи албат сизга ёт,
Умрингиз богини урган куз ели,
Боши берк кўчада сиз кирган ҳаёт.

Сизда келажак йўқ, сизнинг кўзингиз
Бу кунги олтину доллар асири.
Сиздай беистиқбол, сиздай беҳаёт
Уолл-Стритнинг қора тақдири.

1951

САЛОМ СИЗГА, ЭРКПАРВАР ЭЛЛАР

Мафтун этганидай мени оқ тонглар,
Куй олиб киради гўзал оқшомлар.

Қуёш орқасидан — беҳисоб чирог
Нурига киради мамлакат шу чоғ.

Мириқиб ухлайди ширин гўдаклар,
Шу гўзал осойиш оқшомги пайтлар.

Яна ҳам ёрқинроқ ёниб чирогим,
Дўстлар-ла тўлади менинг ҳар ёғим.

Буюк қурилишлар тушган ерлардан,
Оппоқ пахталарга тўлган қирлардан

Бир-бир келиб кирар қаҳрамонларим,
Суҳбатда ўтади ширин онларим.

Атлас тўқувчи қиз,
пахтакор полвон,
Олтин Юлдуз таққан қаҳрамон чўпон —

Бари қўшиғимда куй бўлмоқ истар,
Меҳнатим, шонимдан ёзгин деб қистар.

Мен шулар номидан юритиб қалам,
Тонгни қўриқлайман посбондай маҳкам!

Лекин менинг ўлкам тинчлик ўлкаси,
Ортида тентирар душман кўлкаси.

* * *

Шу ёрқин, илҳомбахш туннинг тинчини
Бузмақ-чун қайрайди қонли тишини.

Мен дейман: дўқингиз тамом беҳуда,
Бу тинчлик қўрғони мустаҳкам жуда!

Сулҳ байроғин тутган миллион-миллионлар,
Сизни ўша атом бомбангиз билан

Итқитиб ташлайди жаҳондан мангу!
Сулҳпарвар халқларнинг одил фикри шу!

Мен осойиш тунда беғам, беозор,
Бахт берган тупроқни сақлайман бедор.

Кремль юлдузи қаршимда чақнар,
Нурига ювилар гуллар, япроқлар.

Айқириб оқади каналларда сув,
ГЭСлардан қуйилар қудрат ва ёғду.

Эсаркан Коммуна чўққисидан ел
Ёрқин илҳомларга тўлади шод дил.

* * *

Оппоқ тонг отади...
Куйимга йўлдош,
Кўкда ярқирайди каттакон қуёш.

Шуъласи тутаркан она тупроқни,
Секин сўндираман мен ҳам чироқни.

Қалбим офтобдан бўлиб мунаввар,
Дейман: салом сизга, сулҳпарвар эллар!

1952

ЎЗБЕК ҚИЗИ ОВОЗИ

(Ҳ. Ҳакимзодага)

Мен ўзбек қизиман, ҳурман, озовман,
Эшитсин севимли шоир, овозим.
• Бизни озод кўрмоқ, ҳур, онгли кўрмоқ
Буюк орзу эди шоирга доим!

Бутун кучи билан, қалб ўти билан
Занжирни узишга жангга чақирди.
Оташин кўзлари, жанговар сўзи
Чачвонларни йиртиб дилларга кирди.

Ленин ёққан машъал ёритган йўлда
Биз топдик асрлик дардларга малҳам,
Партия бошлади бахтиёр кунга,
Биз дадил, шод, эркин ташладик қадам.

Эркимиз йўлида тўкилган қонлар,
Бизнинг кўзимизни очди ёрқинроқ,
Курашдик, олишдик, олдик ҳаққимиз,
Биз меҳнат байроғин тутдик баландроқ.

Хотин-қиз бўғилмас энди бу элда,
Батаннинг эркаси бўлиб яшайди,
Ҳар бири билимдон, унинг қўлида
Далалар гуллайди, чўллар яшнайдди.

Пахта майдонида уста пахтакор
Олтин Юлдуз таққан қаҳрамон бўлиб,
Қани кўрсанг эди, севимли шоир,
Куйлардинг янгидан илҳомга тўлиб.

Шеърингни ўқийди гўзал оқшомлар,
Қўшиғингни куйлаб қаршилар тонгни.
Сен севган, куйлаган Ватанни севиб
Меҳнат-ла маҳкамлар қудратни, шонни.

Шеъринг яшар экан — демак сен ҳаёт,
Демак, сен яшайсан севган халқ билаң.
Демак, бизнинг ёрқин коммунизмга
Биз билан кирасан тўла ҳақ билан!

1952

ҲАММА САФАРБАР!

Куз келди ҳосилдор, тўкин ва гўзал,
Қадрдон далада ярқирар пахта.
Худди шу ҳосилни қилгандик мўлжал,
Қурултойда тузган коллектив аҳда.

Худди шу ҳосилни қилгандик мўлжал
Эрта баҳор ерга чигит экканда.
Буткул йиғиб-териб оламиз жадал!—
Дедик биз тинчликка имзо чекканда.

Бизнинг сўзларимиз дилимиз демак,
Мусаффо дилимиз севгига тўлиқ.
Биламиз не бахтдир севилмак, севмак,
Элимизнинг бизга севгиси улуғ.

Лобар қизларим, деб таянаркан эл,
Букилмас таянчдир мағрур қаддимиз.
Сочни чамбар қилиб, маҳкам боғлаб бел
Элга хизмат қилмоқ қатъий аҳдимиз!

Мана, далаларни қоплаган пахта.
Мўл неъматин ёйган тупроқ ва меҳнат.
Шону шуҳратимиз чорлар ғайратга,
Куз нозин енгади ирода фақат.

Билак қудратимиз, юрак ўтини,
Курашга бермасак, келурми зафар!
Ватан бизга берган фазилат, кўркнинг,
Барини теримга қилиб сафарбар —

Бўй тенги гўзамиз ораларига,
Саҳар ёйиламиз мисоли юлдуз.
Азиз республика далаларига
Бизнинг илк хирмондан ёйилар кундуз!

Гарчанд гектар-гектар кенг майдонларни
Терим машиналар кезади тинмай.
Гарчанд машҳур, номдор там-там чеварлар
Рекордлар қўяди чегара билмай —

Ҳамон сахий ерда беҳисоб пахта.
Майдон кенг, ҳосил мўл, айниқса бу йил,
Севимли Ватанга берганмиз ваъда,
Ваъдани бажармай тўларми кўнгил!

Ҳар қиз ўйламасми, мен шод, дўстим шод,
Дўстликда яшнади Ўзбекистоним!
Аҳдни бажармасак не дер дугонам,
Боқулик қаҳрамон Сурайёхоним.

Ҳамқадам бўлса саз мусобақадощ,
Совет кишисига тенглик фазилат.
Гўзал қиз кипригисимон зич, ёндош,
Бир шон-ла, шараф-ла боришдир ният.

Тинчликнинг байроғи қилпирар экал,
Писанд эмас кузнинг бевақт ёмғури!
Ҳатто томчисидан илғари келиб
Териб олажакмиз ҳар кўсак дурни!

Терамиз, суръатни бўшатмай бир дам,
Ишонч зўр, чиқамиз сўзнинг устидан.
Шундан сўнг ярашур Олтин Юлдузлар
Жой олса қизларнинг сўлим кўксидан.

Пахтакор қизим деб таянаркан эл,
Фарзандмиз, бўламиз жонига малҳам!
Сўнгги қоп пахтани хирмондан олиб,
Тинчлик карвонига ортиб, хотиржам —

Чамбар сочимизни орқага ташлаб,
Яшнашиб чиқамиз улуғ байрамга.
Ваъда шу! Барча қиз ёппа сафарбар
Шараф-ла етмакка шу бахтли дамга!

1952

ҚОР

Олча гули баргидай,
Ўйнаб, учиб ёғар қор...
Ажаб, қорга қарайман,
Кўзимда яшнар баҳор.

Дарахтларнинг шохида
Қор яшнайти худди гул,
Қия тепаликларнинг
Яхида ярқираб ул.

Чана тортган болалар
Телпагида паға қор.
Қийқириб ўйнашида,
Шодлигида бор баҳор.

Баҳор етилар — қорда,
Дам олган ер тўшида.
Баҳор кезар — инида
Ухлаган қуш тушида.

Шоликор, пахтакорнинг
Режасида бор кўклам.

Кумуш либосда яшнаб
Ҳаёт қайнаган ўлкам —

Ешу қариси бари
Дилида қордан виқор.
Олмосдай қор тагидан
Кулади кўркам баҳор.

1952

ЧЎПОН

Улуғ халқи билан ҳамдам, ҳамнафас,
Сўнгги ахборотни тинглаб Москвадан,
Норгул, ўмровлардан кучи тирсиллаб
Чўпон чиқиб келди катта ўтовдан...

Қирларнинг ўзгача ажиб гашти бор,
Тонгдан оқшомгача нур эмар ери.
Ердан кетар-кетмас кумуш каби қор,
Баҳорни уфурар ипақдай ели.

Зилол сувга тўлар ўтлар ҳар нафас,
Ҳавога учади чўпон куйлари.
Майса бўйларига, таниш куйга маст
Тўлқиндай оқади семиз қўйлари.

Чўпон нигоҳ ташлар қадрдон қирга:
Ҳамма ерга бирдай нур ёзган қуёш.
Чўпон шод — колхозни ишониб унга,
Юлдуздай саноқсиз қўйга қилмиш бош.

Чўпон шод — келмоқда ям-яшил баҳор,
Чўпон шод — томирга қуйилади куч.
Наслдор қўйларнинг салмоқдор, юкдор
Юриши бағишлар бир дунё суюнч.

Тилладай, кумушдай товланиб эрта
Йўрғалаб қолишар қўзилар ўтлаб,
Дунёда тенги йўқ севимли элга
Тенгсиз қоракўлни беради кўплаб.

Чўпон шод — йилдан-йил қўйи кўпаяр,
Йилдан-йил колхози қудратли, илғор.
Чўпон шод — бахтиёр ҳаётда яшар,
Ҳалол меҳнат билан топган эътибор.

Колхозда севимли комсомолкаси —
Севган қизи — худди ўзидек ишчан.
Яшнайти серунум пахта даласи!
Онадек буларни севар халқ, Ватаи.

Баҳор келар —
ҳаёт гўзал, шод чўпон.
Янгратар муҳаббат, баҳор куйларин.
Тоза, босилмаган янги ўт томон
Бошлайди бўрдоқи, семиз қўйларин.

1952

ЗООТЕХНИК ҚИЗ

Куйга тўлди гўёки ҳар ён,
Кенг яйловнинг кўринмас чети.
Терисига сиғмайди чўпон:
Келган колхоз зоотехниги...

Бу — Ойжамол, бир чўпон қизи,
Ўқиб келди шаҳарда шу қиш.
Зоотехник «Гигант» колхознинг
Фермасида олиб борар иш.

Қорабайир, наслдор қўйлар
Отарларин севар Ойжамол.
Беш йилликлар, хаёллар, ўйлар
Келажагин кўрсатар яққол.

Чўпон дейди: «Ҳар юз совлиқдан
Юз ўттиз беш оламиз қўзи...»
Қиз кўзлари берган шодликдан
Ёнар эди чўпоннинг кўзи.

Қизнинг бунга ишончи комил,
Чўпон машҳур, атоқли чўпон.
Мен билмадим, қиз кўрганмикан
Бундай қора кўзларни ҳеч он...

Қиз сўзлайди: «Она қўйларга
Мумкин эмас узоққа юриш!
Кундан-кунга юклари оғир,
Боқув даркор! Даркор парвариш!»

Эркаланар қўйлар, уларни —
Силаб, сўзлаб борар Ойжамол,
«Ўт ўсиғи, сувнинг тиниғи
Ажратилсин буларга дарҳол!»

— Жон билан, — дер чўпон дилида,
Узи хурсанд, тинглаб борар жим.
Қизнинг ҳар ишида, тилида
Мичуринча, янгича илм.

Зоотехник жўнади, чўпон
Ишққа тўлиб боқди изига.
Деди:

— Кунда кўрмак-чун сени
Тўлдираман қирни қўзига...

1952

КУЛДА

Кўлда бўлганмисиз
ёз мавсумида,
Бир дам олганмисиз
сув билан нафас.
Сув салқини қучиб,
қуёш эркалаб,
Ешлик қўшиғидан
Бўлганмисиз маст?

Кўл осмондай тиниқ,
кўл осмондай соф.
Қайиқ сузиб тилади сувни.
Гўзал тўлқинлатар
кўм-кўк қирғоқни,
Кунни акс этдирган
улкан кўзгуни.

Ҳатто ўз жамолин қилиб томоша,
Табиат бу ерда чиқарар ҳордиқ.
Чунки
гўзалликлар ярата олган
Ленинчи наслдан
бу — унга тортиқ.

Қайиқ кўлга тўлиб
сузиб юради,
Акси лопиллайди тўлқин қўйнида,
Қуёш ҳам ўйнайди
икки биқинидан
Қирғоқ томон чопган сув ўйнида.

Тўлқин қирғоқ томон шошилар,
оқар,
Ёшликнинг шўх,
майин қўшиғин олиб,
Тинглар қирғоқ
сувда
Кўм-кўк толларнинг
Сочдай новдалари қулоғин солиб.

Ёшлик жавлон урар.
бахтини куйлаб,
Ўзи яратгани бу кўм-кўк кўлда.
Бу ҳаёт кўркига тўймайди кўзим.
Шеър етилади куйчи кўнгилда.

1952

ВИСОЛ БАЙРАМИ

Ёзибсанки: «Сен томон учдим,
Ялинаман, тонгда чиқ пешвоз!»
Кўз бўлди-ю бутун вужудим,
Кўкда этди юрагим парвоз.

Олиб кетмак бўлган қушинг ҳам
Диллар фармонига келди дуч.
Икки дилнинг меҳридан ўтиб,
Қўнмасликка тополмади куч.

Сени гўё қуёшдан узиб,
Ут парчаси сингари тутдим,
Чеҳранг беҳад бахтиёр кўриб
Ишон, ўзимни ҳам унутдим.

Сен сездингми, бизнинг нафасдан
Қоинотда ортган эди нур.
Ҳатто сочлар қора чўғида
Бахту шодлик этганди зуҳур.

Шодлик сўзин айтиб улгурмай,
Ўтиб кетди бу висол дами.

Лекин дилда икки ёниқ най
Куйлар эди севги байрамин.

Ўзинг кетдинг, қолди хаёлда
Хумор кўзлар, иссиқ боқишинг.
Бир лаҳзали дил айёмидан,
Сира сўнмас ширин ёқишинг.

1953

БИЗНИНГ ОНАЛАР

Ким танимас бизнинг оналарни,
Сиз қайда сезмайсиз иссиқ нафасни?
Ўлчаб бўлармикан она меҳрини,
Тугатиб бўларми айтиб қиссасин?

Бизнинг она озод, қуллик занжирин
Узган Октябрнинг қизил нурлари.
Энди у чачвонсиз тонгни қаршилар
Ҳамма ерда ўзи қуёш сингари.

Она беҳад буюк, ҳаёт манбаи
Отамиз Ленин ҳам онага фарзанд.
Она ўз сути-ла биз гўдакликдан
Ватан севгисини қилади пайванд.

Она ўз юртини жондай севади,
Ватан ҳам онани севар, ардоқлар.
Бизни эркалатган она қўлларидан
Гулистон бўлади далалар, боғлар.

Иссиқ, юмшоқ чевар қўлидан
Сўйлаб кетар ҳар қандай мотор,
Фабрикада, огир саноатда
Унинг янги номи новатор.

Эски урфу одат қолган орқада,
Унга йўлдош ҳатто энг улуғ унвон:
Депутат, лауреат, врач, олима,
Колхоз даласида машҳур қаҳрамон.

Бири кеча колхоз раиси эди,
Бугун Москвада олади таълим,
Бири бизнинг ёруғ, кенг синфимизда
Ҳурматли, севикли азиз муаллим.

«Сизлар коммунизм эгаларисиз,
Коммунизм демак илм ва ижод!»
Дея фан нури-ла онгни ёритиб
Бизга кўмаклашар ёзмоққа қанот.

Биттаси тўқувчи, бири учувчи,
Пойтахтга қатнайди осмон кўксида.
Мана кўрдингизми бизнинг оналар
Ҳамма ерда шонли тинчлик постида!

Она фарзандини уруш-чун эмас,
Ардоқлайди шодлик, бахт учун,
Уруш бўлмаёжак, деркан оналар,
Бу овоз кўрсатар ҳаётий кучин.

Биз-чи, тинч Ватанда ўқиб ўсамиз,
Бахту шодлигимиз биз билан ҳар вақт.
Пионер! Меҳрибон, меҳнаткаш, машҳур
Оналарга фарзанд бўлмоқ ўзи бахт!

1953

ПАРТИЯ СЕНГА САЛОМ!

Букун эрк байрамимиз,
севинч тўла дилимиз,
Дилда севинч тошаркан,
сенга йўллаймиз салом.
Сенинг ўзинг эрк берган,
ҳусн берган, бўй берган,
Тенглар қаторида тенг
туриб деймиз ассалом!

Тарихдан сўзламаймиз,
ким эдигу, бўлдик ким!
Ўзбекнинг қизларини,
қуёшга тутган сенсан,
Зулматнинг оғир тошин,
елкамиздан ирғитиб,
Заҳил жамолимизни
мангу ёритган сенсан!

Озодлик мулкимиздир,
ҳунаримиз яратиш,
Сен берган янги замон,
яша, дейди, янгича,
Бошда Ленин байроғи,
дилимизда шууринг,

Номимиз ҳам товушимиз
етиб борди сенгача,
Сен берган офтобдан
баҳордай кўркка тўлиб,
Бизнинг толедай кулиб,
яшнар колхоз еримиз;
Меҳнат саройи десам,
арзир гигант Текстиль,
Кунда янги шодликни
тўқир бунда қизимиз.
Ҳар нур қизи қўлида
элликлаб станокдан,
Худди сут дарёсидай,
оқиб чиқади газмол,
Станоклар бошида
Трехгорка қизидай,
Турар тинчлик постида
бизнинг бахтиёр аёл.

Ҳурматой ипагидай —
асл, нафис батистга
Санъаткор қиз қўли-ла
ҳаёт ўзи босар гул.
Кийганда шимол қизи —
Баҳор бўлиб иситар,
Гоҳ Фарғона водийси,
гоҳ гуллаган Мирзачўл.

Кечаги рекордини
бугун бекор қилади,
Қаҳрамон қизларимиз
замон-ла юриб илдам.
Мана, чевар Чиннихон,
Саодат суръатига

Теримда етгани йўқ
манман деган йигит ҳам.
Терим машинасида
қизларимиз руль олиб,
Галаба китобида
оча олди янги боб.
Грамм-граммлаб териб,
йиғиб олган хирмони,
Далаларни ёритар
кузда худди офтоб.

Юз центнерчи қизларнинг
мақтови шеърға сигмас,
Сийналарда порлаган
юлдузлар ҳар кун ошар,
Ватанни жондан севган
меҳнаткаш аёлимиз
Ижоду яратишнинг
ишқига тўлиб яшар.

Бири бугун давлатнинг
тепасида туради;
Янги тонг ёришади
ҳар олима сўзидан,
Гўзал қизинг саҳнада,
Сен берган қанот билан
Оққуш бўлиб учади
Уланова изидан.
Муҳтарам оналарнинг
иссиқ меҳру шафқати
Не-не етук кишининг
хонасини ёритди.
Гўдакни йўрғаклашга
бахтнинг ўзи келаркан,

Азамат ўғилларни
бағри-ла баҳор этди.

Фарзандлик эрка ҳисси
жўш ураркан юракда,
Ютуқлардан сўзладик —
мақтанчоқлик эмас бу.
Эй Партия байроғи,
Сендан таълим олганмиз,
Бахтимизни меҳнатда
кўрганмиз мисли кўзгу.
Ҳар қиз янги меҳнатнинг
ярқироқ чўққисидан
Масофа, замон ўта
келажакни кўради.
Сен яшнатган тупроқда,
Сен яйратган халқ билан
Ҳур меҳнати постида
Сендай маҳкам туради.

1953

КОЛХОЗДА ЯНГИ ЙИЛ

Ольга Ивановна кутар Янги йил
Янги уйда,
янги дўстлари билан,
Дастурхонни ёзган
даласидай кенг,
Ольга Ивановна
бу кун колхозда,
Янги йилни кутар ўлка билан тенг!

Колхоз баҳорини кўрмаган ҳали,
Бахмал адирларнинг
гули уйқуда.
Ольга Ивановна,
шу дилкаш аёл,
Агрономин кутган
Ильич колхозига
Келган йиғим-терим қизиган кунда.

Қуёш ҳароратин шимириб ичган
Оддий колхозчилар қуршаган уни,
Агрономнинг оппоқ,
сутдай юзига
Баҳор уфуради шу январь туни.
Қўлда қадаҳ билан турар Салтанат.

Дўстликнинг сўзлари
янграйди равон!
Агроном тинглайди,
мовий кўзлари,
Юрак туйғуларин қилади баён.
Ҳайрат, ғурур билан боқар агроном,
Салтанатнинг ажиб
бахти қилар шод:
Ильич чирогининг
нурида яшнаб
Бутун совет шарқи туради озод!

Ленин турмаларда
зиёга муҳтож,
Нурли йўл излаган Салтанатхонга,
Энг ғамхўр оталик
қўлин узатиб,
Эга қилди бўйга,
ерга,
замонга!
Дўстликдан сўзлайди
гўзал Салтанат,
Азамат қўлларда
ёнади қадаҳ,
Осмондек бепоён,
қуёшдек иссиқ
Меҳр агрономни
яйратар беҳад.

Яноқлари ёниб май рангисимон
Дўстларга табассум қилар агроном.
Унинг назарида озод шарқ шу он
Гўзал Салтанатда эди мужассам,

Ольга Ивановна —
хурсанд,
бахтиёр,
Салтанатни қучар
бамисоли бахт.
Дўстлик,
саодатнинг ўлмас меъмори
Ленин йўли учун кўтарар қадаҳ!

1953

ТОНГ ҚУШИҒИ

Оппоқ, чиройли ўлкам наҳори,
Севгучи дилдай ўйнайди еллар.
Меҳнатда яшнар колхоз баҳори,
Ишдан, севинчдан куйлайди диллар.

Юксакка болқи, эй порлоқ офтоб.
Бўлсин мунаввар озод диёрим.
Нуригга йўлдош мен куйлайин шод,
Ёрим эшитсин бахтли овозим.

Ўйнайди еллар серишва, серноз,
Қалбимда севги эркин чалар тор.
Водийлар узра янграг хушовоз,
Ишқдан, вафодан куйлаб келар ёр.

1953

ҚИШЛОҚҚА, ДЎСТИМ!

Фарзанд меҳри билан она ҳаётдир,
Фарзандлар кўзи-ла боқади кўзи,
Юрак парчасидан топган-чун бунёд,
Тўғри қалбга келиб киради сўзи.

Худди шундай: доно она партия,
Бизнинг юракларни билувчи раҳбар.
Ҳаёт гўзаллигин яратган дея,
Ёрқин саодатга қилар сафарбар.

Партия чақириғи — миллион дилларга
Она сўзи каби яқин ва таниш.
Бу — фарзанд дилида етилаётган
Ва она сезолган орзу, интилиш.

Шунинг-чун, мардлари ғалаба қилган
Қуёш ўлкасини қучди бу овоз.
Инсонга ягринин керган ерларга
Меҳринг қанотида қиласан парвоз.

Сен техник, агроном, мутахассиссан,
Пайванд қил фан билан халқ тажрибасин.
Сенга суянгандир колхозчи деҳқон
Тузганда рекордли ҳосил режасин.

Мана, режалардан боқмоқда баҳор,
Дилларни далага чорловчи кўклам.
Фаровон ҳаётнинг элчиси бўлиб,
Чўлни таний олмай келмоқда у ҳам.

Кўкрагин тўлдирган илм гавҳари,
Тупроққа ҳарорат беришга муҳтож.
Меҳри қуёшдай ҳам иссиқ кишилар,
Қишлоқда кутмоқда кенг ёзиб қулоч.

Янги машиналар келар бир-кетин,
Дўстлик қура олган пўлат излардан,
Билимдон ишчилар ясаган барин,
Билиб ишлатишни кутар бизлардан.

Мана ер,
                  мана сув,
                                  мана техника,
Бундай кучни замон кўрмаган ҳали!
Бугун чақиради она партия,
Маҳоратинг билан ишлат деб сани.

Бутун куч сафарбар фаровонликка,
Партия истаги, халқ истаги шу!
Сен билан далага сафарбар мен ҳам
Бу қалбим тилмочи — қалам иши, бу!

1953

СЪЕЗД ИШЛАМОҚДА

Съезд ишламоқда буюк пойтахтда,
Қўл, ақл ижоди топмоқда якун.
Янги рақам, ўйлар, жўшқин баҳсларда,
Батан ҳусни яна тўлмоқда ёрқин.

Дилга, билакларга бериб янги қўр,
Йигирманчи съезд сўзлар минбардан,
Лениннинг ҳеч сўнмас кўзидаги нур
Ўзлигин танитган бизнинг дилларда —

Орзу-ла қўшилиб кирмоқда кучга,
Келгусин яна соз кўрмоқда одам.
Халқ ўз партиясин режаларида
Олтмишинчи йилга ташлади қадам.

Совет тупроғининг эрка кўксида
Менинг халқимнинг ҳам иссиқ ўрни бор.
Юз баҳор кўрки-ла кулган бахтида
Асорат чангидан қолмаган ғубор.

Шонли беш йилликлар гигантларини,
Рус билан елкадош қуриб олдик биз
Ленин Декретининг мисраларидан
Жонажон тупроқда сероб сувимиз.

Бугун пахтасидай оқ толе билан
Республика баҳорга чиқмоқда пешвоз.
Съезд юрагига қулоғин солиб,
Фикри келажакка қилмоқда парвоз.

Ҳали қўл тегмаган ўлик чўлларнинг
Кўксига жон бўлиб кираркан инсон,
Янги миллион-миллион гектар ҳосили
Ҳаётни қиларкан яна фаровон —

Янги заводларнинг чироқларидан,
Яна ёришаркан Шарқ устида нур —
Дилига Лениндай сени жо қилган
Ўзбек халқи дейди, қалбдан ташаккур!

1954

МЕН КОММУНИСТМАН

Мен, коммунистман,
Ажиб бир ҳис билан дейман бу сўзни!
Бу сўз борлиғимнинг,
  бутун қалбимнинг
Ифодаси бўлиб қуйилар тилга,
Шу маъно ҳаётим,
  виждоним бўлиб,
Барча мушуқуларни енгишга қодир
Қудрат севинч бўлиб сингиган дилга.

Партия!
Бахтиёр бир кунда сафинга кириб,
Ватанга меҳр тўла юрагим билан
Номинг пок тутишга сўз бердим мея ҳам.
Ўзимнинг шу кичик меҳнат постимда,
Ижод,
  яратишнинг шавқига тўлиб,
Бахтлиман, ишончинг мең оқлай олсам!

Мен ёш коммунистман!
Шонли оғаларим босиб ўтган йўл
Ишим,
  курашимда беради сабоқ.
Ҳар сатри зўр мактаб, ҳам китоб бўлиб,—

Зич,
    маҳкам,
        қудратли бир сафда туриб,
Дадил,
    оғишмайин бораркан олға,
Йўлимни кўраман яна ёрқинроқ!

Мен ёш коммунистман!
Асрлик зулмни қўпора олган,
Меҳнаткаш оммани етаклай олган
Миллион-миллионларнинг
                                бугун кенжаси.

Биламан,
    эртага кирар қаторга
Партиянинг тўнғич фарзандларидай,
Сара фарзандларнинг яна қанчаси!

Биламан,
Бўлади шу янги минглар сафида,
Комсомол вояга етказган кадр —
Ленинчи аталган қизим,
                                ўғлим ҳам,

Ушанда уларнинг тенгқурларига,
Ёрқин коммунизм гражданига,
Қафолат бераман,
Зўр ишонч билан
Қафил бўлганидай менга рус оғам!

1954

УЧРАШУВ

Колхоз клуби кеча
Тўлган эди одамга,
Бирдан нечун Хадича
Сизмай қолди оламга?

Бирдан колхоз қишлоғи
Севинчига келди тор..
Она ёниб ёноғи
Ўлтиради бахтиёр.

Халойиқнинг тилида,
Она ҳақда борар сўз,
Зал, дераза, эшикдан
Унга боқар юзлаб кўз.

Она ёниб ёноғи
Саҳнада ўлтирар жим.
Ишларининг салмоғи
Сўзланади бетиним.

Минбарга чиқади чол,
Сўзлайди она ҳақда:
— Бу аёлнинг севгиси
Товланади ипакда.

Колхозда қурт тутувчи
Нурхондай юз-юз аёл.
Лекин олган ҳосилин
Ким қилган эди хаёл?

Гул очилиб сўлгунча
Қурти ўради ипак.
Халқ омбори тўлгунча
Дур тўкди этак-этак.

Пилласидай юрт бўйлаб,
Кетди колхоз шуҳрати.
Нурхон бўлса арзийди
Халқимиз депутати...

Она қуёшдай буюк
Кўринар қиз кўзига.
Меҳнаткаш қўлин ўпиб,
Суртмоқ бўлар юзига.

Онанинг меҳнатидан
Сўзлайди халқ, Ватани,
Дилда муҳаббатидан
Яйрар қизчанинг тани.

— Онажоним, жон ойи —
Ёлғиз пичирлар лаби.
Тўрда буюк, чиройли
Ватани турган каби.

Тинглар Хадича бу дам,
Лов-лов ёнар ёноғи.
Кўз олдида минбардан
Сўзлар бутун қишлоғи.

Кандидатни тинглар жим,
Сайловчилар зал тўлиб:
— Шу қишлоқда туғилдим,
Шу ерда ўсдим униб.

Меҳнатга ҳам зафарга,
Ўзингиз ўргатдингиз.
Ҳар бирингиз жаҳондай
Зўр ишонч кўрсатдингиз...

Нурхон опа вужудин
Ўрар ажиб ҳаяжон.
Меҳнатидай салмоқли,
Фикрин қилади баён:

— Ҳамқишлоқлар, дилимда
Яшайди шундай истак:
Гербимизни пахтадай
Безасин кумуш инак.

Наказингиз жо қилдим
Барини дилга,— деди,—
Бутун кучим-қудратим,
Куч берган элга,— деди...

Қарсак янгради залда,
Қарсак чалди Хадича.
Онанинг сўзларидан
Ёриб кетганди кеча.

1954

ЮРАГИМГА ЯҚИН КИШИЛАР

Шаҳрим кўчасидан мен шод бораман,
Катта ҳаёт қайноқ,

сершовқин, гавжум,
Москва кўчасидай нурга кўмилган,
Машиналар занжири узилмас бир зум.
Одамлар дарёси оқар ёнимдан,
Қарайман:

ҳаммаси-ҳаммаси таниш,
Билмайман исмин ҳам, касбин ҳам, аммо,
Биламан барида буюк интилиш:
Эртани бугунга келтирмоқ учун
Бугундан гўзалроқ дамга шошади.
Ҳаётда ҳали ҳеч тарих кўрмаган
Зафар китобидан варақ очади.

Танишларим қанча?

Сўрдим ўзимдан,
Менга жавоб қилди порлаган қуёш:
«Менинг нуриим кирган ҳамма ер таниш,
Баҳра олган жоннинг ҳаммаси қардош!»

Ана... Коммунизм шуъласи юзда,
Туркман қиз қуёшдан туриб илгари,
Қўтарма кранда юксак уйларни

Офтобга тутаркан қўшиқ сингари,
Дилга сизмай кетиб дўстлик ғурури
Тезроқ қуриш учун узатаман ғишт.
Қарайман:

пахтазор,
буғдойзорларда
Бутун ўлка бўйлаб қизғин борар иш.

Юртим харитаси — менинг юрагим,
Энг узоқ бурчи ҳам таниш ва яқин,
Муқаддас гавҳардай сақлайман унда
Икки юз миллионли халқ муҳаббатин!
Узоқ Шарқ,

Сахалин,
Бокуда юриб
Кўраман энг яқин қадрдон дўстни.
Билмайман:

бу совет кишларисиз
Қайдан олар эдим қалбимга ўтни!
Шу қалб куйи бўлиб

гоҳ оқшом,
гоҳ тонг
Дўстлар эшигидан кириб бораман,
Ҳар ерда муҳаббат ва ҳаёт берган
Яқин кишиларни топа оламан!
Заводда,

колхозда,
давлат бошида,
Менинг юрагимга яқин кишилар,
Бахтиёр бўлардим
шеърларим билан
Шу дўстлар қалбига киролсам агар...

**ЎҒЛИМ, СИРА
БУЛМАЙДИ УРУШ**

Тўлишарми ўлкада баҳор,
Қуёш кезар осмон кўксида.
Қалдирғочлар қанотми қоқар,
Ундан соя лаби устида.

Мана, ўғлим лаби устида
Қалдирғочнинг майин қаноти.
Ўспириним тоза кўксида,
Кунда ошар янги ҳис тотти.

Бўйи ошиб кетди бўйимдан,
Боса олар кўксига бошим.
Севгим қуриб берган уйимда,
Ўсди менинг катта йўлдошим.

Юрак тўла шодлик, меҳр, бахт,
Унинг кўзларига боқаман.
Нигоҳидай тиниқ ва ёрқин
Орзу тўлқинида оқаман.

Орзулари қалбимга зийнат,
Ҳаётидир кўзим қораси.
Ўкинаман, баъзида фақат,
Ёнида йўқ, унинг отаси.

Уруш! Номинг ўчсин жаҳонда,
Ҳамон битмас сен солган алам.
Сен туфайли кўп хонадонда
Ота номли буюк шодлик кам.

Юлдинг ота демак бахтини,
Жуда мурғак гўдақларимдан.
Яхши ҳам бор шундай Ватани,
Далда бўлди юракларимга.

Ота бўлиб солдим мен йўлга,
Она бўлиб меҳримга олдим.
Мана, юртга ўғил ўстирган
Бир давлатманд бой бўлиб қолдим.

Қанча ишонч, умид бахш этар,
Ҳам Ватанга, ҳам менга бу дил,
Қоя каби ёнимдан чиқиб,
Суян,— дейди,— кифтимга дадил.

Мен онаман, менинг юрагим
Фарзандларим қувончига кон.
Дил орзиқар, баъзан тилагим
Ваҳималар ўраган замон.

Йўқ, урушнинг номи ҳам ўчсин.
Менинг ўғлим керак ҳаётга.
Истамайман, унинг дудлари
Қўнсин лаби узра қанотга.

Бас, бас, эзгу оналар қалби,
Яшай олсин беҳавф, бахт билан,

Меҳнатимиз, ғазаб, севгимиз
Тинчлик, дейди бутун халқ билан.

Кўкрак сути ва меҳнат билан
Биз жаҳонга берганмиз турмуш,
Она қалби оёққа турса,
Ўғлим, сира бўлмайди уруш!

1954

* * *

Бу ҳаётнинг ҳамма тоза, чиройли дами,
Азиз дўстим, мудом сени эсга солади.
Кўзлар амри, юрак эрки, жўшқин ҳис билан
Кеча-кундуз жанг қилмоқдан ақлим толади.

Фақат дилга ошно бўлган ажойиб дамлар,
Туйғуларнинг зид хоҳиши берганда алам,
Кўкракларни тўлдирганда ором ва озор
Бахтсизмидик? Наҳот унут бўлар ўша дам?

1954

ЯНГИ ЙИЛИНГ МУБОРАК БЎЛСИН!

Бугун қўнмаяпти кўзингга уйқу,
Юзда арчангдаги юлдузлар нури.
Кичик қалбингдаги зўр шодлик, туйғу,
Менинг ҳаётимнинг азиз ғурури.

Нақ шифтга етгудай ясатган арчанг,
Ранг-баранг чироқлар ёнар шоҳида,
Йўқ, бундай шодликни кўрмаган бобонг,
Ғурбат етаклаган ёшлик чоғида.

Янги йил кирмоқда янги бахт олиб,
Янги фаровонлик, юксалиш, иқбол.
Дилга, қучоғингга сиғмайди бахтинг,
Кел, сен ҳам ўлкадай уйгоқ кутиб ол.

Ленин ёқиб берган чироқ нурида
Ёнсин рус ўрмонин яшил арчаси.
Катта оилада яшаб ўргандик,
Чорла дўстларингни, келсин барчаси.

Уйимга сиғмаса, сиғар қалбимга,
Дўстларсиз очилмас сенинг ҳам чеҳранг.

Яша, қувна, юксал дўстлар сафида,
Менинг куйларимга бағишлаб жаранг.

Улкан соатимиз ураётир занг,
Пионер маршингиз куйланг, жўр бўлсин.
Упай тонгдай оппоқ бахтли пешонанг,
Авлодим, Янги йил муборак бўлсин!

1955

ВАТАН ТОНГИ

Нурга тўлиб тонг отди ҳур ўлкамда,
Минг-минг гунча лаб очди зўр гулшанда,
майса узра шабнамлар,
шеърдай қайноқ шод дамлар,
яшнаб чорлар...

Водийларга ёйилди олтин қўллар,
Фабрикларда айланди миллион руллар,
сувга қонган саҳролар,
янги яшил ўрмонлар,
яшнаб боғлар...

Яйловларда ўтлайди қўзи, қўйлар,
Соф осмонда янграйди қувноқ куйлар,
бахтиёр замонидан,
қаҳрамон халқ шонидан
қизлар куйлар...

Гулгун шафақ ранги бор ёноқларда,
Сўнмас қуёш нури бор байроқларда,
тинчлик олиб элларга,
кирсин тоза дилларга
мангу тонглар...

1956

САДОҚАТ

«Ўзинг ақллисан, содиқсан,— дединг,—
Тушунасан ҳамма нарсага.
Бўз ерларга мен кетар бўлдим.
Кузатасан, жоним, эртага».

Ишончинг-ла қилдим ифтихор,
Ўйнаб-кулиб сени узатдим.
Бўз ер сенга бўлсин деб баҳор,
Қатто қалбим қўшиб кузатдим.

Ўйламас эканман сен ҳақда аввал,
Мана сен кетдинг-у, бўлдим хаёлкаш.
Нега юр, демадинг бир огиз ақал,
Сени шунга койийман яккаш.

Мана, тонг отади ҳар кун ўлкада,
Якунин топади қанча юмушлар.
Инсон нафасига муштоқ чўлларга
Ҳаёт бўлиб киришди ёшлар.

Шу йўлдан боради менинг ёшлик ҳам,
Ўша ердан тилайди шараф.
Нари кетган саринг дил ҳар дам
Интилмоқда кўпроқ сен тараф.

Мен биламан, у ер бўз, саҳро,
Гул тергани кетган эмассан.
Ватанимга ишқимни асло
Шунчаки бир ҳавас демассан.

Сен борган жой менга ҳам Ваган,
Аталур у ёшлик водийси.
Истайманки, туриб ёнма-ён
Ижод этсак кўркам эртасин.

Шонли комсомолнинг измига кириб,
Тарк этмоқда чўллар уйқуни.
Ерни тутган қуёш шимириб,
Пишган буғдойларнинг тўлқини.

Буғдойларнинг мавжин туш кўриб,
Ухлаб ётган ерлар чорлайди.
Мен бораман, истиқболимда,
Янги бахту севги порлайди.

1956

НУР

Онам меҳр тўла дил амри билан,
Ухла, деб сўндириб кетди чироқни.
Ва лекин кўзларим олдида бирдан
Очди поёни йўқ яқин-йироқни.

Чироқсиз уйда ҳам ёруғ дил билан
Кезиб чиқиш мумкин жаҳонни бутун.
Тақдирингда зулмат қолмаган экан,
Тунда ҳам бир нурли шеър ёзиш мумкин.

Кекса кўнгли тинчиб ухласин, майли,
Чироқни ёқмадим қайта мен туриб.
Ўзи илк танитган инсон туфайли
Дилимда нур ёнар ҳеч сўнмас бўлиб.

Ўзи ўргатганди: «Замонда, элда
Ундай бизга ғамхўр инсон ўтмаган.
Ленинни кўрмаган халқлар минг тилда
Доҳийга аталган қўшиқ куйлаган.

Узоқда ва ҳатто сургун, қувғинда,
Турмаларда қилча зиёдан маҳрум,
Бизнинг кўзимизга бермоқ учун нур
Кураш, фикрлашдан тинмаган бир зум...»

Мана, масофалар, зўр йиллар ўтиб,
Уша нур менинг ҳам кўзимда қолди.
Умримдан ҳам ортар ёрқинликни дил —
Биламан, фақат шу, шу нурдан олди.

Ҳаётим, ишларим, ижодимда ул,
Отадай илгари бошлаб юрибди.
Ҳозир сиз ўқиган шеърнинг ҳам ҳар йўл
Байтида ўша нур порлаб турибди.

1957

БУЮК ТУҒИЛИШ

Кўз илғамас дала, оппоқ пахтазор,
Ишлаб ҳоригандай сирғилар офтоб,
Пахта булутини шопириб бир чол
Қуритади уни, олтинни.

Шу тоб —

Узоқ мамлакатдан келган бир меҳмон,
Нақ чол ҳузурида тўхтади мамнун.
Ота алиқ олди саломга, шу он,
Кекса юзни тутди табассум бутун.

Фасллар юкини содиқ сақлаган
Баланд қоя каби мағрур турар чол.
Соқол — пахтасидай, кумуш: кўзлари
Милтирарди кузнинг офтоби мисол.

Меҳмон сўраб қолди отанинг ёшин,
Чол қадин ростлади гўё азим тоғ.
— Мана, Октябрга қирқ тўлди чоғи!
Мен ҳам шу ёшдаман, айт, қизим шундоғ!

Қиз ҳам шундоғ деди меҳмон тилида,
Чолнинг қўлин сиқиб сўзлади меҳмон:

— Буюк туғилиш бу! Шу ёш нафасдан
Яшариб келмоқда бизнинг ҳам замон.

Совет Осиёсин ҳар бурчида мен
Қўрдим худди сиздай қирқ ёшлиларни,
Ленин кўзларининг сўнмас ўтини
Сақлаб қолган дили қуёшлиларни!

1957

УША ҚУЕШ ПАРЧАСИ ЭДИ

Қиз йиғинда паранжи отди,
Жизгин бўлди оловда чачвон.
Атроф тўла одамга боқди,
Нақ булутдан чиққан ойсимон.

Ойдаи ёрқин йўл олди уйга,
Табассумда нурли кўзлари.
Дилни солиб янги бир куйга,
Ҳамон янграр нотиқ сўзлари.

Қалбидаги янги ҳарорат
Ҳаёт бўлиб элтар илгари.
Таниш тор кўчага ниҳоят
Шод отилди чақмоқ сингари.

Ўт парчани таниди ота,
Авзойини ўради булут.
Эшик шарт ёпилди,
унинг ортида
Ҳансиради ота ва сукут.

Қиз шодлигин муздай уфурган
Нафрат,
қарғиш нафаси ютди.

Лекин дилда,
қонда қулф урган
Янги олов борлигин тутди.

Тўлқин урган чақмоқ ҳам ҳар чоғ
Яна топиб кетади йўлин —
На тўсолган суръатини тоғ,
На ютолган булутлар ўтин.

Қиз ҳам шундай
остонасида
Турди тўниб ёпиқ эшикка,
Қуёшдан узилган сайёра
Каби танҳо жигари тилка:

Ўз отаси ўгирди юзин,
Этди ўйи,
меҳридан маҳрум.
Тушунчаси нур олгани-чун
Наҳот бўлса лаънатга маҳкум?

Нотиқ айтган оловли сўзлар,
Қиз қалбида кетди жаранглаб.
Тикка чиқди қиз йўлга, кўзлар
Бахмал юлдуз каби чарақлаб.

Чопиб кетди қиз чўғдай бўлиб,
Қулоқ солмай лаънат, фарёдга
Нур узатган қўлга ишониб
Ўзин отди янги ҳаётга.

* * *

Хиёл ҳорғин,
ўтаб хизматин
Ўтдай ёниб келади аёл.

Парт бўлишдан қўрққан шу ўтни
Кутиб олар эшигида чол.

Қари-қартанг ва ногиронлар
Мақтаганда министр қизин,
Ут таптидан қўрққани онлар
Эсга тушиб чол койир ўзин.

Октябрнинг қизи дер Қуёш,
Чол ҳам қалбдан билади энди:
Қизи дилин шер қилган оташ
Уша Қуёш парчаси эди.

1957

РАШК

Ултирибман дарё бўйида,
Юрагимда рашк билан ҳавас.
Дарё оқиб борар... қўйнида
Қуёш нури, баҳорги нафас.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Чунки, мен ҳам халқ денгизида
Баҳор нафасин ҳам сезаман.
Дарё оқиб ётар изида,
Мен истасам жаҳон кезаман.

Лим-лим сувдан узолмайман кўз,
Тўлқинларда тирик ҳаяжон.
Қуёш миллион ва миллион юлдуз
Бўлиб унга сочилган маржон...

Тепасида учар гала қуш,
Арғимчоғин дарёга солиб.
Тоғ еллари уриб ўтар тўш,
Салқинидан шаҳарга олиб.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Ишқ ва ҳижрон оловларидан
Омон чиққан қайноқ дилим бор.
Мен қуёшли эл фарзандиман,
Бахтлиманки, ёниқ нафас ёр.

Йўқ, рашкимни қўзғатган бумас!

Нигоҳ кетар тўлқинлар билан,
Соҳилларга суқ билан қараб.
Қўлда кетмон, бир чол дарёдан
Боғига сув очади яйраб.

Кумуш сочдай ёйилар сув ҳам,
Қуйилади тупроқ қўйнига.
Менинг қалбим рашк бўлиб шу дам
Осилади сувнинг бўйнига.

Ҳовуч-ҳовуч ичади қизча,
Серб бўлиб кетар ташна лаб.
Шеърим ўқиб бир ҳовуч сувча
Баҳра олармикан бирон қалб?—

Шу рашк мени қийнар бу нафас!..

1958

САЛОМ, МИСР!

Бугун юрагимда жуда кўп қўшиқ,
Ҳаяжондан тилга келмайди калом.
Совет Осиёси жўшқин қалбидаи,
Қаҳрамон халқ, сенга келтирдим салом.

Гарчаид оралиқда денгизлар, тоғлар —
Тошкент Қоҳирага оғадек яқин.
Эрк кўрган қул араб кишанни тор-мор
Этганда кўзида чақнаган ёлқин
Бизнинг дилга солган қувончли тўлқин.

Мен кўрдим Миср-ла елкама-елка
Суриялик қизлар қурганин ҳаёт.
Қўшиқдай Осиё, қайноқ Африка
Қўлга қўл берганин маҳкам умрбол.

Порт-Саиднинг эркин, жасур қалбидан
Қуёшга юз тутган ол байроқ кўрдим.
Бу — жангда тўкилган қонлардан ўсган
Истиқбол лоласи жаҳон кўзига —

Миср, танитаркан сени қайтадан
Жон бериб, мангулик олган ўзига
Қурбонлар хокига бош эгиб турдим.

Қурбонлар хокига бош эгиб мен жнм,
Зангор Нил нафасин тингладим шу вақт.
Машҳур қадим Миср гўзал юраги
Мен билан ҳур, озод бошлади суҳбат:

Бухоронинг ўлмас санъатларини
Араб устасига не қилди қардош?
Мисрнинг кўк ўпар эҳромларини
Қай куч қилди кекса Помирга йўлдош?

Не керак онага, гўдакка, элга,
Не учун бу кураш жасурлик, мардлик?
Нил ва мен сўраймиз: гўзал Москва
Ҳамда Қоҳира дер: дўстлик ва бирлик.

1958 йил январь, Қоҳира

ЎҚУВЧИМГА

Юрак ниҳол олов қўйнида
Ёнар, кулар, яшнарди шайдо.
Орзу, ҳиснинг соф ўйинида,
Илк шеърларим бўларди пайдо.

Шеъринг мурғак, лекин дилинг соз,
Нафасингда, дедингиз, ўт бор.
Ёниб куйлаш шоирликка хос,
Ўсгин, совиш билмагин зинҳор.

Бу оташни бағримдан олиб,
Водийларга, гулларга бердим.
Тўқувчини қўшиққа солиб,
Қўриқ ерлар бағрига кирдим.

Инқ ҳақиқат қудрати гўё
Менинг билан тебратди қалам.
Қўшиқларим билмай ғаш, риё,
Ошкор кулдим, ошкор чекдим ғам.

Дили шоир хассос бир элга,
Фарзандлигим нақл этар бурчим.
Халқ қалбидай бир гўзал шеърга
Ётармикан ҳеч қачон кучим...

1959

МЕН ЧИЗОЛМАГАН СУРАТ

Мен йўлдаман, тинмагур юрак,
Янги шодлик, қўшиққа чанқоқ.
Ҳамма ерни кўрмоғим керак,
Гўё менга ҳамма ер муштоқ.

Қишлоқларни кездим, борлиғим
Жарангли дам сеҳрига мафтун,
Ватандош, сен бахтиёрлигим,
Сенсиз на куй, на ҳаёт бутун.

Қаҳрамонни чақирдим, ёндан
Говуш берди колхозчи аёл.
Еллар ювган юзида илҳом —
Мен ёзажак куйдан баркамол.

Офтоб олган дурра, чанг этик,
Дала, қуёш саҳовати бу!
Кўзи ўта боққан қалб етук
Замон ўзи! Ташвиш ҳам сулуви!

Нурланади дағал бармоқлар,
Кўзларидан жон олар қўшиқ.
Қонидаги янги ирмоқлар
Замзамасин чизишга ранг йўқ!

Жасоратнинг баёни қай ранг,
Доноликнинг белгиси қай сўз,
Сухбатида шеър ўқигандай
Юксаламан мен ҳам изма-из.

Ўз бахтидай вазмин бу зотда
Парпировчи қанот кўраман.
Ҳаёт ўзи, ўзи ҳаётда,
Мен ҳаётни чизмак бўламан.

Мен чизамам... нон, севги, меҳнат,
Дўстдай азиз аёл суратин.
Шу камтарин, шу улуг санъат —
Менинг юртим, менинг шухратим.

1961

КИМНИ КУТАСАН

Кўзинг мунча йўлда интизор,
Эй, баҳордан баркамол ҳусн.
Изтиробинг дилимга озор —
Ишқ ҳижронин билганим учун.

Сен кутасан кимни, қаердан,
Келаман деб, қилдими ваъда?
Сен кутасан, гулнинг баргидан
Нозик дилинг мустаҳкам аҳдда.

Ишқли қалбнинг қонидай лабинг,
Ловиллайди маъсум оташда.
Учқун сочар оҳу кўзларинг
Яширмоқчи бўлганинг гашда.

Эй, қалбига риё бегона,
Табиатнинг бокира қизи.
Гўзал оташда ёна-ёна,
Айт, кутганинг нонкўр ким ўзи?

Сўрамайман, узр эй малак,
Бебурд номни олма сен тилга,

Баҳор кўкин безаб камалак,
Бирдан шундай соврилар ерга.

Дилга ором ёрқин юлдузинг
Қаердадир чақнаб турибди,
Севги, вафо ахтариб изинг
Чин бахт ўзи сен деб юрибди.

1961

ОКЕАНДА

Океан, кема, қардош, дўст,
Хурмоларда маймунлар.
Кун денгизда минг-минг кўз,
Нурдай равшан кўнгиллар.

Табиат этган сеҳр,
Қутулмоққа йўқ дармон.
Даврада қўшиқ, меҳр,
Бир сўздан сачрар гумон.

Илҳом, куй бошда ялов,
Тўлқинларда табассум.
Сен, Ватан ўғли дарров,
Недан чўчиб қолдинг жим?

Кулгу қочди юзингдан,
Гумонга бўлдингми қул?
Гумон менинг изимдан
Қолмас бўлибманки тул.

Бил, у уйинг, болангдан
Олиб менга бермайди.
Бу муҳаббат йўлимас,
Дил у куйга кирмайди.

Сен, гумон денгиздай куч,
Тўлқин бўлиб от мени.
Танамда қирғоқдек куч,
Енгиб чиқаман сени.

Борлигимча қоламан,
Марҳумим сақлаб омон,
Диллардан жой оламан.
Ўзин кемирсин гумон!

Бомбей, 1961

ҚОЗОҒИСТОН УЛАНЛАРИ

Юрак ором истаб қолган ҳар дамни
Кўймоқ мумкин қайси чоҳнинг қаърига?
Ойлаб сукут қилган бу хит қаламни
Ёндирайин қайси ғазаб қаҳрига.

Нечун шамол каби тезмас қадамим,
Кўзу қулоқ бўлиб кезмайман тинмай?
Нечун саҳро сўзин, тошлар нафасин,
Дўстлар ўтовларин яшайман билмай?

Умрда ғафлатга қолган нафас йўқ,
Роҳат истагини йўлларга сочгум.
Ана, Олатовдан тўкилар қўшиқ,
Мен, қўшиқ гадоси, қалбимни очгум...

1962

КУКЧАТОВ

Кукчатов тавсифин қозоқдан сўранг,
Менинг қалбим кўчиб, қамашди кўзим.
Нур макри, сув акси, ишқдай мовий ранг —
Табиат қулига айландим шу зум.

Бу ҳам кам, юракка чанг солиб ошкор,
Бу ер гўзаллигин чиқди шоири.
«Кўзгу керак бўлса Ойнакўлни ол,
Бунда сен кўрмаган ҳуснинг бор», — деди.

Шу Ойнакўлингнинг тоши бўлай мен,
«Раққоса Қайин»лар ичра йўқолай.
Этакдан, киприкдан, сочдан торт, кейин
Мен ўтли сеҳрингни қўшиққа солай!

Бу ернинг тоғидан замонга боққан
Менинг икки кўзим нақ бир жуфт жайрон, —
Меҳрим қайноқ елдай ёйилиб кетган —
Уфқни сиғдирсам, сиз бўлманг ҳайрон.

Ҳар сўқмоқ чорлайди қўшиқ йўлидай,
Энди қалб кўлдай тинч, қилмас замзама.
Арчаларнинг нурга чўзиқ қўлидай,
Ташна дил ҳар баргдан қилиб куй тамаъ —

Сахро қуёшидай ёнади лов-лов,
Сўзлар алангада қолар пишгали,
Мен боқиб тураман тийрак, беаёв
Ўтдан омон чиқиб дилга тушгали.

Бунда ҳар дил боқар бургут сиёқли,
Тоғдай арслонтўшу булоқдай тиниқ.
Сукути вулқондай олов қаҳқаҳли.
Куйи тубсиз ором, илк ишқдай ёниқ.

Ҳўплам қимизингнинг жаннатдай кайфи
Минг битта баҳорни ёдимга солди.
Қай қиёқ, лолангнинг силади кафти,
Манглайдан умримнинг изи йўқолди.

Оппоқ Қиз ўтовинг дилгинамга хуш,
Дўмбиранг онамдай ширин аллалар.
Танти дўст, машинанг бир кун кетсин бўш,
Ё у кўлга ташла — юрсин парилар.

Олиб кетма, яшил жаннат қўйнидан,
Олий дастурхонга минг қатла узур.
Сахийлик шоҳисан, бу бокира ер,
Мунис нафасидан олайлик ҳузур.

Мезбон оқинимиз тоғдай турар тик,
Қийиқ кўзларида майин қатъият,
— Мушоира кутар овулда! — кетдик,
Шеърятга шеърхон ҳокимдир фақат.

Дил ташлаб, дил олиб мен тушдим йўлга,
Бургут сиёқлида тиниқ ашк қолди.
Қалбим нигоҳлари етмаган куйга,
Юрагимни тирнаб ажиб рашк қолди...

БУЛУТ ҰЙИНИ

Мен булутни севмаганман,
Қолмаганман тўрида.
Ҳеч ажабмас озсам диндан
Қозоқ Эшик кўлида.

Паға булут изларини
Ушлаб кўрмагандим ҳеч.
Бунда қолсам юзларимни
Ювар эмиш тонг ва кеч.

Ҳарир рўмол бўлиб майин,
Уралармиш бўйнимга.
Тутқазармиш само найин,
Ел қанотин куйимга.

Қуёш нурин ҳовучида,
Ичирармиш чанқасам.
Қийғизармиш камалақдан
Камзул тикиб беқасам...

Мен боқаман ёрқин, кибор,
Булуг кезар сарсарак.
У гоҳ туғён қилган хаёл,
Гоҳ ел чуватган ипак.

Кўз олдимда, атрофимда
Кезар тўсиб ер ҳуснин,
Лабларимда, пешонамда
Сезаман муз нафасин.

Кўлда сузар қайиқсимон,
Қурғоқ узра пиёда.
Ер сиғдирмас, қувар осмон,
Қарор топмас қиёда.

Кўк еtimi, паға булут,
Ўйинингда санъат йўқ.
Сеҳринг агар бўлса унут,
Кўк беғубор, тупроқ тўқ.

Қуёш, юлдуз рухсорини
Тўсмайсан кўзимиздан.
Сен тарк этсанг сеҳринг борин,
Деҳқонсан ўзимизда.

Мен қолмайман қучоғингда,
Сен изимдан тушасан.
Менинг Она тупроғимда
Дон, сув бўлиб жўшасан.

Бу тупроқда йўқ ятима,
Сарсари йўқ!

Ёғиб туш!

Мен қайтаман ерга — элга,
Келгунингча хайр, хуш!..

1962

УКПАР ЖИҒАЛИ

Тўкиларми тошлардан томчи,
Ё чашмада ўйнар балиқлар.
Сайрарми боз Қулаш эгачи,
Ё шоирда шеър етилар?

Куйдан оқиб пардама-парда,
Қизлар келар экан биз томон.
Ғурур ва ноз оқу назарда,
Келбатида ёш Қозоғистон.

Сочлардаги чўлпи шилдирар,
Сулув бошлар укпар жиғали
Чўлпи сири сеҳрга солган
Устоз куйчи Авезов қани?

Қўш этаклар сирғилар аста,
Тошу тупроқ гул очар гўё.
Ним табассум, бодомқовоқдан
Дилга оқар ёқимтой зиё.

Оқ бўйинли етти оққушдай
Ёндан ўтишади солланиб.
Бир ёш дўстим оташ ташвишда,—
Қолса қайиқчига ёлланиб.

— Кимлар бу соф дала гуллари,
Сўз дағалдай, кўз берар савол.
— Колхозчилар, қўноққа чоғи,
Ё хилватда интизор висол!..

Ёш дўст беҳол... Ётти муъжиза,
Ётти ёққа кетар жилғадай.
Менда қолар шу хол, шу сурат,
Майин, кўркам укпар жиғадай.

Кўзда сурат, дилимда ёрқин,
Ажиб ўйлар аллалар мени.
Қандай кўркам қизлар авлодин
Хассос диди ва шоир дили!

Бу либосни зинҳор тарк этманг,
Шу кийимда тушсанғиз пойтахт
Олмаота сулувларининг
Маликаси бўласиз албат!

Эс-эсимда, гўдак чоғимда
Дўппи кияр эдим жиғали.
Дўст удумин бошда тутмакни
Мерос берган Онамга балли!

1962

БАЛХАШ ОҚШОМИ

Меҳмон кутиб ҳорган куни тиниб ишчи Балхашнинг,
Қўнмоқчи ерга оқшом.
Юрагимга навбатини бериб ёниш-балқишнинг,
Уфққа ётди офтоб.

Қуёш, биздан гўзалликни, ўйладингки, яширдинг,
Кечир, бу ўй беҳуда.
Куни бўйи бу ерлилар берган қўшиқ меҳрнинг
Кучи дилда биюда.

Гўдак рақиб, тоғ ухласин, ким ухлар шоир элда,
Юрса бунда илҳоми.
Сахий кундуз тортигиман, балиқчингдай соҳилда,
Тувғон Балхаш оқшоми!

Сувинг эрик сариғмойдай ё Темиртов пўлати,
Ўркач-ўркач тўлқинлар.
Ҳар балиқчи ёққан гулхан оқин ўтови каби
Мену балиқни чорлар.

Шеър туғилиш они мисол ҳуркмасин дея қармоқ,
Ардоғли чўкаман тиз.
«Балиқ ҳали кўлда сузар, буни ичатур, қўноқ!»
Балиқчи тутар қимиз.

«Бу гал тўрга тушган сенга, бахтингдан кўр, бойбека!»
Мен шодман мисли гўдак.
Ойли тўлқин гўё балиқ, ортидан дил антикар,
Бахт қандай бизга керак!

Балиқчи, мен — икки жуфт кўз кўлдан узмаймиз
нигоҳ,

Ой сувда нузли сўқмоқ.
«Бахтинг адим экан», — дейди қармоқни тортиб
қозоқ —

«Ўлжанг улкан, ол қўноқ!»

Ийя, қардош, бахтим гўзал, ўзбек элатим сиёқ,
Ўлкам ҳар нарсага бой.
Бойвуччангни бошлаб бориб, бизларга ҳам бўл қўноқ,
Ҳадя қилай сенга той...
Икки қўллаб берар балиқ — нақ уч ойли қўзидай,
Мунгли боқар жонталаб.
Тўлғанади, тангаларда ой сочилган юлдуздай,
Шўр ел эсар тик қараб.

Ижозат бер! Яшаб юрсин ҳаёт кўлига ташлай,
Ўўшиқ севар озодлик.
Ишқли қизнинг табассуми йигит қалбга синггандай,
Тўлқинга шўнғир балиқ.

Балиқ қолсин, тангасидай ярқираган толени
Кетаман юртга олиб,
Нур сўқмоқда кўрсанг бехос юлдуз танли балиқни
Тутма сен қармоқ солиб.

Жақси, ташла, бизнинг юртдан ҳар тун сенга айтсин
куй.

Ой-мактубдан ўқиб юр!»
Меҳнат, ҳаёт, дўстлик мадҳин ўқимоқ-чун оқшом, тун,
Бедор ўтай бир умр...

ҚАРМОҶ

Қозоғистон, қармоғинг
Сеҳр экан тушиб қолдим.
Балиқмасман, қурғоғинг,
Қуёшингдан тоб олдим.

Мен меҳр қармоғига
Ўзим келиб тушаман.
Чунки, ҳис туғенидан
Жон топаман, жўшаман.

Қармоғингни чуватиб,
Тўқидим ундан ўлан.
Зора бир ўтовингда
Қололсам ўлан билан.

1962

ҚАТРА

Кўздан, сўздан, қўллардан узоқ
Букун сенга тўлар эллик ёш.
Гўё майса эллик ёшлик нақ —
Эллик ёшдай боқади қуёш.

Қалам, қоғоз ёзув ҳам гўё
Эллик ёшли етук ва яқин.
Ҳамма реал, хаёл ва рўё,
Ҳижрон, севги, ёгин ва чақин.

(О, араблар! Тасанно сизга,
Ҳикматингиз келди менга қўл.
Дебсиз: «Энг чўнг, узоқ масофа
Дил билан дил аро ётган йўл».

Шу чўнг, узоқ йўл бошидан ман,
Интиламан қалб билан қалбга.
Мен шеърдан кўприк ташлайман
Узр айтиб доно арабга).

Понамисол ёриб тақдиринг
Мен кирмайман уйингга зинҳор,
Зеро, ҳеч он бахтинг ва меҳринг,
Фикринг чулғаб бермадим озор.

Лекин букун дўсту рақиб жам,
Ҳо дўст деб сев, ҳо рақиб деб қув,
Эртакларда бўлгандай мен ҳам
Келдим, бўлиб дилингга гулув.

Даркор эмас на пойгаҳ, на тўр,
Қатрага барг ҳам, коса ҳам жой..
Энди сени азоб ва ҳузур
Гирдобига олар ҳойнаҳой.

Бўш қадаҳни қўясан секин,
Шуҳрат-ҳурмат ва шаробдан маст.
Недур сенга етмайин лекин,
Бир нуқтага боқасан лоқайд,

Гўё ҳамма ғойиб бўлгандай
Бирдан ўзинг сезасан ёлғиз.
Қўл чўзасан сипқормак-чун май,
Май тутайди ўтсиз, оловсиз.

Тутамоғи этар бетоқат
Ва кайфингдан қолмайди асар.
Чунки қадаҳ тубида томчи
Бир булбулнинг кўз ёши қадар —

Шаффоф, қуруқ, оташга тўлиқ
Алангасиз туради ёниб,
Унда шодлик, кайфу сафо йўқ.
Ичолмайсан бу майни қониб.

Ким билар, у не? Жигар қони,
Йиғланмаган кўзнинг ёшими?
Ё бўсадан ёт лаб фиғонин
Ут жисмига яширинган нами?

Ё қўрқоқ ишқ заиф журъатнинг
Икки бошга солган қамчиси.
Ё аёлнинг қалби ҳовурининг
Музга тегиб синган томчиси.

Нима бўлсин, шу етим қатра,
Менман, менман, мен ўзим фақат,
Сен бу туюқ оловдан сақлан,
Ичма, бу май на кайф, на-да бахт!

1962

ДАРАХТ

Бир дарахт турарди йўл чеккасида,
Шамол урар эди уни муттасил.
Аввал кўк, сўнг заъфар-хазон тусида,
Кўркини йўқотди... ҳамон урар ел.

Қурғади, букчайди курашда танҳо,
Зилол қонларидан қолмади зарра.
Шамол, шамол саваб қўймади аммо,
Илдиз-ла йиқилди охир бир зарбдан.

Энди ел бўшликда кезар дарбадар,
Танҳо қурбонининг қақшашин излаб...
Биламан, дарахтдай қуласам агар
Менинг ҳаёт боғим қолмас ҳувиллаб.

1963

* * *

Умр ўтмакда... Ўкинчдан йўқ из,
Қалб меҳнатга, қаламга чанқоқ.
Гоҳ бахтсизлик ютар бахтимиз,
Лекин ҳаёт дилбардир ҳар чоқ.

Яйратганда яйрадим хушбахт,
Синганим йўқ чалса-да бўрон.
Гарчанд мен бир кам ҳосил дарах
Неъматимда тирикдир ҳис, жон.

Етса дея куйим дўст элга,
Ёнар излаш ўтида қалам.
Заҳматкашни олганда тилга,
Эсласангиз зора мени ҳам!

1963

ЙЎЛДА

Йўл, қишлоқ, шаҳарлар, денгизлар орти,
Гоҳ ерда, гоҳ кўкда, гоҳ сувда йўлим.
Қуроқдай турли ер, инсон ҳаёти,
Турлича ўй, кураш, турлича қўним.

Ҳамроҳим: интилиш, қўшиқ ва меҳр,
Қуёш ё ерсимон йўлдаман ҳар дам.
Ҳатто, тун уйқуга этганда асир
Эртага элтади тўшак-кемам ҳам.

Вақтни кишанлашга ҳамон мен ожиз,
Тупроғим ва умрим узра элтар йўл.
Не ёзсам туб-тубдан ҳаётга доир,
Инсоний қалбимнинг тебраниши ул.

1963

ОНА КҰКСИ

Арман Севан кўлин Она кўкси дер,
Суқ ва қўмсаш билан интилдик чанқоқ.
Меҳру иззатини шу ерга йиғиб,
Қуёшга кўтармиш Онани тупроқ.

Ер бекаси гўё улкан ҳовучда,
Зангор тўлқинлардан куй тинглар шамол.
Ҳар заррасин елдан юлиб курашда,
Тупроқ томирига бераркан ҳалол.

Дейдилар: Севаннинг туби бир дунё.
ГЭСлар олар эмиш шундан кўзга нур.
Шундан пушти рангли ўлкада зиё,
Шундан шоирдаги жарангдор ғурур.

Биз, кўлга боқамиз,
Кўл Она мисол.
Оромбахш табассум силар чеҳрасин.
Чарчоғин яширган онадай хушқол,
Лекин юз теграсин ўраган ажин.

Ҳаёт бағишлашнинг бахти билан маст,
Она ўз умрининг ғамин ермиди?
«Болам, мени ўйла, қуриб бораман,
Меҳринг наҳри билан яшат»,— дермиди?

УЙЛАР...

Йилларми бу — шошиб, шоширган.
Улкан улуш орқада қолмиш.
Ё бой берган бахтим яширган,
Йўллар мени шу кўйга солмиш?

Ё мен қучиб етмаган ҳаёт
Она каби эслатар бурчим.
Сероб қилмай битган бир булоқ
Ками битди ё қалба кучим?

Игна билан мен қазиб қудуқ,
Уша чашма кўзин очаман,
Қор қилмаса қалбимдаги ўт,
Сочим ёқиб учқун сочаман.

Отам боши миеол оқ тоғдан,
Отқин сувдан юламан қудрат.
Бу кун каналга зор тупроқдан,
Ташналикни оламан пудрат.

Зангор кўкни бирдан сипқариб,
Ёрни кунга тутаман кафтда.
Ойга фазо илмин сиғдириб,
Неварамдек оламан кифтга.

Халқ тақдирин бир жилғасидай
Ҳар инсондан тилайман баҳра.
Сув унутган қум заррасидай,
Умрим сочиб, ўкинмай қатра —

Ҳаво кесиб, чарчаган қушдай,
Қўниб, кўчиб, кезгум Ватаним
Ва меҳнатдан нақ ипакқуртдай,
Тўхтамасман, тинмаса қалбим...

1965

ГУЗАР

Ез қўйнида чоққина қишлоқ,
Ором кафтида гузар.
Хиёл ҳорган мен ўлтирмаёқ,
Бир чол яхна чой тутар.

Ота, яхна босмади ташнам,
Сеҳрли эмасму сув?
Ланж, мудроқдан суғуриб танам,
Жонга солди минг ғулу?

Суқ-ла тинглаб, боқаман ҳар ён.
Ҳамма таниш, нотаниш.
Гулдурайди универсал, аён:
Колхоз яқин, қизғин иш.

Чулдирайди қуш, сой, шабада
Ширин гўдак сўзидай.
Тераклардан тўкилган соя
Нотинч чашма юзидай.

Миллион-миллион олтин шарчалар
Сингари шиғил ўрик.
Барглар ора осмон парчалар
Қилар кўклигин кўрик.

Сойда ўрдак сузади мағрур,
Велосипедда ғоздай
Тоғ йўлида аёл сирғалур,
Чеҳраси бўртган ёздай.

Шу қишлоқлик агроном экан,
Тутолмадим яхна чой...
Магазиндан чиқишди башанг,
Уч қиз — мисли тўлин ой.

Ота шипшир қизларга: қаранг,
Зерикиб қолмасин меҳмон!
«Келинг!» — дейди уч қиз, уч гулранг,
Гўзал Фарғона мезбон.

1965

БИР САФ ОЛЧА

Бир саф олча гулда — нақ қатор гулхан,
Оқ ўт-ла, ёнганда — тонг ҳусни ўчар.
Эрталаб боқаман: чирмаб оқ нурга,
Шаффоф қуёш ўзи ардогли қучар.

Кундузи кўраман: ҳарир рўмолли,
Тўй либосли сафи — бир уфқ келин.
Комсомол тўйими, ҳар шод рухсорли,
Кўзгуга оқарми ошиқиб, секин?

Оқшом эл тарқалиб, оққанда қуёш,
Оқ олтин карвони бўлиб кўринур:
Гул, келин, оқ олтин — наздимда йўлдош,
Бир лавҳа ҳаётдир — зийнат, нон, умр...

1965

ОҚШОМ

Дала. Битди ишли оддий кун,
Овоз тўла сукут муаллақ.
Булут тараб тўқ қуёш юзин,
Атлас арқоғидай ол шафақ.

Худди куннинг бурч юмушидай,
Тарқалишар рўзгор бошлари.
Қанотланган баҳор қушидай,
Қайга шошсин севги ёшлари?

Пўлат издай ариқ лабида,
Худди иноқ ўсган жуфт ниҳол —
Йигит ва қиз. Қони, қалбида
Туғён сирдан мен очмайман фол.

Дамлар, оқшом каби шоширманг,
Севишганлар қолсин бир палла.
Еллар, сиз дил сирич сочирманг,
Бир дам ухла, вафодор дала!..

Сўниб битмай ҳусни тўлган кун,
Ҳилол чиқди шарқда уфққа.
Шундай:

тинмай дилда ўт, тўлқин,
Бахт тилаймиз янги қўшиққа!..

1965

КЎЗИНГДА ЁШ ДЕЙСАН

Кўзингда ёш, йиғладинг нега?
Сўрамоқдан тинмадинг.
Шодлигимнинг боиси нима,
Ё бахтим ҳис қилмадинг?

Мен бир жонки, борлигим туйғу,
Ҳамма билан бор ишим.
Афсус, озор мудом беуйғу,
Бахтга чангал солар жим.

Мана, донгдор пахтакор жувон,
Рухсори гулми, қуёш?
Кемираркан висолсиз ҳижрон,
Сирқирадим, тақдирдош.

Сирқирайман... ҳижрон илонин
Янчишга заиф одам.
Шунинг-чун, ишқ, бахт, ҳижрон доғи
Жуфт яшар борки олам...

Сой уйқумдай оқади шаффоф,
Остида ранг-баранг тош —
Худди палак, бахтли келинбоп.
Ҳайратдан кўзимда ёш.

Шундай, барча тақдир йўлдошим,
Кўзларим қалбга кўзгу,
Ер бахтидан айланар бошим,
Тинчлик бермас минг орзу.

Кел, дўст бўлсанг, кўз ёшга боқма,
Эриб кет шодлигимда!
Рақиб бўлсанг ёнимда оқма
Ботасан гирдобимда.

Нурдай севинч ёшларим ювар
Сендан қолган сўнг гардни.
Мени шодлик, бахт бошлаб юрар,
Мен — қалб аталган дардни.

1965

РАИС ШУНДАЙ БЎЛСА

Ҳаво бир текисда титроқ, жазира,
Сочдай жўякларга тўрт томон уфқ.
Вўза қуёш ичар... офтоб тигидан,
Соямизга келди раис ҳам,

Қуюқ —

Салқинда бир нафас олди ним совуш,
Қайноқ кўк чой берди, муздек бир ҳузур,
Ҳамма каби:

қуёш,

шамол,

чанг,

ташвиш,

План,

шодликларга фарзанддир норғул.

Шод: «Пилла берилди ортиғи билан,

Тугар эрта-индин биринчи чопиқ.

Тушки овқат қандай?» — сўради элдан,

Кетди:

«Эл, қуш тинар, у билмас ҳордиқ.

Яхши раис!» — дея мақташди менга,

Меҳр, ишонч билан яздан боқиб...

Кетди, бошда минг ўй юки елкада,

Кенг яғрин, кифтини қайноқ нур ёқиб.

Кетди: у ариққа туниб ўтади,
Ҳосилга йўяди ҳар ҳовуч сувни.
Наздимда, ҳар нурдан ипак тутади.
Қарвонга пахтадай ортар булутни.

Кетди: хаёлидай қадами йирик,
Чақмоқдай бурилди сўқмоқда бирда,
Суҳбатдошим боқиб изидан илиқ,
Деди:

Раис огоҳ ҳар дард, ҳар кимда.

Сут соғувчи қиз бор, ҳалол шуҳрати,
Сути оқимидай ёйилган юртга.
Йилқи, институт, ўқиш ўй-дарди,
Шу бир нурли орзу бахтини ютган.

Нечун?

— Биласиз-ку, чипқон ўлиги —
Чиқмагунча танда битмас жароҳат.
Шундай. Баъзи кекса дилнинг шуурин
Ўргимчакдай ўраб яшар жаҳолат.

Қиз врач бўлмоқчи. Она севгиси,
Эътиқод,
дин,

имон кўрмасмиш раво.
Қизни тортар шифо сеҳрин кўзгуси,
Она жаҳолатга саждада адо:

«Шаҳарга қўймайман. Ўқиганинг бас!»
Ҳижжалайди яккаш.

Қизга жаҳон тор.

Бу жанг бўронидан ловиллар ҳавас,
Онага на бу ўт, на кўз ёши кор.

Раис ўша томон йўл олди, чоғи!..
Элчи йўллагандай атрофида жим
Михланди изига ҳар ким нигоҳи.
Кенг дала,

ўсиш,
иш,

нурга лиммо-лим
Зулмат мудроқ дилга ёқарми чироқ!
Эмиш, яхши раис гўё сеҳргар:
У илтижо қилса сув тўкармиш тоғ,
Онани қиз билан тортармиш шаҳар,
Бу ҳақ гап! На хаёл, на гўзал эртақ:

«Қиз кетса, жўнатиғ бирга мени ҳам!»
Дебди битта она қиз-ла жангдан танг
Жўнатибди шу он қанотдай ҳамдам.

Раис ёлворибди — берибдилар иш:
Ётоқда қоровул, яшабди она.
Йил ўтмай соврилиб шубҳа ва ташвиш,
Қайтибди колхозга соғинч баҳона...

Кўриб тургандайман
яхши раисни,
Сут соғувчи қизнинг уйи тўрида
Туғилиш дардидай мушкул онг баҳсин
Фарзандин идрокнинг вазмин нурида.

Қоронғу шу дилни эритар зиё,
Биламан, қиз бўлар тилакка восил...
Яхши раис халқнинг хизмат, меҳрида,
Дарёдай тошади далада ҳосил...

ЭМИШ...

Эмиш: шуҳрат ўраб кемтик қисматим,
Кўзлардан узоқда сирқираб оқар.
Қалбда қўрғошиндай ётиб ҳасратим,
Кўзларим жаҳонга бахтиёр боқар.

Эмиш: ҳаёт менга аёл бахтидан
Тўлиқ косасини кўрмапти лойиқ.
Лекин қалбим тўккан шеър шуҳратидан
Бахтли аёл дермиш мени халойиқ...

Танда қўрғошин-ла юрганлар озми?

У жангчи танида, аёл дилида
Қарийб чорак аср зангламай ётар.
Бахтинг минг жилосин берган элида,
Ҳар бир жом жаҳонга толе ёр боқар.

Лиммо-лим қисматга бўлмаганлар ёр,
Кемтиклик ҳасратин биларми дардин!
Қалбни безаб кетган ишқда зўр бахт бор,
Юрак унутарми олтин дамларин?

Аёл бахти!

Мендай аёл бахтига
Тақдир маликани кўрганми лойиқ?
Халқ меҳрида, ёрман эл шуҳратига,
Бахтли аёл деса ҳақли халойиқ...

1965

БАХШИШ

(Иўл дафтарида)

Йўқсил келинчакнинг тўкис уйидай,
Омонат ҳашамдан ҳоргандай шаҳар.
Уйга сиғмай чиққан тўқлик бўйидан,
Тўқ дуд ҳидга тўлиб киради саҳар...

Ва сен бахшиш дейсан, йигит! Ҳол мушкул.
Вужудим жунжикар нақ носоз бир тор.
Кўзларинг кўзгуси, мунгинг ўзи тил,
Англайман: бахшишда не умид, не зор.

Карвон орқасидан чопган бўтанинг
Бўйин қўнғироғи эмасми бахшиш?
Сирқиратиб, магрур филдай ватанинг
Муқаддас ҳиссасига бермасми қоҳиш?

Хурмо танидай қўнғир мускул ва ўтдан
Яралган кучсан гоҳ, матонатсан гоҳ.
Йўқликдай қўполлик, бир тубанликда,
Чашмадай мусаффо сендаги нигоҳ.

Океан зангорлиги кўзим ўйгандай,
Бўм-бўш кўз косамда мисдай қиёфанг.
Томчиб кучни берган каучук дарахтдай,
Умид йўқотишдан қуриган силланг.

Назаримда сен-чун — океан кафтида
Юртинг — кўрмоғи бор — емоқ йўқ жаннат.
Оёқ, қўл, зор нигоҳ ҳароратидан
Ўстиргансан унда минг бир хил неъмат.

Гулин кўриб ҳатто бехониш қушдан,
Ҳар сояга жойлаб ишрат ва ором,
Боғларни безатиб энг ажиб тушдан,
Ўзинг чиқиндидай юрасан беном..

Нечун, бу жафокаш қадим тупроқда
Сендан бошқа ҳамма жонли — муқаддас?
Нечун ғамдай сокин бахшиш нидонгдан,
Изингдан фарёд деб қилич, тиг ўсмас?

Чойингдай тим қора йирик кўзларинг
Боқиши тиланчмас, мутеликмас, ўқ!
Наҳот, сен топинган минг бир тангрининг
Содиқ бандалардан ҳеч хабари йўқ?

Бахшиш... қалбинг, кўзинг-қўлингдай чўзиқ,
Тақдирми, севгими, нонми илтижо?
Таҳқирлаб чақа, нон қилмайман тортиқ,
Қалбимни тутаман меҳрим қилиб жо..

Кечир, қандай қилиб мен дардинг олай
Ҳаётда бахт бу, деб тутқазмоқ маҳол.
Ер, қуёш, орзунгда толе бир талай,
Элингда жавобин топар бу савол!..

1965

КЎЗГУ

Қишлоқми, шаҳарми, элними кездим,
Ҳеч не келтирмадим дўстликдан ортиқ.
Мана битта кўзгу — янги қўшигим,
Бир япон қизидан дахлсиз тортиқ.

Бизни босмахона дарвозасида
Совет қўшиғи-ла олишди кутиб,
Ёмғир фасли эди. Илиқ жалада
Ҳамма қўзиқориндай соябон тутиб.

Одми коржомалар, бармоқлар одми,
Қисиқ кўзлар тўла орзиқиш, меҳр.
Нигоҳлар касбидай сергак, саботли,
Шулар сўзга берар қанот ва сеҳр.

Сухбат тугамасдан, битди танаффус,
Қамраб кетди барин станок, суръат.
Ким билар яшиги қўйнида маҳбус
Каби ётар балки энг эзгу журъат?

Ва оқшом портларда учар чайкадай,
Ўша варақалар, жанговар сўзлар...
Ана у, нигоҳга ўхшар қатрадай
Кеча мен митингда учратган кўзлар.

Суҳбатга фурсат йўқ, кутар иш, иш, иш,
Бехалал ўтамиз мезбон кетида.
Ҳарф терувчи бир қиз лабда ним кулиш,
Одатий таъзим-ла тортди енгимдан.

Қўлида қошиқдай иккита кўзгу,
Жилмайиб бирини юзимга тутди.
Бошқасига ўзи боқиб ним кулгу,
Менга тутқизди-ю, ишига тушди.

Иккимизда бир хил қошиқдай кўзгу!
Кўзгу, кўзгудаги аксга ёт риё.
Дўстлик ойна каби нозик, соф туйғу,
Синдирилса ҳисга озормиш гўё.

Иримчи эмасман!

Кўзгуни жондай,
Синдирмай авлодга қиламан тортиқ.
Мокомото дури машҳур бу элда
Гавҳар ахтармадим дўстликдан ортиқ.

• 1965

ТУН

Ўзга юртда бунча қоронғу,
Ўзун бунча тун?
Юлдуз қатор чироғлар ёғду
Тўкмасми мен-чун?

«Хайрли кеч» тилаб мезбонлар
Кетар йўлига,
Топширишиб мени серардоғ
Хонам қўлига.

Шу хонада тунаш ҳам бурчим,
Ёт юртда танҳо,
Лекин, мудом буюк таянчим,
Юртим нақ зиё.

Ўрар мени ёрқин оғушдай,
Қоронғу тунда.
Уясида сайраган қушдай,
Ёзаман шунда.

Ёзганимни минг сирга тўлиқ,
Ёт тун ўқирми?

Ўз тилида шўх ёки сўниқ
Қўшиқ тўқирми?

Уқий берсин, ҳаммаси аниқ,
Сатрларимда.
Чунки шундай муҳаббат ёниқ
Томирларимда.

1965

БОҒБОН

Боғбон гулзорида,
Бор дунё унут,
Қўлида гулқайчи.
Теша белбоғда.
Дарахт бор,
Бултурги хас,
Бу йилги ўт,
Капалак, ел, қуёш,
Қурт ҳам бор боғда.

Бири озуқ гулга,
Бириси ҳусн.
Бири атир берар,
Бошқа бири — ранг,
Бири кемиради ҳаёт томирин.
Боғбон биридан шод,
Биридан тажанг.
Теша билан патак илдизни қирқди,

Қурт, чиқитдан фориг этди тупроқни.
Ҳайкалтарош диди,
Чўнг ота меҳри
Билан оралади қайта гулбоғни.

Оралади...

Кейин очилган гулдан
Танлаб-танлаб қирқди серзавқ
сераёв.

Узоқ-яқин тутиб қилди томоша.
Гул ёқут, нуқра, дур — ёнар нақ олов...
Боғбон суна узра қийиғин ёзиб,
Бир оғуш чаманни таратди аста.
Кўрди.

Танламадан ноёбин олиб,
Келинга тутгудай қилди гулдаста.

Чоғи, кекса ҳассос меҳнатидаш шод.
Боғдан чиқди.

Юриш — рақс тушган мисол.
Меҳнат меҳри, санъат ва гулзорининг
Тухфаси тутганга келмагай малол.

* * *

Шундай, шоир:

Бутун ўзи ва қайноқ
Ҳаётдан қалбида экар ўз боғин.
Ёт ўт, хасни янчар,
Терар гул.

Қачон
Тондим,— дер гавҳардай ёнган ноёбин?..

1965

БАЛКИ

Кўзингда чақмоққа ўхшаш ўтли нам,
Рангиинг синиқиши, лаб титраши сир.
Балки, ҳисни бўғиб, иродангга жим
Ёлворасан, куч бер, бўлмайд деб асир?

Кўмиб юбормоқчи сен тул ёшлигинг,
У — фақат яшнашга қодир табиат.
Балки, бахт бекаси атаган кишинг,
Руҳи ҳам истамас хазонинг бевақт?

Биласан, дарахтни синдирад бўрон,
Ниҳол бўлса, яна ўсар гуркираб,
Балки, йўқ таъналар, андиша, гумон,
Бахтга ҳаққинг ютар, дилинг зирқираб?

Ярим тақдир, гўё синиқ кўзгумиш,
Ҳаёт тақозоси бахт бекамликдир.
Балки, тўққиз гулинг билмасдан сўлиш,
Пок ҳиснинг амрига кирмак керакдир?

1965

СОҲИЛДА

Жануб бу!

Бир денгиз илиқ оғушда
Жавлон урганларга келар ҳавасим.
Ташланаман,
    учиш билмаган қушдай
Талпинаман,
    тўлқин ютар нафасим.

Суюқ қуёш каби жилваланар сув,
Денгиз орзу каби бетинч, беқиргоқ.
Чайнаб рашк, ҳасадга ўхшаш бир туйғу
Тўлқинга солмоқчи бўламан тузоқ.

Соҳилда нотавон юраман узоқ...
Пуфак доираси белда жажжи қиз,
Тўлқин этағига кирар серҳадик...
Ҳадемай:
    журъатга бош эгиб денгиз,
Говбосдай тароқлар қиз тўлқинни тик.

Худди шундай ҳаёт денгизида ҳам.

Орзумиз шу ардоғ доирасидай
Фарзанд қулочига бўлади эшкак
Денгизда сузади   ва онасидай,
Янги умид дилин ёндирар бешак...

1965

КЎЗЛАРИ СУЗУК

Тўлқин ора яйрарди аёл,
Тушиб кетди денгизга узук.
Довул каби босиб минг хаёл,
Таҳликада кўзлари сузук.

Балиқ каби музлаб танаси,
Тубни тинтган кўзлар жиққа ёш,
Эмиш: эрин тўнғич ҳадяси,
Севги рамзи, эмиш, унда тош.

Мапа кўз-кўз қилгани ҳаёт,
Эрка бахти сирғилди қўлдан.
Қараб туриб олдирар, наҳот,
Севги шундай ботар тўлқинда?

Тубда,
узук узра минг тўлқин
Тош, қумлар-ла ўйнар бепарво.
Аёл севги рамзига тутқун
Ялт этган тош,
чиғаноқ гўё —

Узук бўлиб тортади тубга,
Чағалайдай шўнғийди жувон...

Узугини оқим қутбга
Олиб кетса, қувгудай шу он.

Оппоқ бармоқ қолиб яланғоч,
Солар дилга фожеъ ваҳима.
Гумбурлайди тўлқин бахтга оч,
Зарбасидан гўё тан қийма —

Кечиб тизма тоғ-тўлқинларин,
Қидиради аёл узукни...
Уйда эри санаб кунларни,
Соғинади кўзи сузукни...

17. VIII. 65

МУҲАББАТ — БУ..

Ўзин олов кучидан қуёш
Хабар бериб чиқар осмонга,
Ва нуридан қуёш-ла тенг ёш
Борлиқ тўлар янги камолга.

Муҳаббат ҳам.. қадимги оташ.
Дилга тушиб янги ўт ёқар.
Ҳаловатинг, тинчинг кўриб ғаш,
Бирдан борин шу ўтга отар.

Сен қидириб топмадинг уни,
Йўлларига қўймадинг тузоқ.
Банд этмайди ҳеч кимнинг ҳусни,
Ўзи чирой бўлади бироқ.

Ахтарганга топилмас гавҳар,
Жар солишни ёқтирмас ҳассос.
Чўл гулидай чидамлиларга,
Садоқатли, софликка мерос.

Ҳеч ким билмас унга қай сўқмоқ,
Муюлишда дуч келар одам.
Баҳорнинг қай гулидан кутмоқ —
Балки қиш-ла келиб у ҳамдам

Муз жисмидан ҳарорат олиб,
Сени ёқиб қилар томоша?
Довул ичра гирдобда қолиб,
Учсанг мумкин фазолар оша.

Шу дамгача ўраган атроф
Қудрат, кўрки солар ҳайратга.
Қалб заифлик, қўрқоқликка ёт,
Айланасан эзгу ғайратга.

Ва истайсан сен ҳам ярқираб,
Шу ҳаётга бўлсанг ярашиқ.
Жаҳон ичра бир сеи танлаб
Изинг, йўлинг бўлиб қолди ишқ.

Ишчи бўлсанг бутун заводни
Кўтаришга қодир сезасан.
Деҳқон бўлсанг дала, уватни
Куйга солиб, толмай кезасан.

Севги номли ажиб бойлиқдай,
Сенга азиз гул, тикан, кун, тун.
Руҳингдаги эркатойликдан
Енгил кўчар ҳар қандай мушкул.

Сен тоқ эмас — икки торли соз,
Бировга жон сенинг ҳаётинг.
Қўш қанот-ла қиласан парвоз,
Бошқа танда битта қанотинг.

Икки қанот орасида гоҳ
Денгиз ётиб, тоғлар чўкади.
Масофа ҳеч! Сен жуфт, ёнма-ён,
Ҳисни на тоғ, на сув тўсади.

Қош-кўздан ҳам яқинроқ сўқмоқ
Кўрсанг денгиз узра муаллақ,
Сузмаслигинг сен унутибоқ,
Ташланасан ва бўлмайсан ғарқ.

Бўронларнинг устидан юриб,
Гулдуракка соласан чақин.
Камалакдан нур кўприк қуриб,
Висолини қиласан яқин.

Мушкул бахтни яйраб, ардоқлаб,
Муқаддасдай тутасан қўлда.
Юз йил севиб, бўлсанг ҳам сероб,
Сен ташнасан сузсанг ҳам кўлда.

Афсус, тақдир сахиймас ҳар вақт,
Ҳаммагами мангу бахт жиға?
Хиёнат ё ҳижрондан карахт
Тўлғанасан мисли ўт жилға.

Қалбга худди болға тушгандай
Тонгга, тунга кирасан тикка:
Утда титраб, ёнасан музда,
Уринасан дунёга сизмай,
Ухшаб қафасдаги какликка.

Ёниб ўзи, ўт тушган уйдан
Фарзандини қутқарган мисол,
Ташланасан ҳимоясига.
Ё бахтлисан, ё бахтинг завол.

Ё сен севган киши қалби муз,
Сукутида ўтинг ютилур.

Сен ёнмакдан топасан ҳузур,
Сабринг бурда-бурда сўкилур.

Оташзада юракнинг кўзи,
Йўқликлардан олади топиб,
Севгига ёт сўзларнинг бари,
Учар ишқинг ўтида қолиб.

Ҳосил узра ёққан дўл каби
Ёғар баъзан бошга маломат.
Ишқ-чи, баҳор гиёҳи каби
Авж олади, топар камолот.

Мушкул севги кўтарган тоғдан
Сен боқасан мағрур бургутдай,
Озор, риё қолар оёқда,
Тунга ташлаб кетилган тушдай.

Сенинг ишққа ошно юрагинг
Алангага ўрар туйғусин.
Севги, шодлик, изтироб дарди
Ўлғунингча давлат ва ҳусн.

Шундай севги —
Мушкул саодат,
Табиатнинг нодир туҳфаси.
У бетакрор,
бетенг,
беодат,
Бир умрга кифоя фасл...

1965

БИР БОЛА БОР ОТИ АЛИШЕР

1. Муҳим савол

Гўзал Фарғонада, сўлим қишлоқда,
Шинам бир ҳовлида яшар Алишер.
Ўқийди. Гоҳ колхоз, гоҳ ҳовли, боғда
Жондан кўмаклашиб ишлар худди шер.

Бир саволга жавоб топмайди лекин:
«Журналист ё рассом коммунизмнинг
Актив қурувчиси аталармикин?»
Шу ҳал қилар эмиш тақдирин унинг.

Дейди: спорт ва музика ҳаммага зарур,
Аъло ўқиши шарт ҳар бир пионер.
Чиройли кўзлари тўла истак, нур,
Демак жавоб кутар бизнинг Алишер.

2. Шундай яшар Алишер

Алишернинг қишлоғи,
Иқлимда йўқ гўзал жой.
Саҳий она тупроғи
Манзара, неъматга бой.

Ўрикзор этагидан,
Бошланади даласи.
Вўзалар этагидан
Ўсар тоғлар галаси.

Тутнинг кўк баргини еб,
Вуртлар ўрайди пилла.
Кузда олинар йиғиб
Ердан беҳад оқ тола.

Алишер севар барин,
Дилда истак, ҳаяжон.
Шундай пахта даласин
Бўёқ-ла чизиш армон.

Олма узган қизларга
Ялинади шошманг, деб.
Мен сурат чизганимдан,
Ғеч кимга сўз очманг, деб.

Ёзмак бўлади барин
Урганиб юради у.
Оқшомги тоғлар рангин
Кўчирмак бўлади у.

Шафақни чизиб бўлмай,
Тугаб қолади кундуз.
Алишер кўзларидай,
Ёнади кўкда юлдуз.

Ухлашга тушар тун ҳам,
Ўйдагилар ухлайди.
Алишер қўлда қалам,
Ёзиб, чизиб ўйлайди.

Ким билар ўзи севган,
Мақтаб ҳақда ёзарми?
Ёки бахт, орзу берган
Юртин куйга соларми?..

Журналми, газетада
Ажаб эмас ўқисак.
Ким етмайди мақсадга
Бўлса чидам ва истак!

3. Рубоб Артекка борди

Аълочи Алишерни
Кузатдилар Артекка.
Кутмаганди бу бахтни,
Шодлик сиғмас юракка.

Самолётда учди илк,
Дўстлар топди беҳисоб.
Аммо ёнда доим тик
Борди қадрдон рубоб.

Артек, осмондай денгиз,
Ажиб сарой қирғоқда.
Келиб юз-юз ўғил-қиз,
Бу меҳрибон қучоқда.

Дам олади. Тўлқинлар
Қирғоққа урар тинмай.
Лекин уйдаи харсанглар
Қилча жойидан жилмай

Добуларни қайтариб
Созга солади қулоқ.
Денгизга куй ўргатиб
Алишер чалар рубоб.

Андижон полкасига
Ўйнади испан бола.
Вьетнамлик елкасига
Қўлин солиб Ангола

Фарзанди ҳам бўлди жўр,
Чалди рус қизлар чапак.
Куёш тўкиб сахий нур
Қучди ҳаммани бирдак.

Қора денгиз бўйида,
Рақсга тушди Ер юзи.
Кулгуси, ўйинида
Барқ урди тинчлик сўзи.

Сўнг Артек қўшиғини
Куйлашди бутун қирғоқ.
Жўр бўлди ўзбек ўғли
Кўзда бахт, қўлда рубоб.

4. Дўст қўлин чўзса

Ҳар касб чорлар ўз майдонига.
Алишернинг кўпдир ҳаваси.
Сурат чизар экан. Ёнимга
Келди олиб — мана биттаси.

Бўм-бўш класс, осиф харита,
Кўрсаткич-ла бир қиз турибди.
Икки бола битта партада
Кўз, идрокин унга тикипти.

Деразадан тўкилган шуъла,
Учовининг ёритган юзин.
Расм номи: «Дўст қўлин чўзса,
Кезиб чиқмоқ мумкин ер юзин».

5. Сен агар...

Колхозчи меҳнати солар ҳайратга,
Қурувчи санъатин мақтайсан ўзинг.
Ишчидаги битмас суръат, ғайратга .
Қойилсан. Фазони синчиклар кўзинг.

Меҳрибон муаллим энг севган кишинг,
Энг катта душманинг ёлғончи, ялқов.
Инсонга асқотса меҳнатинг, ишинг
Ҳақғўй дўст, ҳам жасур, ҳамда беаёв.

Журналист ё рассом бўлсанг Алишер,
Олға интилишдан толмасанг бир дам,
Актив коммунизм қурувчиси дер
Севган қишлоғинг ҳам, халқ ҳам, Ватан ҳам.

27. VII. 65. Водил.

* * *

(Шчилачевдан)

Океан тўлқинидай гумбурлаб бирдан,
Зўр зални ларзага солишга қодир
Миғглаб кучли қўлдан тошган қарсакдан
Ўзини бахтиёр ҳис қилар шоир.

Бизнинг бундай шаддод замонда, аммо,
Еу қувончининг ўзи, зинҳор қилмас кор.
Агар кимдир, кейин, хилватда танҳо
Ўзи мисраларинг этмаса такрор.

ШАЛОЛА

Меҳнат берган олтин шодликдай,
Отилиб тошади шалола.
Шовқини илҳомдан ёрлиқдай,
Юракда кўтарар тарона.

Қайнайди ўзлигин йўқотиб,
Тўзитар осмонга кумуш чанг.
Қирғоққа тўлқиндан тош отиб,
Гўё у эрк учун қилар жанг.

Борлиқни тутади гулдурас,
Ҳаммани чулғайди эзгулик.
Қишдан муз олгандай ўч, қасос.
Ҳаётбахш куч бўлиб кезгудек.

Бу кучга танг қолиб офтоб,
Ташлайди камалак ёйини.
Қулайди шалола сершитоб,
Ахтариб каналу сойини.

Югурар яшиндай, чақмоқдай,
Ахтарар канал, сой, наҳрни.
Бахтиёр ёйилар қаймоқдай,
Топганда ташна лаб бағирни.

Нақ шундай:
Умрни этиб боғ,
Оқасан куй-наҳрим, кўкракдан,
Фарзандим, шеъргинам, бор тезроқ,
Макон қур, энг тоза юракда..

1968

ШАББОДА

Шаббода, мен сени кўрмайман,
Қўлимга тутмайман,
Жамолинг не тахлит, сўрмайман,
Жавобинг кутмайман.

Танимни сийпаган қўлингни
Қўлга бир олмадим.
Бемисол мулойим кулгингни
Қўшиққа солмадим.

Миннатсиз ороминг мисли жон,
Тасалли сезаман.
Тавсифинг тасвирлай деб ҳар он
Ранг излаб кезаман:

Сен наҳот раққоса парвози,
Ё қушнинг ҳаваси?
Сен наҳот куртакнинг овози,
Ё майса нафаси?

Сувларнинг қуёшга чўзилган
Минг ҳарир қўлими?
Юлдузнинг тупроққа умтилган
У нурли йўлими?

Ё севги нурлатган юракнинг
Жилваси бўлган куй?
Кўкракка тамшанган гўдакнинг
Оғзидан анқир бўй?

Ё паға булутнинг бебардош
Узилган этаги,
Ё кекса баҳорнинг мудом ёш
Сеҳрли эртаги?

Япроқни ўйнатиб ўтган куч
Сенмасми, шаббода?
Гунча лаб очмасми сен-ла дуч
Энг эзгу аснода?

Чирмаб ол, кел, бутун жуссамни,
Энг сахий, кенг қучоқ!
Суратинг чизмаган эсам-да,
Қалбимда очдинг боғ!

1968

ҚАНИ САЛОМИНГ

Ер узра тонг отар оқ нурга тўлиб,
Қучоғида кундуз, иш, кураш, шодлик.
Азизим, тонг сенинг саломинг бўлиб
Бошланарди, қалбга солиб рўшнолик.
Нега унут бўлди, бугун саломинг?

Ассалом алайкум, деган каломинг,
Офтобни кутган ерсимон кутама.
Жисмимда, атрофда, қаламда номинг,
Ҳар не билан бандман, қулоқ тутаман
Қани, эй ноёбим, сенинг саломинг?

Қуёш қанча қадим, лекин жилосин
Миллион йиллар тўкиб бўлмас у адо.
Меҳр дуо учун саналиб осий,
Соғинч, интизорлик ҳамроҳ бир гадо
Сингари кутама иссиқ саломинг.

«Ассалом алайкум», иззат, табассум,
Қанча юраклардан ўқийман ҳар кун.
Нақ кундуз осмонни титган мунажжим
Каби мен излайман ўзим берган ун,
Хасисим, сен зое кўрган саломинг...

Булутми, бўронми, қишми, баҳор, куз,
Қуёш тарк этганми кўҳна одатин?
«Ассалом» қуёшдай сеҳргар бир сўз,
Ундан зўр калид йўқ дилинг бисотин!
Наҳот меҳр истамас сенинг жамолинг?
Қани, эй азизим, бугун еаломинг?

1968

А

ЎЗИМГА

Нега жимиб қолдинг, хаста мунгайиб,
Ўзингни урасан яккаш тўшакка.
Нега, келиб-келиб энди, нақ ғариб,
Курашда енгмоқчи бўласан якка?

Қани зукко хислат — ирода, гурур,
Дўл, бўрон, ҳижронлар ўта кулган куч.
Қани ўт булоғи, кўзингдаги нур,
Зиқлик, хафақонлик қайдан келди дуч?

Йиллар ўтган бўлса, ундан нарига,
Кимда муқим қолмиш ўн саккиз ёши.
Катта тақдирингда ўтган кунларга
Бетакрор зеб берган ҳаёт наққоши.

Узоқ йўлда ким ҳам қолмайди толиб,
Бир дам дўст қатида ҳордиқ чиқаргин.
Меҳрингга чўзилган дил бўлса олиб,
Энг ёрқин йўлларга солиб юборгин.

Кел, куйсиз юракка қўшиқ бағишлаб,
Кулгисиз лабларга ўргат табассум.
Бахтинг соч, дард бўлса тишингга тишлаб,
Енга олсанг энгу бўлма ҳеч таслим.

Фақат сени тошдай тортган кунжакдан,
Қаламингга муҳтож дунёга отил.
Э ҳаким! Даво топ тошдан, чечакдан,
Худоми, табиат барин эт хижил.

Бор вужуди ҳаёт, илтижо бу жон
Сендан ишларига тилайди умр.
Атомми, жонворми ё бўмбўш осмон
Ҷангалидан унга бир шифо ундир..

Сен ўзинг жим ётма, бу кенг дунёда
Ҳали кўрар шодлик, қилар ишинг кўп.
Қитъадан қитъага кездинг лиёда,
Хотиранг қудугин қазиш керак хўп.

Демак яшаш керак, ланжликни унут,
Дарё каби уйғоқ ҳаётга отил.
Энг нодир қўшигинг зар баридан тут,
У менда!— деб чорлар олдда қанча йил.

1968

МИРОБ

Саҳар. Дала нигоҳдай чексиз,
Тонг сурма ранг ҳусн қўйнида,
Оқ соқолли мироб чўккан тиз,
Қайнаб оққан ариқ бўйида.

Беркитар сув ўпирган жойни,
Тўлқин тезлаб чопар жўякда.
Шошмай ювар қўлидан лойни,
Нигоҳлари бўртган кўсақда.

Ёнда, йўлда ўзга бир ҳаёт,
Машиналар изғир бетўхтов.
Тепасидан учар самолёт
Гулдуросга мироб бепарво.

Нигоҳ билан сувни талоқлар,
Уфқ — денгиз соҳилларидай.
Қўнғир рангда жўяк ярақлар,
Невараси кокилларидай.

Гулдурашлар бузмас хотирин,
Қалбига ҳам солмас ҳаяжон:
Фарзандлари ясаган барин
Дахлсиздир тупроғсимон.

Мироб дили — бутун бир колхоз
Эртасининг гулдуротида :
Сув етарми, қандай келар куз,
Қолмасми сел, ё дўл остида!

Бу — шон, бу — нон, бир элга обрў,
Ўзгасини ўйламайди ҳам.
Неварадай борлиги орзу,
Оромидай ташвиши ўжтам.

Ердан янги кутади ҳосил,
Невараси бахтидай оппоқ.
Коинотда бормикан сеҳр,
Истиқболдан қудратга бойроқ....

1968

ОЙДИНДА

Чарх тўлганда ой кўкда
Боғчада бўлганмисиз?
Ним мовий шўъла кафтда
Дунёни кўрганмисиз?

Жилиб-жилмас тўлин ой,
Булут хаёлдай енгил,
Ой анҳорда қулун той,
Гилосда шигил-шигил.

Яхлит ойнадай бўлиб,
Ҳовузга ёйилган у.
Эгилсам — тубдан тўлиб
Узим чиқдим рўбарў:

Атрофим тўла саф-саф,
Минг-минг юлдуз ора ман.
Барин сидирға чайқаб,
Ерга судраб бораман.

Ерда: новда, гул, барглар,
Акси кашта сингари.
Сел унутган кўлмаклар
Мисли ойнинг сингани —

Енади парча-парча.
Шабнам нақ ел сочган чўғ.
Ҳар нурда шодлик қанча,
Ҳар соя сирга тўлиғ.

Сайҳонлар нақ нур майдон,
Уйқуда барча товуш.
Инида ухлар нодон,
Латофатни сезмас қуш.

Ўзимга ташлайман кўз:
Кўксим, қўлимда шўъла
Осмонга тутаман юз,
Ел силар ёғду қўл-ла.

Эҳ, умр ярмин ютиб,
Ўтган тунлардами айб?
Энди бу кўркни тутиб,
Кундузга бермасам ҳайф?

1968

ОЛМА

Шуълага қорилган сув оқар балқиб
Келажакка йўлдай тиниқ, сержилва.
Ҳай қиз, тўлқинида келади оқиб
Бир олма, ариқнинг лабидан жилма!

Тўлқин симоб қафтда ўйнайди уни,
Бир юзи ним пушти, бир юзи тарам.
Тарасанг тара-ю тегирмон сувни,
Тутиб ол, сўнг пушмон бўлмагин сен ҳам.

Ҳалқа-ҳалқа тўлқин оқизиб кетар,
Ортидан афсус-ла, боқиш беҳуда.
Бахт ҳам худди шундай:
  курашган етар,
Лекин, пишиб, оқиб келмайди сувда...

1968

* * *

«Тўрга ташриф!»... дейсиз, жой не гап,
Юрак, фикр, меҳр олдида.
Биласиз-ку, диллар дил талаб,
Юртлар ошар дийдор дардида.

Дўст нигоҳда кўрсам ўзимни,
Маликадай тўрда сезаман.
Бир офтоб силаб кўзимни,
Бахтлар водийсида кезаман.

Илтифотли диллар тафтидан
Илҳом қайнар мисоли булоқ.
Шеърятнинг ёрқин тахтида
Кўринишдан бахт борми зўрроқ?

1968

СОҒИНИБ

Шу кунларда баҳорга зорман,
Навжувонлик ўти танда йўқ.
Куз сингари заъфар рухсорман,
Мевалар ҳам шохлардан узук.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Тан-хасталик эзади руҳим.
Танҳо эмас, қаторда борман,
Яна нени излайди суқим?

Шу кунларда баҳорга зорман,
Шаффоф, ёрқин куй тилар кўнгул.
Яхшиямки. қаламга ёрман,
Сўзлаб турар бор дилимни ул.

Шу кунларда баҳорга зорман,
Ўз баҳорим каби бемисол,
Баҳор қайтмас, ёнувчи қорман
Ё нўноқ қўл бутаган ниҳол.

Шу кунларда баҳорга зорман...

1968

МЕНИНГ ТОНГИМ

Она тупроқ оромда ётар,
Олиб тунги рисқи-қудратни.
Менинг тонгим қалбимда отар,
Уйдан, кўздан ҳайдаб зулматни.

Тундан тонгни узиб оламан,
Катта бўлсин деб ишли куним.
Қоғоз узра саҳар ёяман,
Бағишлайман умрига қўним:

Ой қолдирган момиқ изларни,
Кўчираман шеър сатрига.
Иситмовчи шўх юлдузларни
Пайвандлайман ернинг таптига.

Олов чеҳра қизлар қатида
Бахт тўқишга бераман фармон.
Токи яшаб инсон вақтида,
Қуёшга тик боқсин бизсимон.

Менинг тонгим бошланар тундан.
Кузатаман гунча кулишин.
Тоғ ортида бошланар кундан
Япроқларда шабнам сўнишин.

Сийнадай оқ тонг уйғониши
Хуснига йўқ кундузда қиёс.
Саҳар бедор қушнинг хониши
Ажиб шодлик, ёниқ эҳтирос.

Қай уйдадир йиғлади гўдак,
— Бер онаси, хушбўй кўкракни!
Унга темир қанотлар керак,
Тарк этмак-чун, бу тор йўргакни!

Узоқ-яқин деразаларда
Бирин-кетин ёнади чироқ.
Шошқин қадам, куй, пардаларда
Янги тонгга киради тупроқ.

Тундан юлган тонгим:
Гоҳ бир шеър,
Гоҳ ўқилган бир китоб бўлур,
Гоҳ умрнинг ўтган беҳосил
Сафҳасига бўм-бўш боб бўлур

1968

ҚАЛБИМ ҚОЛГАН ЭДИ БУ ЕРДА

Қалбим қолган эди, бир чоғ бу ерда,
Сизнинг дилингиз-ла жўнаб кетгандим.
Аждодим, авлодим қибласи — элда
Қалбимни соғиниб шеърлар битгандим
Қани бунда ташлаб кетган у қалбим?

Кезиб, сою қоя кўрмаган жондек,
Тоққа тармашгандим толиб тизларим,
Сочилганди шодлик ёқут маржондек,
Лекин тун сел ювгач кунлик изларим
Сирқираб чиққанди толган тизларим.

Аммо яна тонгда тушгандим йўлга
Соя кўтарилмас чўққига дадил.
Конларга тушганда олгандим қўлга
Юракни кончининг фонуси шакл
Шўъладай қолганди у ерда ҳам дил.

Эсимда, чорлашди юлдузларсимон
Чақмоқ ва бижилдоқ бир давра гўдак,
Мен бўлсам айланиб гўдакка шу он
Ҳар бири кўзидан гўё бойчечак,
Гилоедай боққанди мен берган юрак.

Не яқин-йироққа йўлдош бўлмадим,
Бу қутлуғ умримнинг измида эркин.
Ҳеч ерда ҳеч кимнинг бахтин юлмадим,
Туйғумни изларга отмадим, лекин
Писанд ҳам қилмадим рашклилар кекин.

Ҳар ерда денгизга тушган томчидай,
Қалбим зарраларга кетди бўлиниб.
Аммо дилга кирган ҳар дўст севинчдай,
Илҳом, куч, ҳаётдай жонимга иниб,
Яшадим, дарёдай тўлиб, тўлиниб.

Қолган дил изидан яна келдиму,
Мингларча нигоҳлар сеҳрида қолдим.
Ҳар салом, ҳар иссиқ табассум, кулгу,
Мавжида у қолган дилим кўролдим.

Удумдай, меросдай қон-ла ўтдими,
Бу беҳад кўзларда мавж урган меҳр?
Зарра-зарра қолган қалбим ўtimi,
Бизни яқин қилган муаззам сеҳр?

Мен олган диллар ҳам ҳамон қалбимда
Ҳаётим безаги, шеърим жаранги.
Ичган сувларимнинг нами лабимда,
Сочларимда ҳатто йўлларнинг чанги,

Уша ўт ёшликка мен содиқ қолиб,
Бутун халққа дилим бериб кетаман.
Сўнг бу гул диёрни қўмсаб, соғиниб,
Қуёшдай дўстликни куйлаб ўтаман.

1968

ҲАЙКАЛ

*(Тошкент область, Оққўрғон районидаги Ҳамид Олим-
жон номли колхозда шоирга ҳайкал қўйилди)*

Бу ерда шоирга қўйилди ҳайкал,
Инсон заковати, ақли, меҳри бу!
Кекса табиатга берилган сайқал,
Шеърят қудрати, санъат сеҳри бу.

Боқ, деб, қуёш, юлдуз, тоғ, далаларга,
Улим йиқитганин кўтарди халқи.
Энди мен ҳам фарзанд, невараларга,
Кўрсата оламан тоғдек тик қадин.

Ана, юзда илҳом, қўлида қоғоз,
Ҳозир водий кезиб қўшиқ битгудай,
Сўзларига қайта берганга парвоз,
Ҳаёт-чун таъзимин дoston этгудай.

Ассалом! Айт, кимга бошимни эгай,
Кимларнинг қўлини суртай кўзимга,
Чорак аср ўта келиб тирикдай,
Боқиб турганин-чун сўлгун юзимга.

Қанча бизга сени қўймасдан яқин,
Ўртамизда ётган ҳижрон тошини,
Олиб ташлаб: сени гўё бир чақин,

Гўё нон, гўё сув, шеърдай, ёрқин
Дурдай кўтардилар азиз бошингни.

Бир улкан қалбдайсан, мард, алп сиёқли,
Йиллар қаритмапти, ҳамон кўркам, ёш,
Қанча кўрмаганинг тирик ҳаётни
Ёзиб ҳар юракка солгудай қуёш.

Бу — кафтда кўтарган яшнаган тупроқ,
Сенинг номингдаги колхоз аталур.
Бунда шеърдай меҳнат талаб ҳар чаноқ,
Ҳар кун янги шодлик, бахт яратилур.

Сен бунда меҳмонмас, азиз фарзандсан,
Сафарбар суръатга тирик эмакдош,
Қанча жилд ва қанча минглаб варақдан
Чиқиб, тер тўкасан — деҳқонга йўлдош.

Сени бир кўрмаган, эшитмаган ҳам
Бунда сенсиз шонин этмайди баён,
Шуҳратни ўйламай, тебранган қалам,
Авлодга хизматдан қолмас ҳеч қачон.

Мағрур кўтарилдинг бошоқдай ўсиб,
Сен билан сафимиз яна зич, азим.
Мангулик-чун тақдир, шеъримни тутиб
Халқингга ва сенга қиламан таъзим.

1968

ХУСУМАТ

Уйқу ўмраб олиб тупроқни,
Танҳо ҳоким бўлиб юрибди.
Лекин кўзимдаги чироқни
Учиролмай заиф турибди.

Ишга солиб бутун ҳунарин,
Ҳамма
ёққа сочди сукунат.
Барча товуш, барча нурларин,
Барча кеки, барча хусумат —

Зулматини устимға уйиб,
Бардошимга боқади ҳайрон.
Кўрпаларин бигиздай ўйиб,
Мен этаман қурганин вайрон.

У бир ўзи қилар томоша,
Кундузлардан яширганимни,
Гоҳ аламин киприклар оша
Қўрғошиндай тоширганимни...

1968

СУҒ

Ўтган кунларимга келар суғ, ҳавасим,
У — менинг қуёшдай ёшлигим.
Ўтган тунларимга келар суғ, ҳавасим,
У — ойдин шодлик, бебошлигим.

Думбуллик, жамол ҳам, бокира хаёл ҳам,
Ўктамлик, эркалик, жасорат.
Севгидан мастлик ҳам, ҳижрондан беҳол дам,
Ғафлатдан вайронлик, қаноат.

Долғали туйгулар оловли тўлқини,
Хилватлаб етаклаб юрганда,
Қонингнинг, қалбингнинг бахтиёр шовқини
Ақлингни кишанлаб турганда;

Офтобни хиралаб, қуёшдай кулган он,
Ўйлаган эдикми, жаҳонни?
Энди-чи, ўй, ишинг, шодлигинг бор жаҳон,
Баҳордай не ёқар бу қонни?

1968

НЕЧУН ТАЪНА

Эй сен, баҳорига куз бўлгур йироқ,
Нечун таъна ажин ҳақида?
Ахир, чўлмас ҳосил ўрилган тупроқ,
Ажин — жўяк ҳосил тагида.

Ажин мунг, зор эмас, эмас нур, қўшиқ,
Ялпи тўйда ўтмайди умр.
Зотан, фасл билан ҳеч ишимиз йўқ,
Зарурини кашф этади дил.

Сен ўзинг фарзандинг ҳуснин асири,
Бетоқатсан кўрмасанг кунда.
Шудир ажинини сезмаслик сири,
Таранг жамол қизда, ўғилда.

Ажининг мунча тез уруғлайди деб,
Эркатоёи, қилма сен таъна.
Бу — дадил қадамли авлодидан зеб,
Бу — ажоддан дурдай анъана.

1968

* * *

Учиб кетди полопон қуши,
Уя бўм-бўш қолди қорайиб.
Пар остида сирқирар тўши,
Кўз олдида дунё торайиб.

Мунг-ла сўроқ ташлар ҳар тараф,
Мағрур боши ботди бўйнига.
Чағалари жуфт қанот боглаб,
Шўнғиди кенг ҳаёт қўйнига.

Ютмоқ бўлиб уя ҳувиллар,
Чағалари ўрнин силар тўшлари,
Еллар чағ-чуғидай туйилар,
Қувонч бериб сийлар тушлари

1968

* * *

Осмонда бир тилим ҳандалак
Мисоли муаллақ сариқ ой.
Отадан ажралган фарзанддак,
Тақдирнинг зарбидан қадди ёй.

Ҳайдар у, неча тун, кундузни,
Ярқираб чарх урар тўлиной!..
Фарзанд ҳам тиклайди ўзини
Ва кўкси минг бахтга бўлар жой...

1968

КУЗГУ ОЛДИДА

Нега сени яратдилар экан,
Бундай шаффоф тоза жисмдан?
Нега сенга ўрнатдилар экан,
Маккорликни жоду тилсимдан.

Сен ёшликни этганигда акс,
Ивирсиймиз кетмай ёнингдан.
Нари жилсак берухсат, бебаҳс,
Изсиз сидирасан ёдингдан.

Қонда югурганин сезгандим,
Баҳор каби ёрқин ҳисларни.
Сен бўлмасанг, унутар эдим,
Манглайимда ётган изларни.

Безбет, сотқин, рақибдай боқиб,
Соласан бор нуқсим юзимга..
Қани, руҳим китобин ўқиб,
Сўзлаб бер-чи, қайта ўзимга!

1968

ЯНА БАҲОР ҲОКИМ

Баҳор келди қишни, ланжликни ҳайдаб,
Ҳамма ёққа сочди сирли латофат.
Булутни майдалаб, нур ичра яйраб,
Еллардан юлқилаб олди қаноат.

Дарахтлар ялтираб, бўртди ҳар куртак,
Сайроқи қушларни келтирди менга.
Дафъатан тўкилган ёмғир ҳам дурдек,
Кузсифат ҳеч кимни қувламас инга.

Шошқалоқ чечаклар боқиб қуёшга,
Бахтиёр диллардай ичди ҳарорат.
Қуёш нури ўхшаб мунис йўлдошга,
Ҳатто ётоқларда бахш этди роҳат.

Бокира ҳис каби шафтоли гулда,
Ним пушти боқиши — нақ қиз чеҳраси.
Кибор гилосларнинг новдаси дурда,
Серҳавас онадай толмай силласи —

Безатди борлиқни она табиат,
Менинг қалбимни ҳам чиқармай эздан.
Нурга кирди узоқ ёшликдаги бахт:
Уйғонди дил, қалам ўтбардор ҳисдан.

Инсон, қуш, ғунчалар қатида қўшиқ,
Қўшиқ осмон бўйлаб ёйилган, авжда.
Баҳор жавлон уриб сочади уруғ,
Қуёшдан чўзилган нурли ҳовучда.

Сув оларди ерда, кўкда янги бахт,
Шодлик оғушида нур кафтда дунё.
Эй воҳ, ёв келгандай қулади бу тахт,
Ют, ўлим ютгандай нақ қора рўё.

Бир нафасда ёпди қор оқ кафанин,
Ҳамма новдаларда сўлгин гул қолди.
Қўлга олмай ақал тўнғич фарзандин,
Шундай, барча дарахт бирдан тул қолди.

Сабрли ва мушфиқ она табиат
Мунгли сукунатда боқар тунд, абгор.
Тангриси — қуёшдан тилар ҳамият,
Барча фарзандига излайди мадор.

Шамол бўлиб силкди дарахтдан қорни,
Ҳар эгик гиёҳни кўтарди ердан.
Битталаб шимирди ҳар томчи зорни,
Илиқ оғушлади борлиқни бирдан.

Шаҳиди устида чекмади фарёд,
Ҳар илинган жонни олди ардоққа.
Зилол, пушти, қизил... минг рангда ҳаёт
Қўшиқ, ғайрат бўлиб кирди тупроққа.

Яна баҳор ҳоким! Эй тангрим — ҳаёт,
Кўзим, қоним, куним, умиддаги куч,
Қалам деҳқониман, ором, ланжлик ёт,
Либосим, номусим, шоним бўлиб қуч!

1968

ЎГИРЛАМАНГ ҚАЛАМИМ БИР КУН

«Ўғирлайман қаламинг бир кун!»
Ҳазилингиз кўчирди жоним.
Нақ яроқсиз қолардай бугун,
Сирқиради толе, имоним.

Ўғирламанг қаламим бир кун,
Мени этманг соқов ва чўлоқ.
Тақинчоғим, анжомим тўкин,
Бари қўлга, кўзга яқинроқ
Ётар, олманг қаламим бир кун.

Мен Ҳофиздай улашмайман юрт!
Истеъдодим, қалбим сизларга.
Яхши номим, бахт-севинчим бут
Барчасини берай қизларга.

Юрагимдан узайин парча
Ва келтириб шам деб тутайин.
Хоҳиш, қоҳиш, измингиз барча,
Барчасини кўзга суртайин —
Ўғирламанг қаламим бир кун.

Гар пахтадан тўлмаса режа
Сочларимни берайин қўшиб,

Сизга ором бермаса кеча,
Олинг мендан! Мен бедор жўшиб

Бахтингизни олай қаламга,
Очиб берай сизга қалбингиз.
Шуҳратини ёяй оламга
Меҳнатингиз, севги, кашфингиз.
Ўғирламанг қаламим бир кун!

Қалам-ла мен тўқийман қўшиқ,
У — инсонга, элга хизматим.
Бурчин бекам адо этган йўқ,
Қарзим узар икки фарзандим.

Фарзанд меҳри ва қаламимни
Худо ҳаққи, қўйинг ўзимга.
Усиз қолсам, ўлди деб мани
Секин парда тортинг юзимга...

Ўғирламанг қаламим бир кун..

1968

ОРЗУГА АЙБ ИҮҚ...

Шу кунларда қалб қўшиққа тор,
Кунда битга ёзаман шеър
Маъюси ҳам, ёрқини ҳам бор
Тупроқ, ҳаёт, юрак бу ахир!

Ёзганда-ку, унутман кўр-кар,
Фақат дилга соламан қулоқ.
Бузиб, ясаб, мисоли заргар,
Борин тўкиб... нуқта қўйибоқ

Бир тингловчи қоламан излаб
Ва орқага тортар юрагим.
Уйғотибми, чорлабми, бўзлаб,
Топиб, фикринг келар сўрагим...

1968

МЕНИНГ МЕҲРИБОН ОНАГИНАМ

Онам, менинг мушфиқ, меҳрибон онам,
Қалбимда овозинг, ўзинг қаерда!
Қуёш огушига солганми олам,
Шуъладай одиминг қайси асрда?

Қайси минтақада нафасинг ҳаёт,
Қайда, ким йўлига кўзинг мунтазир!
Қайси сайёрада эй, сен Одамзод,
Фарзандинг бўшлиқни этмоқда асир.

Қай қабила, қай чўл, қай чўққи, қай ғор,
Сенинг илк шодлигинг шоҳиди макон?
Олам туғилиши эди сен илк бор,
Фарзанд-ла сукутни уйғотган замон.

Қачон эди ўша, эзгу дақиқа?
Юзимда сезаман ўша ҳовурни.
Онам, сен кашф этган буюк ақида
Йиллардай кексартиб аср, даврни,

Уша қаҳрамонлик, ўша ҳуснда
Қоинотда, менда яшайди ҳаёт,
Ажал-ла юзма-юз турган йўсинда
Она лавозимин этаман бунёд.

Ва қонда югурар садоқат ҳисси,
Кўксинг иссиқлиги элитар ҳушим.
Оловга ташлайди басир бу жисмим
Ҳануз ўталмаган фарзандлик бурчим.

Онам, менинг мушфиқ, меҳрибон онам,
Кўзимда илоҳий эзгу суратинг.
Яна ҳаёт тўлиқ, булутдай кўркам
Қайда жон бағишлар метин қудратинг?

Хабар бер, таваллуд дардини олай,
Нурда чўмилтирай сени, болангни.
Тарозу — юлдузга беланчак осай,
Сол, ҳаёт бермоқдан толмас танангни.

Туганмас аллангдан айтай ўзингга,
Меҳр бешигида сен ҳам ол ором.
Оҳ, нега келмади уйқу кўзингга
Эй менинг бир умр бедор зўр дунём.

Бир чоқ ухладингми, мириқиб, қониб,
Бир нафас бўлганми бурчларинг унут?
Биламан, мизғисанг ҳаёт бўш қолиб,
Қоинотга қайта чўкади сукут.

Ҳеч бўлмаса, ўлтир, узатиб оёғ,
Мангулик йўл босган товон олсин дам.
Тизларингда ётган қўлларинг чарчоғ,
Ҳордиқ олармикан қалб-ла силасам.

Оппоқ сочларингга қора кўзимнинг
Миннатдор нуруни қилолсам тароқ.
Чуқур ажинингга боқиб, умримнинг
Бебош тантилигин кўрдим ёрқинроқ.

Онам, эркалашинг, ўгит, танбеҳинг,
Бари сутинг каби жонимга озиқ.
Оҳ, буни мен англаб етгунимча минг-
Минг аламларни қилмадим тортиқ.

Барисига узр, пойингга чўкиб,
Қўлинг қадоғига эгаман бошим.
Қалбинг инжитмайман кўз ёшим тўкиб,
Эй менинг саховат, шодлик қуёшим.

Оҳ, дарҳол кечирдинг, нигоҳинг таскин,
Ўтинг рутубатим, ҳасратим олди.
Сенга етганимча бўлган бор дардим
Йилларим сингари учиб йўқолди.

Ўзимни гўдакдай сезиб тизингда,
Булутдай, қулундай яйрайди таним.
Умринг ифтихорим, ҳатто изингдан
Кўтарилган чанг ҳам, сендай Ватаним!

Сен тупроқ

осмоним,

қоям,

ўт,

наҳрим,

Сен сўнги нидомсан жон берар палла.
Эй, мусаффо кўкси дахлсиз маҳрим,
Мен-она қизингга айт, жонбахш алла.

Ҳар сўзинг бир китоб, сеҳрига кириб,
Сен — Момо Ҳавонинг йўлига тушай.
Бир нуқтасин тўксам, киприк-ла териб,
Ичга солганингни дилимдан қўшай.

Негаки, хоксор, улкан юрагинг,
Узоқ йўл дардини тубга солар жим.
Бир умрлик йўлда кечиб, кўрганинг
Зарраси мадҳига етарми кучим!

Сўз тилаб койитмам,
Меҳроб тўрида
Ўлтир, қалбинг уриб турса кифоя.
Дилим каби содиқ қалам қўлимда,
Сен ўз юрагингдан бошла ҳикоя.

ХОТИРА САТРАРИ

Бари унутилар,
унутилар тўйлар,
Кўкда булутлардан гўё беланчак ясаб
Сени аллалаган севинчлар баъзан.

Мақсад йўлидаги заҳмат унутилар,
Ишонган кишингдан келган сотқинлик,
Ҳатто ўтган ёшлик,
Ўтган умр чиқар хотирдан.
Лекин севги унутилмас,
Унутилмас ўлим,
Унутилмас уйинг вайрон бўлгани —
Қолар дилда доғдай мангу сирқираб!
Унутилмас сени вайроналикдан,
Тақдирнинг зарбидан, ҳайроналикдан
Меҳрибон бир қўлнинг суяб олгани,
Нақ висол дамидай қолар ярқираб.

Унутилмас дардни эслаш ҳам оғир:
Тошкент кўчасида судралдим у кун,
Мудҳиш манзарадан оғриб нигоҳим.
Қулаган уйлардай парчаланди дил,
Қонимни тезлатди яширган оҳим.

Ҳар ёқда фарёддан оғир бир сукут
Оёғингдан чиққан сотқин бир муштан —
Кечаги осойиш ҳаёт тўкилмиш.

Севинч, орзуларга,
Ишқ, ташвишларга,
Нуқсонга ва шонга —

Хуллас, инсонга
Паноҳ чок-чокидан шу тонг сўкилмиш.

Машъум гулдурашни эшитаман гўё,
Гўё ер остидан улкан мусибат
Чиқиб тортгудай бор жонли оёгин.
Тинглайман: кийикдай сергак оналарнинг,
Ранги-қути ўчиб ота бағрига
Биқинган гўдакларнинг унсиз сўроғин.

Сергак сукунатдан мен гаранг ва лол,
Қон уришим исён,

Нафасим фарёд,

Назарим кезувчи аланга бўлиб
Йиғлаб, сузиб юрар вайроналикда.
Меним кўҳна,

беҳад қадрдон шаҳрим,

Аждод, авлодимга дахлсиз маҳрим
Фарзандлари қолди ҳайроналикда.

Унутилмас ҳеч вақт вайроналикдан,
Сени гирдоблаган ҳайроналикдан
Меҳрибон бир қўлнинг суяб олгани,
Сенинг музлайёзган мажруҳ жонингга,
Ҳалокатда қолган руҳ, имонингга
Қайта ҳаёт бериб офтоб солгани.

Шаҳрим кўчасида кезаман букун,
Тоғлардан тўкилган шалоладай тик,
Нурга тўлган уйлар сеҳрлар нигоҳ,
Севинчу аламга,
Меҳнат ва шонга,
Тугилиш, ўлимга,
Ишқу имонга
Ватан, бахт аталмиш нурли бир паноҳ.
У тонг, ер бағридан чиққан фалокат
Узра кўкдан тунда тушмади бу бахт.
Бошинга қор эмас, мусибат ёғса
Суёвчинг бўлмаса мушкул ростлаш қад.

Бутун ўлка келди бизни суяшга,
Шаҳримизнинг очиқ эшикларидан.

Қуёшдай беминнат,
Чақиндай тезкор,
Кўҳна шаҳримизда: ҳеч қуламасга,
На йиллар, на селдан ҳеч нурамасга
Меҳрдай, садоқат йўғирмасидан
Уйлар қурди Дўстлик номли Бинокор.
Давримиз кўзидай кўкка интилган
Юксак биоларнинг сон-саногини
Билмам, кўзга шуъла урар унга қарасам.
Тақдирига кириб тошкентликларнинг
Аҳил оиланинг фарзандларидай
Саф-саф туришади елкадош, қардош
Садоқатда ичиб бир-бирига қасам.

Уйлар, қўшиқ каби ёрқин
Хаёлдай баланд,
Сон минг теразадан сачраган нурни
Юлдуздай иламан ҳовучим куйиб,

Ҳали бунча дуру ёқут ва қаҳрабони,
На қизим, келиним, на набирамга
Ипга тизмагандим бир шодлик туйиб.
Волга, Днепрдай,

Вахшдай,

Амудай

Янги кўчаларга ётган юлдузлараро
Худди эртақдаги маликалардай
Мен кечиб ўтаман оқшом, тунлари.
Биламан, бу нурлар,

Бу тўкилган юлдуз,

Шу уйларда боқий ором,

Бахт кўзи.

Тошкентликлар энди қуёш ва дилдан
Ҳайкалга қуяжак ташаккур сўзин.
Тошкент кўчасида кезаман,

Қалбим

Кўксим яйратади ажиб бир қудрат,
Метинлаб қўйилган элларнинг меҳри.

Бизга ва келажак тошкентликларга
Юлдузларни сочган буюк мунажжим
Дўстлик меъморийнинг қилади зикрин.

1970

СЕНСИЗ

Мана бир умрни яшадим сенсиз,
Қайтмас шодликларнинг қайтишин кутиб.
Тобутинг бошида чўкканимда тиз,
Фарзандлар кўтарди қўлимдан тутиб.

Шундан бери тикман. Ҳар нега қалқон,
Бахтга, баҳорга ҳам, қишга, қайғуга.
Биров азасида йиғлайман қон-қон,
Тўйида яйрайман ўхшаб оҳуга.

Лекин қолганимда қалбим-ла танҳо,
Туйғулар зорига солганда қулоқ.
Ўзни заиф, чанқоқ сезганда гоҳо,
Аламдан бераман жавобсиз сўроқ:
Тирик экан нега ташлаб кетмадинг?

Мендан нафисроқнинг ҳуснига ошиқ,
Мендан ёниқроғи тортмади сани,
Эди нигоҳингга бор жаннат очиқ,
Сени мажнун этиб бир ер гўзали
Нега, мени ташлаб кетавермадинг?

Тирик айрилишнинг доғи оғирмиш,
Хўрлик кемирармиш умрни чайнаб!

Бу — мудҳиш эговга берардим туриш,
Кетсанг ҳам менга жон туйғунгдан айнаб,

Билардим, қайдадир оласан нафас,
Мураккаб бу дунё сен-чун ҳам тирик.
Сенга ёт — ношудлик, тунд руҳлик, қафас,
Бугунги қадаминг кечадан йирик,
Нега, нега мени ташлаб кетмадинг?

Биламан, рашк мени этарди ҳалок,
Афзал кўрганингни қарғаб ўтардим,
Изингдан юрмасдим соядай ғамнок,
Лекин ишқ ҳаққи-ла мағрур кутардим.

Ҳаётда мен учун қолардинг тирик,
Қаламинг муждасин кутардим муштоқ...

* * *

Маънос тақдирингга яшаб мен шерик,
Мушкул бўлаётир шодлик яратмоқ.
Нега тирик экан ташлаб кетмадинг,
Ташлаб кетмадинг-са, бошлаб кетмадинг?!

1970

ТАҲСИНУ ТАЪЗИМ!

Эй, азиз халқимнинг деҳқон шуҳрати,
Беминнат қудрати, сизларга салом!
Азамат ўғлони, асил зумради,
Жасур аёли-ю қизларга салом!

Мана, ҳар йилгидай чеҳралар гулгун,
Ҳар йилгидай олтин пахтамиздан тоғ,
Ҳар йилгидай нону мевамиз тўкин,
Бор неъматин тўқди инсон ва тупроғ.

Киприк билан териб олинди оқ зар,
Ярқираб турибди аҳдимиз оқ бахт.
Гўё йил кафтида келтирди зафар,
Гўё бўлмагандай кураш ва меҳнат.

Ўктам бир вазминлик келбатингизда,
Қуёш силаб олган бор ҳорғинликни
Доно кўз, камсухан суҳбатингизда,
Кўраман парпироқ бир ойдинликни.

Дилимда бир тошқин таҳсин гуркираб,
Деҳқон қўлингизга қиламан таъзим.
Номингизни офтоб нурига ўраб
Шуҳрат, шаънингизга ёзаман шеърим.

Мен сиз ҳақингизда тебратсам қалам,
Республикам ўзи қалб бўлиб куйлар,
Нақ чақмоқдай кескин, сойдаи беором,
Ҳаводай, борлигим чулғайди ўйлар.

Фикрлаб кўраман зафар боисин:
Ишчи-ю деҳқону олим бир оғуш.
Наздимда далада завод нафаси,
Деҳқон махсулисиз фабрик, завод бўш.

Эй насл-насаб-ла пахтакор деҳқон,
Фикрлаб кўрайлик қамти ўлтириб:
Сиз уруғ тиккану полиз эккан он,
Элга сўз берганда оғиз тўлдириб,
Ҳосиллар бодраб қўлни тутганда
Илму фан эмасми сизларга йўлдош?
Елини тирсиллаб говмиш сигирлар
Жавдираб соғувчи қизни кутганда
Машина эмасми содиқ кўмакдош?

Шаҳар-чи? даласиз бефайз, беҳусн!!
Қизларнинг нафасисимон ҳаётбахш
Тоғ суви, қир нони бўлмаса не кун?
Олим ҳам, ишчи ҳам бир баҳордай нақш
Билан ёнган либос бўлмаса юпун!

Дала! Дала ели урар кўксимга,
Дарҳол соғинаман водий, чўлларни,
Деҳқон! Сиз беминнат илҳомсиз дилга!
Ипакдай ҳимралган меҳр йўллари
Сизни яқин қилиб берганда менга,

Сахий қалбингизга соламан қулоқ,
Шодлик, гурурингиз уқиб оламан,

Меҳнаткаш қўлингиз бўлса-да қадоқ,
Қадоқсиз дилингиз куйга соламан.

Ҳорманг бобо деҳқон, шуҳратли йилда,
Ленинча зафарлар муборақ бўлсин!
Дўсту оғайнидан юз тил, бир дилдан
Уқилган таҳсинлар муборақ бўлсин!

Хирмон! Хирмон оппоқ пахтадан хирмон,
Тилла дона каби буғдойдан хирмон!
Хирмон, дурдай узун, тил ёрар қовун,
Тенгсиз қоракўлу ипақдан хирмон.

Далада кезаман! Оқ тонг нуридай,
Зафар тантанаси офтоб ранг юзда.
Буғдой ўримининг суронларидай,
Суръат парпирайди ҳали ҳам кўзда.

Муътабар кексалар — халқига қойим,
Оппоқ соч, соқолдан ёғилади нур.
Хиёл ҳорғиш, хиёл оромга мойил.
Лекин кўзда зафар бахш этган ҳузур.

Сизмасми, биринчи каналлар очиб,
Чўлларга ёшликни, боғни бошлаган?
Узоқ, мушкул алвон уфққа боқиб,
Ғайратни етаклаб қадам ташлаган?

Канал қазмоқ, чўллар сукутин бузмоқ,
Иқбол тузмоқ билан шуҳрат таратган,
Сиз аждод касбига илк олиб сабоқ
Совет пахтачилик илмин яратган?

Ҳаёт шу, забардаст чинор қатида,
Ниҳол буй чўзганин билмай қоламиз,
Юк хиёл оғирлик қилган пайтида
Елкасин тутгандан қувват оламиз!

Ёшликнинг келбати нақадар ўктам,
Нақадар муқтадир, нақадар учқур,
Ахир, аждодлари эмасми шаҳдам,
Ушалардан мерос жасорат ва қўр.

Йигитлар, сизларга ҳавасим келар,
Бургутдай қуёшга керасиз кўкрак.
Оталар қўлидан эртамиз кулар,
Сизнинг кафтингизда бутун келажак.

Юракдай лим ҳаёт орзу, амал ҳам,
Кўзингизда нотинч, тинч бутун жаҳон.
Бугунги яшнаган бепоёнлик кам,
Кўтармак бўласиз ойда ҳам хирмон.

Ҳаёт шу, Ишқ отли баҳор шавқини,
Қиш демай, ёз демай киради қонга.
Ҳеч ажаб эмаски, қизларнинг туни,
Сиз ҳақдаги туш-ла уланса тонгга.

Фақат она қалби, ернинг сиримас,
Сизга машиналар тили ҳам аён,
Идрок, иродага кела олмай бас,
Тоғдан кўчки кўчар, осмондан туман.

Аммо ажиб қизга дуч келган чоғда,
Қийгоч кўзларингиз боқар мулойим,
Измингизсиз бир ранг чақнаб ёноғда
Лол қилиб қўяди битта Гулойим.

Эл ишқи ёнида ёр ишқи, ёниб
Ҳеч чигал қолмайди сиз қилмаган ҳал;
Эрта баҳор бийдай саҳрога бориб,
Бир шаҳар қурасиз куз келган маҳал!

На бахтки, замонда йигит ва қизлар,
Ўсади шовулдай етилиб дуркун,
Майли, эл ғурури, оналар бағри
Ватан келажаги яшасин эркин.

Эй сиз, давримизнинг азиз аёли,
Ҳар чоқ сиздан эди қўшиғим боши,
Оташ ранг юзингиз тиниқ ҳилоли,
Тилим боғлаб қўйди жамол қуёши.

Мунис бир латофат, назокат ўти,
Унга на ёз, на қиш беради завол,
Қошларнинг тўлқини, киприклар ўқи,
Юмшоқроқ дилларни кесар бемалол.

Сиз фақат ҳусннинг маликасими?
Сиз ҳусн, сиз меҳнат, шафқат ва чидам.
Сизсиз мусиқа йўқ, йўқ адиб назми,
Сизсиз оила йўқ, сизсиз шуҳрат кам.

Қиз уч юз тоннали тоғ уйса ўзи
Ақлмас, ҳайратга тушади юрак.
Аёл иши қирқу, биттадир сўзи:
Ердан олтин, бахтин топмоги керак!

Сиз дала кезасиз онадай худди,
Ҳар экин тилини англаб бемалол,
Дағал юмушларни қиласиз удда
Инсон зотидан энг нозик таъб аёл!

Аммо сир эмасдир, ҳаммага аён,
Ором оз, тиним кам иш қизиган чоғ.
Уйга тунда ҳорғин келасиз қўлон
Кўнгил очишлардан нарироқ сиз гоҳ.

Пилла шоширади, полиз ташналаб,
Уйда гўдагингиз қўмсайди кўкрак.
Жаҳонда не гап бор — билгингиз келар,
Рўзгор тузаб, китоб ўқиш ҳам керак.

Хуллас, сиз биласиз меҳнат, бахт нима,
Зафар яратишнинг аччиқ ҳам боли.
Салмоғи ўлчанар сиздайлар билан,
Шонли республикам жасур Аёли!

Шундай шодлигимиз, тантанамизда
Нозанин ва эпчил қўлингиз ёрдир.
Неки яратмасин инсон, ҳур асримизда
Барида қўшиқдай қалбингиз бордир.

Беш йиллик одими қадим далада,
Мана илк йилининг хирмони тоғ-тоғ.
Сўнг чаноқни териб айни паллада
Янги ҳосил учун кураш қизғин чоғ —

Деҳқондай юракка сиғмай қувонч, бахт
Ҳамма голиб қўлни сиқмоқ истайман!
Ёш раис аёл-ла қиламан суҳбат:
Довон жуда баланд, бари кенг дейман.

Дейди: «Дуруст чоғи яқунланди йил,
Ер таниш, куч аниқ, аҳд ўз аҳдимиз,
Биз ўтган бекатлар бўлмаган энгил,
Мушкул бўлгани-чун, қиммат бахтимиз».

Коммунист йигит-ла қиламан суҳбат,
Дейман: «Довон улкан, кўлами тенгсиз».
Дейди: «Шер фарзанди, шер бўлар албат,
Коммунист ўз бурчин унутмас ҳеч вақт».

Қачон сиз беуфқ орзу қилгансиз,
Чорлар янги ишу янги қўшиқлар,
Юлдузли, юлдузсиз қаҳрамонларсиз,
Шунинг-чун ярқироқ яқин уфқлар.

Ҳа, беш йиллик довон ҳар манзилига
Бир ёрқин, безавол бахт қурмоқ фарздир.
Эрта туғилажак ўктам фарзандга
Шундан парвоз бошла, демак ҳам қарздир.

Зафарли юракдан қутлаш эди аҳд,
Сиз бурчу орзуга олдингиз қамраб,
Сиз жони, сиз қони меи чекучи хат,
Қучувчи бир осмон юлдуздай жамлаб.

Худди Мурунговнинг олтинисимон,
Хирмон оқ зарингиз муборак бўлсин.
Дўсту қардошликка садоқат, имон,
Янги зафарингиз муборак бўлсин!

Тавсифингиз олтин китоб қилса кам,
Камтарин, бахтиёр меҳнаткаш халқим.
Сизнинг бир хирмонча шеър ёзмасам ҳам,
Бахт ҳаққи, қалбимдан қиламан таъзим!

1971

МАРВАРИД ЕШЛАР

(Леся Украинкадан)

Оҳ, ўлкам... бепоен далалар юрти.
Нечун ҳамма ёққа чўкмиш сукунат?
Нечун гулдуракни кутгандай худди
Мунғайган ўрмонда чирқираб фақат
Қушлар жим бўлади... туман ҳукмрон?
                    Ҳолимиз ёмон!..

Сен қайда, эй кўкнинг юлдузи — ҳурлик,
Осмонингдан пастга тушмайсан нечун?
Эркин нондай кутиб бизнинг ер шўрлик
Қийналди... ва ҳамон қуюқлашиб тун
Ҳақиқат-ла яккаш риё қилар жанг,
                    Аҳволимиз танг!..

Бутун халқ, оилам, онам ва иним
Занжирда инграйди суяги қақшаб.
Украинам тани тилим ва тилим,
Яллиглаб ёнади оловга ўхшаб.
Занжирни узишга мадад берар ким!
                    Билмайман, тангрим!..

Токай шундай бўлур, ё кулар тақдир?
Бу заиф қўлларга минг ва минг лаънат!
Нега қабр ичра туғилдик ахир,
Наҳот қуллик бордир қисматда фақат?
Гар шундай бўлса биз ўлмакка ҳозир...
                    Нақадар оғир!..

ОҚШОМГИ СОАТДА

Қуёш оғиб уфққа ботди,
Деразамдан қумуш ой боқди.
Парпиради осмонда юлдуз,
Атроф ухлаб... ғусса юмди кўз.
Боққа чиқиб оламан нафас,
Ой нурида куйлайман бирпас...
Бу ер қандай тоза, кенг, эркин
Унутилди ҳамма ғам секин.
Теварак боғ, уйлар қордай оқ,
Сайроқ булбул ўрмонда уйғоқ,
Волиндаги ҳаётдай худди
Ҳаёт қайда бегона юртда?
Она қучган каби ардоқлаб,
Уйларни тун олган қучоқлаб.
Гўё ширин фарзанд бешигин
Тебратгандай аллалаб секин
Нафас олар баҳорги ел жим...
Юрак тўлар қўшиқларга лим...

УМИД КУТАМАН

Бас! Тарқалинг, оғир хаёллар,
Ер юзида яшнади кўклам,
Наҳот, ёлғиз гусса, фарёдлар
Туманида сўлар ёшлик дам?

Йўқ! Мен кўзда ёш билан кулнб,
Қайғуда ҳам қўймам куйларим,
Мен барибир умидга тўлиб
Кулмоқчиман, кетинг ўйларим!

Мен ҳаттоки харобаликда,
Вайронада ўстираман гул.
Йўлларга гул экиб — совуқда
Сугорамаң кўз ёш-ла буткул.

Бу ёшлардан қўзғалмас бўрон,
Эрир ундан музлик қатламлар.
Мен эккан гул очилиб чандон
Балки келар ажиб кўкламлар.

Бу йўлларнинг чўққиларига
Зиналарни тошдан қуярман,
Харсангларни кўтарганда ҳам
Қўшиғимни тинмай куйларман.

Йилдай узун қоронғу тунлар
Мижжа қоқмай ўтаман уйғоқ,

Тунлар шоҳи — йўлчи юлдузни
Ўз кўзим-ла бўламан кўрмоқ.
Ҳа, кўзда ёш билан куламан,
Қайғуда ҳам қўймам куйларим.

Мен барибир умид кутамай,
Бас, тарқалинг, ғамгин ўйларим!

КУЙЛАРИМ

Куйларим! Нега сиз чақмоқдай бўлиб,
Жангларда ёнувчи пўлат эмассиз,
Ё душман бошини бешафқат узиб
Ташловчи шамшири қасос эмассиз.

Эй менинг тобламанган тигим — куйларим,
Сизни қинингиздан олсам суғуриб,
Фақат оқизасиз дилдан хунларим,
Ёв бағрин тешмайсиз яшиндай уриб!..

Бағишлаб барча куч, билим санъатни,
Мен пўлат шамширни чархлайман жангга —
Ярқираб, деворнинг бўлиб зийнати
Турган бу пўлатдан не фойда менга?

Эй, менинг курашга тайёр куйларим,
Биз ҳалок бўлмасмиз беҳуда ҳеч бир.
Балки сиз нотаниш жасур дўстларим
Қўлида бўларсиз душманга шамшир.

Кишанга теккан тиг чиқарган садо
Душман қўрғомини қўпориб ташлар.

Озод қардошларнинг дардига даво
Бўлиб кураш сари, жанг сари бошлар.

Қасоскор ҳеч қачон жангда енгилмас,
Ҳужумга кираркан қўшиқ-ла ҳамдам.
Куйларим! Бу заиф қўлларга эмас,
Жасур курашчига ёр бўлинг ҳар дам!

КУЙЛА, ЮРАК!

Куйла юрак, тинмайин куйла,
Куйла, тупроқ ва осмонни,
Куйла, сенинг қўшиқларингда
Гувилласин Ватан ўрмони.

Жанг тўфони солган даҳшатдан
Куйла, тутқич бермаган эй қуш!
Сукут ётдир — ўлка гурбатда,
Жангда тутиб ёнаркан турмуш.

Куйла, майли, қўшиқ фарёди
Гумбурлаган довулдан ўзсин!
Куйла, куйинг тутиб ҳар ённи
Пулемётлар овози ўчсин!

Куйла юрак, қасос садоси
Кессин ёвни заҳарли ўқдай!
Ғазабларинг ўлим балоси
Бўлиб бўғсин худди сиртмоқдай!

Орзу-армонларинг кўкдай кенг,
Барин куйла, тинмайин жўшқин!
Куйламасанг — сен тош билан тенг,
Оёқ ости бўласан у кун!

МЕНИНГ ҰЛКАМ

(Соломея Нерисдан)

Қаҳрабонинг олтии томчисимон
Тоза, ноёб менинг кичкина ўлкам.
Қўшиқдай жарангли, шодликдай равон,
Ярқираб кундан-кун яшнайди кўркем.

Сен олтин шуълалар сочган қаҳрабо,
Эй Болтиқ гўзали, озод Ватаним,
Литвам, азиз номинг юрагимга жо,
Сен қуёш сингари қўлга тутганим.

СССР халқларин денгизига сен
Қуюлдинг жарангли янги тор каби.
Қудрат-ла янграган қўшиғида мен
Овозингдан таниб оламан сени!

САЛОМ!

Баҳор! Музнинг занжирин,
Жўшқин уриб ювар сел,
Ўлкам наҳрин сувларин
Куйиң олиб эсар ел.

Эрк деб уйғонар куртак,
Майса чўзар бошини.
Салом, баҳор-ла эгизак,
Азиз ўлкам ёшлиги!

М У Н Д А Р И Ж А

Ҳарорат	9
Буюр, Ватан	12
Баҳор кечаси	14
Баҳор	16
Муҳаббат тонги кулганда	18
Қурдош қизга	20
Октябрь	22
Қизлар қўшиғи	24
Сенинг мақтовинг	27
Кутиш	29
Чевар қиз қўшиғи	31
Ҳижрон	32
Менинг Ватаним	33
Гуллар очилганда	36
Сенинг мафтунинг	38
Олтин куз	40
Сой кечаси	42
Фарзанд	43
Палак	45
Қўлимда қуролу, устимда шинель	47
Видолашув (М. Исаковскийдан)	49
Бизни кут (М. Исаковскийга жавоб)	51
Йигитларга	53
Эримоқда қор	55
Тун	57
Ҳижрон кунларида	59
«Дейдиларки...»	61
«Бахтиёр севгини куйлади созим...»	62
Юлдуз	63

Кечир, қолдим гафлатда	64
Сулув тонг	65
Икки мактуб	68
Она элда тўлишар наҳор	71
Ғолиблар қайтганда	74
Баҳор келди сени сўроқлаб	77
Кўрганмидинг кўзларимда ёш	80
Сен қайдасан, юрагим	81
Не балога этдинг мубтало	83
Келинчак	84
Ҳаёт жилоси	86
Ҳаёллар	88
Урик гуллаганда	91
Сирень	93
Чоржўй-Қўнғирот :	94
Биз тонгни севган-чун	97
Тожикистон хотиралари	99
Сенинг тонгинг	104
Далада бир кун	107
Дўстимга	109
Қайинзорда	113
Жануб оқшоми :	115
Соғинганда	117
Она	118
Март тонгида	120
Паранжисини ташламаган хотинга	122
Юртимни куйлайман	125
Лобар қизларга	128
Фонтан олдида	130
Тингла, булбул	131
Ҳорманг, қизлар	132
Саодатнинг америкалик хонимга жавоби	134
Салом сизга, эрқарвар эллар...	138
Ўзбек қизи овози	141
Ҳамма сафарбар	143
Қор	146
Чўпон	148
Зоотехник қиз	150
Кўлда	152
Висол байрами	154
Бизнинг оналар	156
Партия, сенга салом	158

Колхозда янги йил	162
Тонг қўшиғи	165
Қишлоққа, дўстим	166
Съезд ишламоқда	168
Мен коммунистман	170
Учрашув	172
Юрагимга яқин кишилар	175
Уғлим, сира бўлмайди уруш	177
«Бу ҳаётнинг ҳамма тоза...»	180
Янги йилинг муборак бўлсин	181
Ватан тонги	183
Садоқат	184
Нур	186
Буюк туғилиш	188
Уша қуёш парчаси эди	190
Рашк	193
Салом, Миср	195
Уқувчимга	197
Мен чизолмаган сурат	198
Кимни кутасан	200
Океанда	202
Қозоғистон ўланлари	204
Кўкчатов	205
Булут ўйини	207
Укпар жигали	209
Балхаш оқшоми	211
Қармоқ	213
Қатра	214
Дарахт	217
«Умр ўтмакда...»	218
Йўлда	219
Она кўкси	220
Уйлар	221
Гузар	223
Бир саф олча	225
Оқшом	226
Кўзингда ёш дейсан	227
Раис шундай бўлса	229
Эмиш	232
Бахшиш	234
Кўзгу	236
Тун	238
Богбон	240

Балки	242
Соҳилда	243
Кўзлари сузук	245
Муҳаббат — бу...	247
Бир бола бор оти Алишер	251
1. Муҳим савол	251
2. Шундай яшар Алишер	251
3. Рубоб Артека борди	253
4. Дўст қўлин чўзса	254
5. Сен агар	255
«Океан тўлқинидай гумбурлаб бирдан» <i>(Шчипачёвдан)</i>	256
Шалола	257
Шаббода	259
Ҷани саломинг	261
Ўзимга	263
Мироб	265
Ойдинда	267
Олма	269
«Тўрга ташриф...»	270
Соғиниб	271
Менинг тонгим	272
Қалбим қолган эди бу ерда	274
Ҳайкал	276
Хусумат	278
Суқ	279
Нечун таъна	280
«Учиб кетди палапон қуши...»	281
«Осмонда бир тилим ҳандалак...»	282
Кўзгу олдида	283
Яна баҳор ҳоким	284
Ўғирламанг, қаламим бир кун	286
Орзуга айб йўқ	288
Менинг меҳрибон омагинам	289
Хотира сатрлари	293
Сенсиз :	297
Таҳсину таъзим	299
Марварид ёшлар <i>(Леся Украинкадан)</i>	306
Оқшомги соатда	307
Умид кутаман	308
Куйларим	310
Куйла, юрак	312
Менинг ўлкам <i>(Соломея Нерисдан)</i>	313
Салом	314

На узбекском языке

З У Л Ь Ф И Я

СОЧИНЕНИЯ В 2-х ТОМАХ

ТОМ I, СТИХИ

Редактор *Муҳаммад Али*
Рассом *Г. Фролов*
Расмлар редактори *Н. Холиқов*
Техн. редактор *В. Барсукова*
Корректор *Ш. Собирова*

Босмахонага берилди 1/III—1974 й. Босишга
рухсат этилди 3/VI—1974 й. Формати 70×108¹/₃₂.
Босма л. 10,0. Шартли босма л. 14,0. Нашр л.
8,74+0,2 (5 вклейки). Тиражи 25000. Ғафур
Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти.
Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома
№ 160—73.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг наш-
риётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишла-
ри бўйича Давлат комитетининг Тошкент ио-
лиграфкомбинатида 1-қоғозга босилди. Тош-
кент, Навоий кўчаси, 30. 1974 йил, заказ
№ 1967. Баҳоси 1 с. 25 т.

Зулфия.

Асарлар. 2 томлик. Кириш сўзи Миртемирники.

Т. I. Т., Адабиёт ва санъат нашриёти, 1974.

Т. I. Шеърлар. 1974. 320 б.

Ўзбекистон халқ шоири, Ҳамза, Неру ва «Нилуфар» мукофотларининг лауреати Зулфиянинг икки томлик «Асарлар»и нашр этилмоқда. Биринчи томга шоирнинг қарийб қирқ йиллик ижодининг маҳсуллари бўлган шеърлар киритилди. Бунда лирика ҳам, гражданлик туйғулари йўғрилган шеърлар ҳам мавжуддир.

Зульфия. Сочинения в 2-х т. Т. I. Стихотворения.

Ўз2